

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

HOLLANDA'DA TÜRK SİVİL ÖRGÜTLENMESİ VE TÜRKEVİ
ÖRNEĞİ

BEDRİ YAVUZ HATUNOĞLU

SAKARYA -2002

ÖNSÖZ

Avrupa'da yaşayan Türklerin önemli bir kısmı Hollanda'da yaşamaktadır. 1960'lı yıllarda Batı Avrupa ülkelerine işçi olarak giden vatandaşlarımızın önemli bir bölümü 2000'li yıllarda işçilikten işverenliğe geçiş sürecini yaşamaya başlamış, ikinci ve üçüncü kuşak çocukları ise, eğitim yoluyla daha üst statülere erişme yoluna girmişlerdir. Bugün Batı Avrupa'da kendi kimlik değerleri etrafında var olma mücadelesi veren bir göçmen Batı Avrupa Türklüğü mevcuttur. Batı Avrupa Türklerinin ciddi bir meselesi de hem kendi aralarındaki farklılık ve çelişkilerin ortaya çıkış zemini olan hem de var olma mücadelelerinde önemli bir sığınağı teşkil eden sivil örgütlenmelerdir. Türkevi, bu göçmen sivil örgütler arasında faaliyetleriyle dikkati çekmektedir. Başta Türkevi olmak üzere, göçmen Türk sivil örgütlerinin sosyolojik yönüyle ele alınmasında beni yüreklendiren, yön veren deneyim ve birikimlerinden yararlandığım değerli Hocam Prof. Dr. H. Musa TAŞDELEN'e teşekkür ederim. Ayrıca tez çalışmalarının yapıldığı dönemde yardımlarını gördüğüm Türkevi Başkanı Sayın Veyis GÜNGÖR'e ve Hollanda'da yaşayan ilgi ve yardımlarını esirgemeyen tüm Türk kardeşlerime teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER ve TABLOLAR LİSTESİ -----	VI
ÖZET -----	VII
ABSTRACT -----	VIII
GİRİŞ -----	1
1. KONU VE PROBLEM -----	4
1.1. Hollanda'ya Türk İşçi Göçü -----	4
1.2. Göç ve Örgütlenme:Hollanda'da Türk Kuruluşları -----	8
1.2.1. Siyasi/İdeolojik Amaçlı Kuruluşlar -----	9
1.2.1.1. Türk Federasyonu -----	9
1.2.1.2.. N.I.F. Hollanda İslam Federasyonu -----	10
1.2.1.3. Türk İslam Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı -----	10
1.2.1.4. H.T.I.B. [Hollanda Türkiye’li İşçiler Birliği] -----	11
1.2.1.5. D.I.D.F. [Demokratik İşçi Derneği Federasyonu] -----	12
1.2.1.6. A.T.K.B. [Amsterdam Türkiyeli Kadınlar Birliği] -----	13
1.2.2. Dini Amaçlı Kuruluşlar: -----	14
1.2.2.1 S.C.I.N. Hollanda İslam Vakfı Merkezi -----	14
1.2.2.2. Alevi – Bektaşî Cemiyeti, Hak – Der -----	14
1.2.2.3. Türk Diyanet Vakfı -----	15
1.2.3. Konjonktürel Sivil Kuruluşlar: -----	16
1.2.4. Sosyal/Kültürel Amaçlı Sivil Kuruluşlar -----	17
1.3. Göçmen Türk Topluluğunda Yeni Bir Örgütlenme Tecrübesi : Türkevi Örneği -----	18
1.3.1. Türkevi’nin Örgütlenme Süreci -----	18
1.3.1.1. Hollanda Türk Akademisyenler Birliğinin Kuruluşu -----	19
1.3.2. Türkevi'nin Kuruluşu ve Faaliyet Alanları -----	21
1.4. Problem -----	23
1.5. Hipotezler -----	24
1.6. Kaynakların Değerlendirilmesi -----	24

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	26
2.1. Evren ve Örneklem	26
2.2. Veri Toplama Teknikleri	26
2.2.1 Literatür Tarama Yöntemi	26
2.2.2 Anket Uygulaması ve Görüşme Cetveli	26
2.3. Sınırlılıklar	27
2.4. Temel Kavramlar	28
2.4.1. Göç ve İşgücü Göçü	28
2.4.2. İç Göç ve İşgücü Göçü İlişkisi	30
2.4.3. İşgücü Göçü ve Uluslararası İşgücü Piyasası : Göçmen İşçilerde Ya Da En Alttakilerde Statü İstikrarsızlığı	31
2.4.3.1. Uluslararası İşgücü Piyasası ve İkincil İşgücü Pazarı	31
2.4.3.2. Göçmen İşçilerde Ya Da En Alttakilerde Statü İstikrarsızlığı	34
2.4.4. Göçmenlik, Göçmen Alt Kültürü ve Göçmen Azınlıklar	36
2.4.5. İki Kültürün Karşılaşması : Diaspora mı Gettolaşma mı ?	38
2.4.6. Geçicilikten Kalıcılığa : İkinci ve Üçüncü Kuşakların Ortaya Çıkışı	41
2.4.7. Sivil Toplum ve Sivil Örgütlenme	43
3. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME	48
3. 1.Olgusal Durum	48
3.1.1. Cinsiyet	48
3.1.2. Yaş	49
3.1.3. Medeni Durum	50
3.1.4. Tahsil Seviyesi	51
3.1.5. Meslek	56
3.1.6. Avrupa'da İkamet Süresi	54
3.2. Avrupa'da Sivil Türk Kuruluşlarının Başlıca Faaliyet Alanları ya da Var Oluş Nedenleri	56
3.3. Avrupa da Sivil Örgütlenme Tecrübesi	59
3.4. Avrupa da Göçmen Türk Kimliğinin Temel Özellikleri	62
3.5. Bir Sivil Örgütlenme Biçimi Olarak Türk Evinin Faaliyet Alanları	73
3.6. Bir Örgütlenme Modeli olarak Türkiye: Bir Örgütlenme Modelinin Başarı Derecesi.	79

3.7. Göçmen Türk Topluluğunun Geleceği-----	82
SONUÇ ve DEĞERLENDİRME -----	91
ÖNERİLER -----	96
KAYNAKÇA -----	98
EKLER	
Ek.1. Anket Formu -----	103
Ek.2. Mülakat Cetveli -----	115
Ek.3 . Türk Sivil Örgüt Yöneticileriyle Yapılan Mülakat İçerikleri -----	116
ÖZGEÇMİŞ -----	143

ŞEKİLLER ve TABLOLAR LİSTESİ:

Şekil :1	Hollanda'ya göçün cinsiyete göre yıllar itibariyle dağılımı -----	6
Şekil :2	Türkiye'de Aile yakınlarına gönderilen döviz miktarı [Florin] -----	7
1.Tablo:	Cinsiyetiniz ? -----	48
2.Tablo:	Yaşınız ? -----	49
3.Tablo:	Medeni Durumunuz? -----	50
4.Tablo:	Tahsil Seviyeniz? -----	51
5.Tablo:	Mesleğiniz? -----	53
6. Tablo:	Ne kadar süreden beri Avrupa'da yaşıyorsunuz? -----	54
7.Tablo:	Avrupa'da Türklerin Kurduğu Sivil Örgütlerin hangi özellikleri ön plana çıkmaktadır? -----	56
8. Tablo:	Sivil Örgütlenmenin Temel Amaçları Neler Olmalıdır?	59
9.Tablo:	Göçmen toplulukları, Avrupa'da ikinci sınıf insan muamelesi görmekte ve Avrupa'nın zencileri olarak ayrımcılığa maruz kalmaktadır. -----	62
10.Tablo:	Göçmen toplulukları Avrupa'da etnik bir azınlık oluşturmaktadır -----	64
11.Tablo:	Göçmen toplulukları Avrupa'da dini azınlıkları oluşturmaktadır. -----	66
12.Tablo:	Göçmen toplulukları, Avrupalı topluma uyum sorunu çeken kendi içine kapalı topluluklardır. -----	68
13.Tablo:	Göçmen topluluklar Avrupa'ya nüfus aşısı ve uyum düzeyleri artarak yerli toplumla kaynaşmaktadır. -----	70
14.Tablo:	Sizce mevcut sivil örgütler yeterli midir ve uyum gerçekleştirebilir mi? ---	72
15.Tablo:	Bir Sivil Örgütlenme Olarak Türkevi'nin Faaliyet Alanları Hakkında Görüşleriniz ? -----	73
16.Tablo:	Türk Evinin Göstermesini istediğiniz faaliyetleri önem derecesine göre yazınız.-----	76
17.Tablo:	Türkevi'nin Faaliyetlerini ne ölçüde başarılı buluyorsunuz ? -----	79
18.Tablo:	Türk evinin faaliyetlerini ne ölçüde yeterli buluyorsunuz ? -----	81
19. Tablo:	Göçmen Türk Topluluğunun Avrupada'ki geleceği konusundaki hangi görüşe katılıyorsunuz?	82
20.Tablo:	Türk kimliğini tanımlama açısından aşağıdaki değerlerin önem derecesini belirtiniz?-----	84
21.Tablo:	Avrupa'da Türk kimliğinin devamlılığı açısından aşağıdaki değerlerin önem derecesini belirtiniz ? -----	88

ÖZET

HOLLANDA'DA TÜRK SİVİL ÖRGÜTLENMESİ VE TÜRKEVİ ÖRNEĞİ

Bu çalışmanın konusu Hollanda'da yaşayan Türkler tarafından kurulan sivil toplum örgütleridir. Gözlemlerimiz, Hollanda'daki sivil Türk örgütlerinin siyasi/ideolojik, dini, konjonktürel ve sosyal/kültürel amaçlı olmak üzere dört farklı genel amaç temelinde kurulduklarını göstermektedir. Çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde genel olarak Hollanda'da yaşayan Türkler tarafından kurulan sivil toplum örgütlerinin genel yapı ve özellikleri değerlendirilmiş, ikinci bölümde ise çalışmanın örnekleme olan Türkevi sivil toplum örgütü sosyal ve kültürel değerler bakımından incelenmiştir. Bu çalışmanın bir sonucu olarak, Hollanda'da yaşayan Türklerin Türk kimliğini koruma, geliştirme ve sürdürme konusunda yüksek beklentilerinin olduğu saptanmıştır. Başlangıç dönemlerinde, Türkiye'deki siyasi ideolojik akımların uzantısı olarak şekillenen sivil örgütlenmesinin bugün bu özelliğinden giderek uzaklaşma eğilimi göstererek, daha çok, sosyal/kültürel amaçlı örgütlenmeye yöneldiği tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Sivil toplum örgütleri, Türk azınlığı, Kimlik, Hollanda, Türkevi.

ABSTRACT

TURKISH NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN THE NETHERLANDS AND THE CASE OF TURKISH HOUSE

The object of this dissertation is the non-governmental organizations of Turkish minority in the Netherlands. It was observed that these Turkish non-governmental organizations in the Netherlands are established on the basis of four general purposes such as political/ideological, religious, conjectural and socio-cultural. The study consists of two chapters. In the first one, the general structure and the characteristics of Turkish non-governmental organizations in the Netherlands were studied; in the second, Turkish House, one of the non-governmental Turkish organizations which we took as the experimental sample of our work, was examined in terms of social and cultural values. Given the consequences of this study, it was observed that Turkish minority in the Netherlands have high expectations in keeping, developing and maintaining their Turkish identity. Those non-governmental organizations which are established by the first generation under the influences of political and ideological movements in Turkey are today tend to leave such characteristics in favor of social and cultural organizations.

Key words: Non-governmental organizations, Turkish minority, The Netherlands, identity, Turkish House.

GİRİŞ

1950’li yıllarla birlikte, gelişmekte olan ülkelerden, özellikle Orta Doğu ülkelerinden ve Türkiye’den, Batı Avrupa’nın sanayileşmiş ülkelerine, bu ülkelerin işgücü talebiyle birlikte başlayan ve giderek yoğunlaşan bir işgücü göçü başlamıştır. Bu göç süreci bugün büyük ölçüde sona ermiş gibi görünmektedir. Uluslararası işgücü göçünün temelinde ekonomik nedenler mevcuttu. Batı Avrupa ülkelerindeki nüfus artış hızının sanayi ve endüstrideki gelişmenin gerisinde kalması bir işgücü açığının ortaya çıkmasına neden olmuş, buna paralel olarak gelişmekte olan ülkelerde ise sanayileşmenin hızlı nüfus artışının geride kalması nedeniyle ortaya çıkan işgücü fazlası ciddi boyutlarda bir istihdam sorununu gündeme getirmiştir.

Bu gelişmeyle birlikte, 1961’den itibaren yaşadığı istihdam sorununa çözüm olarak Türkiye de Batı Avrupa’ya işgücü göndermeye başlamıştır. Daha önceleri içeride olan göç ve işgücü hareketleri bu tarihten sonra dışarıya da yönelmiştir. Göçe zorlayan nedenler hem içerideki hem de dışarıdaki koşullara bağlıdır. İçeride fakirlik ve işsizlik, dışarıda sanayileşmiş ileri ülkelerin özendirici istemleri ve sundukları özendirici koşullar dışı dönük hareketliliği hızlandırmıştır [Güven, 1977:14].

Başlangıç döneminde Türkiye’nin de, diğer işgücü göçü veren ülkelerin olayı algıladığı gibi göçü geçici olarak görmesine mukabil, bu süreç zamanla “kalıcı” bir duruma dönüşmüştür. Önceleri tek başına olan gidişler zamanla aile göçüne dönüşmüştür. Böylece göçün aldığı yeni görünümle birlikte Batı Avrupa’da bir Türk azınlık oluşmuştur. Başlangıçtaki geçicilik, ülkemiz açısından kamuoyunun, hükümet yetkililerinin ve bilim çevrelerinin konuya uzunca bir süre duyarsız kalmalarına yol açmıştır. Göç başlangıç yıllarında hemen hemen tamamen ekonomik faktörler göz önünde tutularak değerlendirilmiştir [Gezgin, 1994:1]. Ancak, daha sonraki safhalarda Batı Avrupa’daki Türk azınlığın sosyo-kültürel ihtiyaçları sorun olmaya başlayınca Türk kamuoyunun ilgi alanına girmiştir. Zamanla, en fazla göç edilen ülkenin Almanya olması nedeniyle, Türk kamuoyunda yurtdışı işgücü göçüne katılan vatandaşlarımız ile ilgili olarak “Almancı” kavramı kullanılmaya başlanmıştır.

Almanya 1973'den beri işgücü göçüne kapalı bir ülkedir. Ancak gene de Türk işgücü göçünün yaklaşık % 75'i Almanya'yadır. İkinci işgücü göçü ise Hollanda'ya olmuştur. Fakat Türk işgücü göçü ile ilgili sosyolojik araştırmaların büyük bir kısmı Almanya'daki göçmen Türk topluluğuyla ilgilidir. Özellikle sosyolojik araştırmalar bakımından Hollanda Türk Topluluğu üzerine yeterli sayıda araştırma yapıldığı söylenemez.. Halbuki bugün Hollanda'da 300.000 Türk yaşamaktadır ve bu Türk azınlığın önem arzeden sadece ekonomik değil, sosyal ve kültürel sorunları da vardır. Bu sorunların bugün öne çıkanı Türk kimliğinin ve kültürünün korunması ile ilgilidir. Hollanda'da bir göçmen topluluk olarak yaşayan Türklerin kültür ve kimlik değerlerini yaşatmaları ve bu amaçla sivil toplum örgütlenme sürecine girmelerinin geçmişi pek eski değildir. Bu konuda Türkevi öne çıkan bir örnektir. Hollanda'daki Türk topluluğunun önemli sivil örgütlerini ve bunların hangisinin kimliğin korunmasında ve yeni nesillere kültürün aşılmasında etkili olabileceği hakkında araştırma yapmanın önem arz ettiği ise yadsınmaz bir gerçektir.

Bu araştırmanın amacı Hollanda'da yaşayan Türk topluluğunun geliştirdiği sivil toplum örgüt yapıları, bu yapıların özellikleri ile bir örgütlenme modeli olarak Türkevinin, Türk kimliğini ve kültürünü korumak, yaşatmak, tanıtmak ve bir uyum kalıbı geliştirmek açısından amaç ve faaliyetlerinin bir tahlilini yapmaktır.

Bu nedenle Hollanda'daki Türk sivil örgüt yapıları genel bir incelenmeye tabi tutulmuş, örnek yapı olarak ise Türkevi ele alınmıştır. Hollanda'daki Türk sivil örgütleriyle ilgili bilgiler görüşme yoluyla toplanmış ve bir görüşme ölçeği hazırlanmıştır.

Türk evi ile ilgili alan araştırmasında Türkevi ile Hollanda Avrasya Vakfı'nın Mart 200 tarihinde Amsterdam'da ortaklaşa düzenlediği "Avrupa Türk Toplumunda Kadın Sempozyumu"na iştirak eden Hollanda ve Avrupa'daki çeşitli sivil kuruluş üyesi katılımcıları ve çeşitli sivil toplum örgütü temsilcileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada asempozyuma katılanlara anket formu ve Hollanda sivil toplum kuruluş temsilcilerine görüşme cetveli kullanılmıştır. . Araştırmada bilgi toplama aracı olarak

kullanılan Anket 97 sorudan oluşmaktadır. Bu anketten elde edilen bulgular SPSS istatistik programında değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Hollanda'ya işgücü göçü ve Türk sivil kuruluşları hakkında bilgi aktarımı yapılmaktadır. Özellikle, Hollanda'daki bazı Türk sivil toplum kuruluşları hakkında kısa bilgi aktarılmış, ayrıca, Türkevi Derneği'nin oluşum ve kuruluş süreci hakkında bilgi aktarılmıştır.

İkinci bölüm Türk evi örneği üzerine yapılan alan araştırmasının bulgularının değerlendirmesine hasredilmiştir. Olgusal durumla ilgili bilgiler yanında, Avrupa'daki Türk sivil kuruluşlarının amaç ve faaliyet alanları, Avrupa'da sivil örgütlenme modeli, Türkevi'nin faaliyetleri ve başarı derecesi ile Türk kimlik değerleri konularında elde edilen bulgular irdelenmiş ve yoruma tabi tutulmuştur. Ayrıca ekler kısmında yer alan sivil kuruluş temsilcileri ile yapılan mülakat metinlerinin genel bir değerlendirmesi sonuç bölümünde yer almıştır.

1. KONU VE PROBLEM

1. 1. Hollanda'ya Türk İşçi Göçü

Hollanda Türkiye ilişkileri yüzyılımızda meydanagelen işgücü göçü ile başlamayıp dört-beş asır öncesine kadar uzanmaktadır Hollanda-Türkiye ilişkileri tarihi bakımdan değerlendirildiğinde, Osmanlı Devletinin güçlü ve etkili olduğu dönemlerde, Türk kültürünün Hollanda'yı da etkilediği görülmektedir. Bu etkileşim iki yönlüdür; bir yönü Türklerin Osmanlı döneminde Viyana önündeki imajı ve etkisidir. Bu tarihsel olgu her Avrupalıda olduğu gibi Hollandalılarında şuur altında derin izler bırakmıştır. Ancak, 16.yy'da Avrupa birliğini sağlamak amacıyla çeşitli Avrupa ülkelerinde başlatılan Türkleri kötü gösterme ve karalama hareketleri doğrultusunda "Turcia" başlığı altında Hollanda'da yayınlar yapılmıştır. Ancak bu yapılırken Osmanlı Devleti ile Hollanda arasında doğrudan resmi bir ilişki söz konusu değildir. Söz konusu propagandaya karşılık Türk kültürünün Hollanda'yı sonraki yıllarda etkilediği görülmektedir. 1594 yılında Lalenin ilk örneği Osmanlılardan alınarak Hollanda'ya taşınmıştır. Hollandalılar, 1612 yılında Hollanda hükümeti Osmanlı devleti ile ilk diplomatik ilişkiye girmiş ve aynı yıl Hollanda elçisi Cornelis Haga İstanbul'agönderilmiştir.1660'larda Hollanda'da ki, kahvehanelerin oluşturulmasında o zaman ki Türk kıraathanelerinin örnek alındığı saptanmıştır. O yıllardaki ilişkiler Osmanlı İmparatorluğunun temsilcilerinin 1709 yılında Hollanda'ya yaptıkları iki ziyaretle hızlı bir ivme kazanmıştır. Bundansonraki önemli bir gelişmede 1921 yılında bir Hollandabankasının İstanbul'da şube açmasıdır. Fakat bugün Hollanda da bir Türk köyü ve Osmanlı arması ile Barbaros'un heykellerinin [büstünün] olduğu bir kapı süslemesi vardır. Bu konuda bilimsel bir tarihi belgeye rastlanamamıştır. Ancak bazı kaynaklar bu anıların Hollandalıların İspanyollarla olan savaşlarında Osmanlıların Hollandalıları korumasının anısına yapıldığını ileri sürmektedir. [Güngör, 1992: 56].

H. Teunussen ve W. Meulenkamp'a göre, Hollanda hükümeti Osmanlı devletiyle ilk defa 1612 yılında diplomatik ilişkiye geçmiş ve aynı yıl Hollanda elçisi Cornelis Haga, İstanbul'a gönderilmiştir. Bu şekilde başlayan resmi ilişkiler başlatılmış, sonraki yüzyıllarda da Türk kültürünün Hollanda'yı değişik boyutlarda etkilediği gözlenmiştir.

1934 yılında Türkiye'nin ve 1935 yılında da Hollanda Kraliçesi Wilhelmina'nın destek ve kabulüyle Hollanda – Türkiye Derneği kurulmuştur [Güngör, a.g.e.].

İkinci dünya savaşı sonrası yaşanan uluslararası göç kriterinde Hollanda'ya işçi statüsünde gelen Türklerle, Hollanda – Türkiye ilişkileri değişik bir boyut kazanmış olup her iki ülke için yeni bir dönem başlamıştır. Tarihin akışı içerisinde, çeşitli vesilelerle Hollanda kültürünü etkileyen Türkler bugün küçümsenemeyecek bir sayıda Hollanda toplumunun içinde onlarla birlikte ve yan yana yaşamaktadırlar.

Batı Avrupa'da Türklerin en çok yoğun yaşadığı üç ülke, sırasıyla Almanya, Hollanda ve Danimarka'dır. Türk nüfusunun hemen hemen yüzde 90'ı bu üç ülkede toplanmış gibidir. Türk toplulukları bu üç Avrupa ülkesinde en büyük göçmen kitlesi olarak birinci sırada yer almaktadır. [Canatan, 1995 : 35] Başta Almanya olmak üzere Belçika, Fransa, İngiltere vb. ülkelere göç eden Türkler, 1960'lı yılların başlarında çalışmak üzere Hollanda'ya da göç etmişlerdir. 1960 yılı istatistiklerine göre çalışma izni olan Türklerin sayısı sadece 22 iken bugün bu sayı 1999 resmi rakamlarına göre 300.000'dir. İlk yıllarda erkekler tek başlarına göç ederken, sonraki yıllarda ailelerini, çocuklarını da Hollanda'ya getirmişlerdir. Böylece göçün ilk yılları işgücü göçü olurken sonraki yıllar aile birleşimiyle aile göçüne dönüşmüştür. 1976 – 1981 yılları arasında gerçekleşen göçte özellikle gençler ve kadınlar gelmiştir. Başlangıçta işçi göçünün kısa sürede yurt dışında para biriktirmeye yönelik olarak amaçlanarak gerçekleştirilmesi, belli bir süre geçtikten sonra, geçiciliğin uzun süreli kalıcılığa dönüşmesiyle, işçi göçünü bireysel planda gerçekleşen bir göç olmaktan çıkarmış, çalışılan ülkede aile birleşmeleriyle birlikte, kaçınılmaz olarak aileler göçüne dönüştürmüştür. Aşağıdaki çizelge bu gelişmeyi doğrulamaktadır [Güngör, a.g.e.].

Şekil : 1 Hollanda'ya göçün cinsiyete göre yıllar itibariyle dağılımı

	Toplam	Genç/Erkekler	Genç / Kızlar
1976	5666	1450	2710
1977	5814	1889	3105
1978	7234	2422	3807
1979	9724	2517	3995
1980	10422	3467	5219
1981	7928	2585	4406

Kaynak [Güngör, a. g. e.]

Özellikle 70'li yılların sonu ve 80'li yılların başında artış gösteren aile göçü ve bunun yanı sıra Hollanda ekonomisinin kötüye gitmesi, göç kontrolüne sebep olmuştur. Alınan bazı önlemlerle Hollanda'ya giriş zorlaştırılmış, aile birleşimi kanununda değişiklikler yapılmıştır. Böylece çocukları Türkiye'de olan ailelerin, belirli yaştan sonra çocuklarını buldukları ülke olan Hollanda'ya getirmeleri mümkün olamamaktadır.

Ancak evlenme yoluyla göç devam etmektedir. Diğer taraftan Hollanda'daki Türklerin doğum yoluyla çoğalmasında Hollandalılara nazaran daha fazladır. Hatta bazı şehirlerin mahallelerinde, örneğin Amsterdam'ın Bos en Lammer mahallesinde ilkokula devam eden göçmen çocukların sayısı 2044 iken, Hollandalı çocuk sayısı 1109'dur. Diğer taraftan 1985 istatistiklerine göre yirmi yaşından daha küçük olan Türklerin sayısı %48 iken, bu sayı yerli halkta %28'dir [Doomernik, 1991: 5].

Hollanda'da yaşamakta olan Türklerin büyük bir çoğunluğu Türkiye'nin İç Anadolu, Güney ve Kuzey bölgelerinden gelmişlerdir. Hollanda Merkezi İstatistik Bürosu'nun

1985 verilerine göre Hollanda'daki Türk ailelerinin %62'si şehir ve kasabalardan gelmiş olup, bunların büyük bir oranı da şehir hayatından önce köylerde bulunmuşlardır.

Dolayısıyla Hollanda'daki Türklerin büyük çoğunluğu köy kökenlidir. Ancak şehir ve kasabalar, köyden Avrupa'ya göç süresince bir ara yerleşim merkezi olmuştur. Çeyrek asırdır Hollanda'da yaşayan Türkler Türkiye ile ilişkilerini devam ettiregelmektedirler. Türkiye'deki aile ve yakınlarına göndermiş oldukları dövizlerle Türkiye ekonomisine de önemli ölçüde katkıda bulunmaktadırlar. Bu dövizler Türkiye'deki aile fertlerine, akrabalara ve Türk bankalarında açılan hesaplara gönderilmektedir. Bir Hollanda bankasının verilerine göre 1978 – 1985 yılları arasında Türkiye'ye gönderilen döviz miktarı florin olarak şöyledir: [Güngör, a. g. e.].

Şekil : 2 Türkiye'de Aile yakınlarına gönderilen döviz miktarı [Florin]

1978	136.000.000
1980	260.000.000
1983	260.000.000
1985	242.000.000

Kaynak : [Güngör, a. g. e.]

Her yıl veya birkaç yılda bir anayurt Türkiye'ye yapılan ziyaretler Hollanda'da doğan ve büyüyen çocukların da Türkiye'ye olan bağlarının artmasını sağlamaktadır. Bunun yanısıra, Türkiye'ye çeşitli sebeplerle geri dönüş yapanlar da mevcuttur. Bunlar ya emekli ya malul ya da gönüllü olarak kesin dönüş yapanlardır.

Geri dönen Türklerin bir çoğunun tekrar bir vesileyle Hollanda'ya geri döndükleri sık rastlanan bir olaydır. Merkezi İstatistik Bürosunun 1991 [1 Ocak 1991] verilerine göre Hollanda'da yaşayan Türklerin toplam sayısı 203.519 olarak görülmektedir. Ancak bu sayıya yasal oturma iznine sahip olmayanlar dahil edilmemiştir. 1999 yılında ise resmi makamlara göre Hollanda'da yaşayan Türklerin sayısı 299.909'dur [C.B.S.1999]. Gerçek rakam ise tahmini olarak yaklaşık 315.000'dir.

1. 2. Göç ve Örgütlenme:Hollanda'da Sivil Türk Kuruluşları

Hollanda'da yaşayan Türklerin günümüzde ticaret odalarına ve belediyelere kayıtlı 1125 derneği bulunmaktadır. Ticaret odalarına ve belediyelere kaydolmayan dernekleri de hesaba katarsak bu sayı tahminen 2000 civarındadır. Araştırmamız esnasında sözü edilen derneklerin büyük çoğunluğunun devletten ve belediyelerden yardım almak amacıyla kurulmuş göstermelik dernekler olduğunu tespit ettik. Bazılarının adı kayıtlıdır ancak gösterilen adreste böyle bir dernek bulunamamıştır. Bazılarının ise kolayca dernek kurmak ve vakıf oluşturmak avantajından yararlanılarak kurulduğu, hiçbir ciddi fonksiyonunun olmadığı görülmüştür. Bu nedenle biz araştırmamız süresince topladığımız ön bilgiler ışığında gerçek anlamda bir fonksiyonu olan Türk toplumuna mal olmuş Türk kuruluşlarından önemli olanları araştırma kapsamına alınmıştır.

Kadir Canatan, Göçmenlerin Kimlik Arayışı adlı eserinde, Batı Avrupa'daki Türk özgörgütleri olarak adlandırdığı kuruluşları doğuşlarına göre ikili bir sınıflamaya tabi tutmaktadır. Batıcı örgütler olarak adlandırdığı birinci grubu küçük bir elit tarafından yukarıdan aşağıya doğru kurulmuş tabanı zayıf eliter örgütlenmeler olarak değerlendirirken, ikinci ana grubu İslami örgütlerin oluşturduğunu ve bunların kendiliğinden ortaya çıkan geniş tabanlı kitle örgütleri olduğunu belirtmektedir. [Canatan, 1990: 114] Canatan'ın bu sınıflamasında ideoloji/dünya görüşü temel kriter olarak alınmış görünmektedir. Ancak, oldukça genel bir sınıflama olan bu sınıflamaya ilaveten, biz Türk sivil örgütlenmeleri kuruluş amaçları ve faaliyet biçimleri esas alınarak biraz daha farklı bir şekilde dördü bir sınıflamaya tabi tutuldu. Amaç ve faaliyet biçimleri ölçütüne göre Hollanda'da faaliyet gösteren sivil Türk kuruluşlarını aşağıdaki şekilde dört ana başlık altında toplamak mümkündür:

- Siyasi ideolojik amaçlı kuruluşlar,
- Dini amaçlı kuruluşlar,
- Konjonktürel amaçlı kuruluşlar

-Sosyal ve kültürel amaçlı kuruluşlar.

1.2.1. Siyasi /İdeolojik Amaçlı Kuruluşlar

Exter, Hollanda'daki ilk Türk örgütleri siyasi amaçlı olarak kurulduklarını., bunların özellikle sol ve sağ görüşlü kuruluşlar olmak üzere ikiye ayrıldığını ifade eder [Exter, 1999].

1.2.1.1 Türk Federasyonu

Türk Federasyon Hollanda kamuoyu tarafından “bozkurtlar” olarak tanınır. Bu kuruluş en eski örgütlenen siyasi ideolojik amaçlı guruplardan biridir. Görüştüğümüz Türk Federasyonu ikinci başkanı Ömer Erdem, Türk federasyonunun amacının Türk milletinin değerleriyle, inancıyla, vatan sevgisiyle korunması gerektiğini ve yeni nesilleri de Avrupa'da Türk kimliğinin kaybolmaması için Türk milliyetçiliğinin gençlik arasında canlı tutulması olduğunu belirtmiştir. Sık sık kültürel faaliyetler düzenleyerek Türk kültürünü Hollanda'da yaşatmaya çalıştıklarını ve toplantılar seminerler tertipleyerek Türkiye'den misafirler çağırarak Hollanda'daki Türk vatandaşlarının vatanla olan bağlarının güçlendirilmeye çalışıldığını ifade etmiştir.

Türk federasyonuna elli kuruluş bağlıdır. Hollanda Türk Federasyonu Zeebur Gerdisk 117 – 119 Amsterdam adresinde bulunmaktadır. Amsterdam'da dokuz organizasyon daha vardır. Bunlar ülkenin değişik yerlerinde bulunmaktadır [Exter 1999]. Exter'e göre, Türk Federasyonu aşırı milliyetçi bir gruptur. Stella Braam Türk Federasyonu'na bağlı topluluğu ırkçılıkla ve uyum politikalarını alt üst eden bir tutum içinde olmakla suçlamıştır. Stella Braam, “Türk Bozkurtlar ve Aşırı Sağcı Eğilimlerin Araştırılması” adlı kitabında, Türk Federasyonu'na bağlı Türkleri Türk ırkçılığı yapmak ve aşırı uçta politik eğilimler göstermekle itham etmiştir [Braam, 1997]. Alternatif kaynaklara göre, Türk Federasyonu'nun Türkiye'de M.H.P.'ye yakın bir siyasi çizgiyi benimseyen bir kuruluş olduğu belirtilmektedir.

1.2.1.2. N.I.F. Hollanda İslam Federasyonu

Hollanda’da örgütlenmiş bir diğer topluluk kendilerini milli görüş teşkilatı olarak da tanımlayan Hollanda İslam Federasyonu’dur [Neelsun ve Tillie, 1999]. Araştırmalarımızda bu federasyona bağlı otuz yedi organizasyon tespit edilmiştir. Bu kuruluşun 45 camisi bulunmaktadır. Bu grubun Diyanete muhalif bir tavıra sahip bir organizasyon olduğu belirtilmiştir. Den Exter’e göre bu teşkilat Diyanete en önemli muhalif gruptur.

Hollanda’daki bu topluluğun güney ve kuzey olarak ikiye bölündüğü, her iki kesimin de yarı bağımsız olarak Köln’deki Milli Görüş Teşkilatı’na bağlı buldukları tespit edilmiştir. Neelsun ve Tillie’ye göre, bu hareketin iki özelliği vardır: Birincisi modern, candan, görüş alış verişinde bulunan, sosyal faaliyet yapan, gençliğe yönelik yönünü ikincisi ise batı karşıtı, tavizsiz ve tutucu yönünü ifade eder. Den Exter, bu grubun ikinci özelliği için ortodox ifadesini kullanmıştır.

1.2.1.3 Türk İslam Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

Türk İslam Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanı İsmail Şimşek’le yaptığımız görüşmede, vakfın amaçlarının Hollanda’daki Türk ve Müslüman topluluğun kimliğini, dilini, dinini yaşatmak, yeni nesillere Türk – İslam değerlerinin aktarılmasını sağlamak ve Hollanda’daki Türklerin birlik ve dayanışmasını gerçekleştirip ana vatanla bağlarının güçlendirmek olduğu söylenmiştir. Bu kuruluşun Hollanda’daki yapılanması oldukça yenidir. Kuruluşun Amsterdam’da bir camisi, “Milenyum 2000” adlı bir gençlik teşkilatı ve Hollanda’da değişik temsilcilikleri bulunmaktadır. Ayrıca, Avrupa Nizam-ı Alem Federasyonu’na bağlı olduklarını belirtmişlerdir. Alternatif kaynaklara göre daha önce Türk Federasyonu’na bağlı bir grubun buradan ayrılmasıyla yeni bir örgütlenmeye gitmişlerdir.

1.2.1.4. H.T.I.B. [Hollanda Türkiye’li İşçiler Birliği]

H.T.I.B. yöneticilerinden İbrahim Özdemir’le yaptığımız görüşmede H.T.I.B.’nin bugün amacının Hollanda’daki Türk topluluğunun sosyal haklarını savunmak, topluluğun sorunlarına çözüm bulmak, Türkçe eğitim, kadın hakları ve insan hakları gibi konularda faaliyetler yürütmek olduğu belirtilmiştir.

H.T.I.B.’in ilk kuruluşu 12 Mart muhtırasıyla Türkiye’den ayrılan Türk solunun o dönemlerdeki önemli isimlerinden otuz’a yakın kişinin Hollanda’ya ulaşması ile başlamıştır. Bu grubu oluşturanların bir bölümünün Türkiye Komünist Partisi üyesi olduğu belirtilmiştir. Hollanda’da bir araya gelip buradaki işçi örgütlenmesine ve Hollandalı komünist gruplarla işbirliğine önderlik etmişlerdir.

Bu gruptan bazı önemli isimler şunlardır: Neriman Andaş, Ahmet Kardem, Cengiz Çandar, Nihat Karaman. Başta H.T.I.B. Hollanda’da Ultrecht’de kurulmuştur. Sonradan merkezini Amsterdam’ a taşımıştır. Bugün Hollanda genelinde H.T.I.B. toplantılarına onbeş temsilci gelmektedir. Yani, hemen hemen Hollanda’nın her şehrinde, ya dernek binası veya temsilciliği vardır. Beş şehirde ise H.T.I.B. tam örgütlüdür. Bunlar Amsterdam, Leiden, Denhaak, Rotterdam, Eintofun’ dur.

H.T.I.B. yöneticileri ile yaptığımız mülakatta kendileri 1974 yılından 1987 yılına kadar bu örgütü tamamen T.K.P.’nin [Türkiye Komünist Partisi] yönettiğini ancak 1987’den sonra H.T.I.B., T.K.P.’ye bağlı bir kuruluş olmaktan çıkarak kendi iç potansiyeli ile hareket ettiğini ileri sürmüşlerdir. Kendi ifadeleri ile H.T.I.B.’in amaçları şunlardır; Dünyada barış, Türkiye’de demokrasi, Hollanda’da eşit haklar H.T.I.B.’nin hedefi olarak gösterilmiştir. Geçmişte Türkiye’de gerçekleştirilmek istenen devrim ve sosyalist bir yönetim ideali artık demokrasi isteğine dönüşmüştür. H.T.I.B. Yöneticileri Hollanda’da en çok Türk Federasyonu’ndan ve Hollanda İslam Federasyonu’ndan rahatsız olduklarını söylemişlerdir.

H.T.I.B. Türkiye ile tamamen olmasa bile kısmen halen ilgilenen sol söylemlerini devam ettiren, kendilerini Türk yerine daha ziyade Türkiyeli olarak tanımlayan, Hollanda şartlarında sol eğilimli kendilerine yakın guruplarla hak ve eşitlik savaşı veren bir sol organizasyondur denilebilir. H.T.I.B. yetkilileri asimilasyona değil, bunun zorla yapılmasına karşı olduklarına belirtmişlerdir. H.T.I.B.'li yöneticiler T.K.P.'den emir almadıklarını ama hemen hemen hepsinin ideolojik olarak komünizmi benimsediklerini ifade etmişlerdir.

1.2.1. 5. D.I.D.F. [Demokratik İşçi Derneği Federasyonu]

D.I.D.F. [Demokratik İşçi Derneği Federasyonu] H.T.I.B.'den ayrılan bir gurubun oluşturduğu sol organizasyonlardan biridir. 1985 yılında H.T.I.B.'nin yapısındaki değişiklikten ötürü ayrışma başlamış ve bu grup H.T.I.B.'den yolunu ayırmıştır. Çalışmalarımız esnasında görüştüğümüz D.I.D.F. başkanı Hasan Ayhan "H.T.I.B. Bayrağı indirdi ve biz devraldık" demiştir.

Hollanda devletini sermayenin devleti olarak gördüklerini ve özellikle yabancı emekçileri sömürdüğünü, Emperyalist Avrupa'nın patronlarının her yerde olduğu gibi Hollanda'da olduğunu ileri sürerek mücadelelerini iki ana başlık altında topladıklarını belirtmiştir.

Hollanda'da; Türk işçilerin Hollandalı işçilerle eşit haklar elde etmesi için sosyal, politik, ekonomik ve kültürel alanda mücadele etmek, sömürüye karşı birleşmek, ırk, cins, renk, dil ve din ayrılığını ortadan kaldırmak. Bütün bunların Hollanda devleti tarafından yapıldığını ve kendilerinin ise bir sermaye devleti olan ve işçi sınıfını sömüren özellikle azınlıkları ayrıma tabi tutan bu devlet ve sermaye karşısında mücadele etmek zorunda olduklarını ileri sürmüşlerdir. Ayrıca, H.T.I.B. gibi örgütlerin ve Hollanda'da oluşturulan I.O.T. gibi Türklerle ilgili bir üst oluşum olan ve hükümetin muhatap kabul ettiği organizasyonları eleştirerek bu organizasyonların işçi aleyhine Hollanda hükümetiyle işbirliği yaptığını ileri sürmektedirler.

Türkiye’de ise demokrasi sorunu olduğunu, Türkiye’nin Avrupalı patronlar tarafından yönetildiğini, işçi sınıfının ezildiğini, insan haklarının olmadığını, eşitliğin olmadığını, kendilerinin demokratik işçi sınıfının ve halkın çıkarına olan eşitliği ve kardeşliği savunan örgütlere sıcak baktıklarını, Türkiye’de emek hareketini desteklediklerini ifade etmektedirler. Alternatif kaynaklar bu gurubun T.D.K.P. [Türkiye Devrimci Komünist Partisinin] paralelinde olduğunu ileri sürmüşlerdir.

1.2.1.6 A.T.K.B. [Amsterdam Türkiyeli Kadınlar Birliği]

Kadınlardan oluşan bu kuruluş, “Mauritskade 22. D. Postcode 1091 G.C. Amsterdam” adresinde 1979 yılında kurulmuştur. Bu kuruluşun yöneticileri “Türk kadınları” yerine ısrarla “Türkiyeli kadınlar” sözcüğünü kullanmaktadırlar. Son yıllarda amaçlarının Hollanda’da yaşayan Türkiyeli kadınların, genel olarak Türk topluluğunun ve demokratik haklarının gelişmesi yönünde olduğunu ifade etmişlerdir.

Hollanda’da; Türkiyeli kadınların oturum alması için mücadele onların problemleriyle ilgilenmek ve Hollanda’da yaşayan özellikle Türkiyeli [Türk değil, Türkiyeli söylemi, kendilerinin bilinçli kullandıkları bir söylemdir.] kadınların kendini gerçekleştirme, gelişmesi ve haklarının aranmasında kendilerine yardımcı olmak. Problemlerin çözümünde uzman yardımı sağlamak gibi faaliyetlerde bulunmak olarak açıklanmış. Ayrıca bünyelerinde bir sosyal uzmanda görevlendirmişlerdir.

Türkiye ile tam anlamıyla olmasa da bir ideolojik bağ söz konusudur. D.I.D.F.’le aynı doğrultuda düşündüklerini ve işbirliği yaptıklarını belirtmişlerdir. Türkiye’de Emek Partisi ve faaliyetlerini desteklemektedirler. Sol ideolojiyi benimsediklerini sağın her türüne karşı olduklarını, asimilasyonun gönüllü olması gerektiğini zaten dördüncü neslin Türkçe konuşmayacağını fakat zorlamaya karşı olduklarını ifade etmişlerdir.

Alternatif kaynaklar bu gurubun da D.I.D.F. gibi T.D.K.P. ile aynı siyasi ideolojik tavrı benimsediğini ileri sürmüşlerdir.

1.2.2. Dini Amaçlı Kuruluşlar:

1.2.2.1 S.C.I.N. Hollanda İslam Vakfı Merkezi

Hollanda'da 1972'de kurulan bu kuruluş daha ziyade dini bir topluluk özelliği göstermektedir Hollanda'daki en eski organizasyonlardan biridir. Bu organizasyona bağlı Hollanda genelinde 30 adet kuruluş vardır. Bunun yanında Amsterdam İslam Merkezi de bu merkeze yani S.C.I.N.'ye bağlıdır. Çalışmalarımız esnasında bu organizasyonla ilgili ayrıntılı bilgi edinmek mümkün olmamıştır. Bu vakıf merkezi yetkililerinden ayrıntılı bilgi elde edilememiştir. Bu nedenle daha önceki araştırmacıların kaynakları ve alternatif kaynaklardan bilgi edinme yoluna gidilmiştir. Den Exter bu akımın Türkiye'de diyanetin yapısına muhalif bir düşünceyle kurulduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda, Diyanet İşleri Başkanlığının faaliyetleri dışında Kur'an okumak ve öğretmek, dini toplantılar yapmak başlıca amaçlarıdır [Exter, 1999]. Alternatif kaynaklar bu organizasyonun Türk topluluğunun belirli bir kısmının dini ihtiyaçlarını bu gurubun camilerinde ve dini eğitim faaliyetleriyle karşıladıklarını ileri sürmüşlerdir.

1.2.2.4 Alevi – Bektaşî Cemiyeti, Hak – Der

Hollanda genelinde 34 organizasyonda Alevi tanımlaması kullanılmaktadır. Adında Alevi tanımlamasını kullanmayan Hak – Der Alevi kökenli Türk vatandaşlarının kurduğu bir organizasyondur [Exter, 1999:6].

Alevi dernek yöneticilerinin ifadelerine göre, Alevilik inançta toleranslı olmayı ve kadın-erkek eşitliğini savunmaktadır. Camileri yerine cem evlerini ibadethane olarak kullanmaktadırlar. Cemevleri Alevi inanç ve pratiklerinin uygulandığı ve Alevi-Bektaşî öğretinin öğretildiği mekandır.

1980'li yıllardan itibaren Alevi inancına bağlı topluluklarının yeniden bir kimlik tanımlamasına girdikleri ve bu çerçevede hem Türkiye'de hem de Avrupa'da örgütlendikleri görülür. Bu arada Alevilerin büyük kısmı Diyanetin Teşkilatı içinde yer

edinebilmek için bir çaba içerisine girmişlerdir. 1990'lı yıllarda yerel bazı Alevi dernekleri Hollanda'da ulusal çapta Federatif Alevi ve Bektaşî sosyal ve kültürel bir organizasyona dönüşmüştür. Federatie van Alevitische en Bektashitische social-culturele verenigen in Nederland- Hak-Der [M. Nellsium ve Jean Tillie, 1999].

Hollanda toplumu ile uyum ve entegrasyon konusunda ilişkileri en iyi boyutta olan grup Alevi-Bektaşî grubudur. Hatta, görüştüğümüz Hollandalı yazarlar –bunlardan biri de kendisiyle mülakat yaptığımız Peter Hoving'tir- Alevilerin hemen hemen Hollandalılara tam uyum sağladığını söylemişlerdir.

Alternatif kaynaklara göre Aleviler gruplara ayrılmışlardır. Birtakım Alevi dernekleri sadece alevi kültürünü ve kimliğini muhafaza etmeye çalışırken bir kısmı ise siyasi ideolojik amaçlı örgütlenme faaliyetlerini sürdürmektedirler.

1.2.2.3. Türk Diyanet Vakfı

Hollanda'da bulunan 170 dini isimli organizasyondan 127'si İslamitische Stichting Nederland [I.S.N.] [Hollanda İslam Vakfı] Türk toplumunda Hollanda Diyanet Vakfı olarak geçmektedir. Burada adı geçen camiler ve organizasyonların en büyük Türk Federasyonu olan Turks Islam Culturece Federatie [STICF] Türk İslam Kültür Federasyonu ya da I.S.N.'ne bağlıdır.

[Den Exter, 1999], bu iki federasyonu şöyle açıklamaktadır. [S.T.I.C.F.] Türk İslam Kültür Federasyonu Hollanda da 140 bölgesel cami derneğini temsil etmektedir. Bu camilerin mülkiyeti ve yönetimi Türk Diyanet Vakfı'na aittir. Hollanda Türk Diyanet Vakfı'nın [I.S.N.] başkanlığını konsolosluga bağlı bir dini müşavir üstlenmiştir. Bu camilerdeki imamlar dört yıllığına istihdam edilmektedir Tek camisi olan bölgelerde genelde bu cami S.T.I.C.F./I.S.N'ye. yani Hollanda Diyanet Vakfı'na bağlı bulunmaktadır.

Hollanda Diyanet Vakfı Hollanda'daki en büyük dini organizasyondur. Türk topluluğunun politize olmamış geniş kitlenin büyük bölümü bu cami organizasyonlarının içinde yer almaktadır. Hollanda Diyanet Vakfı dini organizasyonlardan en büyüğü olmasının yanısıra, Hollanda'daki dini organizasyonların en yaygın olanı ve Türk toplumu tarafından daha yaygın kabul gören kuruluştur.

1.2.3. Konjonktürel Sivil Kuruluşlar:

Hollanda'daki Türk Sivil Örgütlerinin önemli bir kısmının bu gurubun içine girdiği söylenebilir. Bu tür kuruluşlar, Hollanda'da sivil toplum kuruluşlarına sağlanan imkan ve yardımlardan istifade etmek için kurulan, bir diğer ifadeyle sosyal konjonktürden çıkar sağlamak amacıyla oluşturulan örgütlerdir. Bunlar, birer sivil toplum örgütü olma özelliğini taşımakla birlikte, özünde çok küçük bir gurubun veya birkaç kişinin oluşturduğu Hollanda hükümetinden veya yerel belediyelerden yardım alma amacına yönelik kuruluşlardır. Bazıları basit projelerle veya çalışmalarla varlığını devam ettirmekte, bazıları ise sadece kağıt üzerinde kurulu gözükmektedir. Bu kuruluşların bazıları, başlangıçta çıkar amaçlı olarak kurulmuş olsa bile, daha sonraları aktif hale gelerek Türk toplumuna yönelik faaliyet ve hizmetler gören birer sivil teşekkül hüviyetini kazanmışlardır. Bunlara örnek olarak Türk topluluğundaki insanların anavatandaki köylerinin, kentlerinin kalkındırılması ve geliştirilmesi için kurulmuş dernek ve vakıflar verilebilir. Bu nedenle, Türk toplumunun bütünü açısından çok önemli gözükmese bile bu tip organizasyonların da hem Türkiye açısından hem de hemşehri dayanışması gibi yerel yararları olduğu belirtilebilir.

1.2.4. Sosyal/Kültürel Amaçlı Sivil Kuruluşlar

Bu kuruluşlar daha çok Hollanda şartlarında Türk toplumunun sosyo-kültürel ihtiyaçlarına cevap vermek üzere teşekkül etmiş örgütlerdir. Hollanda'da yaşayan göçmen Türk topluluğunun kimlik değerlerinin ve kültürlerinin yaşatılmasında, toplumsal ihtiyaçlarının karşılanmasında rol üstlenmek ve fonksiyon görmek üzere oluşan sivil toplum örgütlerini böyle bir alt başlıkta ele almayı tercih ettik.

Hollanda şartlarında oluşan ve sosyo – kültürel fonksiyonlar icra eden bu örgütlerin varlık nedeni bir siyasi düşünceye ya da dini görüşe destek vermek değil, daha çok, Türk topluluğunun kültürel kimliğini ayakta tutan değerlerin yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılmasıdır. Bu tür örgütsel yapılar genelde eğitilmiş ve nitelikli küçük kadrolar tarafından yönetilir, ancak faaliyet alanları göçmen kitlenin tümüne yöneliktir.

Bu tür kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerin amacı Türk kültürünün her yönü ile yeni nesillere aktarılması ve Türk topluluğunun sahip olduğu ortak değerler etrafında birleşmesidir. Bu tür bir kuruluş olan Türkevi'nin düzenlediği faaliyetler, [Amsterdam'da düzenlenen yağlı güreşler, Türk çocuklarına yönelik Türk Tarihi ve Türkçe kursları, Türk Tarihi şahsiyetlerinin tanıtımına yönelik konferans ve toplantılar gibi] Türk toplumunun büyük çapta ilgisini çekmektedir.

Günümüzde, üçüncü kuşak göçmen Türklerin yaşadığı Hollanda'da Türk kimlik değerlerinin korunması ve yaşatılması birçok problemin önüne geçmiş görünmektedir. Bu durum sosyo-kültürel amaçlı sivil teşekküllerin ortaya çıkışına zemin hazırladığı gibi, göçmen Türk topluluğu nezdinde faaliyetlerinin önem derecesini artırmıştır. Hollanda'daki Türk topluluğunun geleceğinde önemli rol oynayacak olan bu kuruluşlara bir örnek olarak araştırmamıza Türkevi Derneği konu teşkil etmiştir.

1.3 Göçmen Türk Toplumunda Yeni Bir Örgütlenme Tecrübesi: Türkevi Örneği

1.3.1 Türkevi'nin Örgütlenme Süreci

Sosyo-kültürel amaçlı bir sivil toplum kuruluşu olan Hollanda Türkevi Veyis Güngör'ün öncülüğünde kurulmuştur. Türkevi'nin kurucusu olan Veyis Güngör 1962 Konya doğumludur. 1968 yılında Konya'dan önce Belçika'ya, oradan Hollanda'ya geçen ve Amsterdam şehrindeki Ford fabrikasında çalışan bir Türk işçisinin oğludur. 22 Ağustos 1980 yılında Lise mezunu olarak Hollanda'ya babasının yanına gelmiştir.

1982 yılında Amsterdam Demokratik Türk Gençlik Derneği kurulur. Davut Gülgün genel başkan Veyis Güngör ise genel sekreterdir. 1983 yılında ise aynı arkadaş grubu tarafından Hollanda Türk Dostluk Derneği kurulur. 1986 yılında Hollanda'da Türk öğrencileri olarak ilk gruplaşma, teşkilatlanma teşebbüsleri kendini gösterir.

1986 sonunda yüz kadar Türk öğrenci Amsterdam'da AMC Hastanesi [Amsterdam Üniversitesi Tıp Fakültesi] binasında bir öğrenci derneği kurmak amacıyla toplanırlar. Ancak, derneğin isminin başında Türk mü, yoksa Türkiyeli kelimesinin olması gerektiği konusu şiddetle tartışılır. Gergin tartışmalar sonucunda derneğin isminin Türk Öğrenciler Derneği olmasını savunan görüş kazanır. Dernek kurulur ancak uzun ömürlü olmaz ve bir müddet sonra dağılır. Bu arada dernek içinde sol düşüncüyü benimseyen bir grup 1987 yılında Rotterdam'da Türkiyeli Öğrenciler Derneği'ni kurarlar. Diğer Türk öğrenciler ise faaliyetlerini çalışma grupları şeklinde sürdürmektedirler [Güngör, 2001]. Çalışma grupları şeklinde yapılan ilk faaliyet olarak 20 Aralık 1987 tarihinde Hollanda Mevlana Sempozyumu düzenlenir. Mevlana'nın vefatının 714'üncü yıldönümünde, Rembrand Plein'deki Caransa Crest Oteli'nde yapılan toplantıya aralarında Hollandalıların da bulunduğu yaklaşık iki yüz elli civarında insan katılır.

1987 sonlarında tertiplenen Mevlana Sempozyumundan sonra 1988 baharında yine başkanlığını Veyis Güngör'ün yaptığı "88 Gençlik Komitesi" ödüllü bir gençlik araştırma yarışması açılır. Amaç, hızlı bir kültürel-sosyal değişme karşısında Türk gençlerinde meydana gelen gelişmeler ve getirdiği problemlerin tespiti, iki ayrı kültürün karşılaşmasının gençlerde meydana getirdiği sosyo-psikolojik ve sosyo-kültürel

olguların değerlendirilmesi, Türk gençlerinin hakim topluma bakışları ve egemen kültür içinde geleceğe yönelik düşüncelerinin ifade edilmesidir. Yarışmanın birincisine 500 Gulden, ikincisine 250 Gulden, üçüncüsüne 125 Gulden ve üç kişiye de 50'ser Gulden mansiyon verilmesine karar verilir. Yarışmaya Türkçe ve Hollandaca bir çok eser katılır. 19 Mart 1989 tarihinde Amsterdam'da Doelen Crest Otelinde yapılan bir toplantı ile yarışma sonuçları ilan edilir.

19 Haziran 1988 tarihinde 1. Avrupa İbn-i Sina Konferansı Amsterdam'da Kosmos salonunda yapılır. Faaliyet İbn-i Sina Konferansı Komitesi tarafından düzenlenmektedir. Komite başkanı Veyis Güngör, diğer üyeler ise Öcal Öztürk, Neşe Aydın, Cemil Bilgin, Emine Bozkur, Astrid Buunk, Coşkun Çörüz ve Ali Yılmaz'dır. Daha önceki iki faaliyette Hollanda hedef kitle olarak seçilmişken bu sefer hedef büyütülmüş ve faaliyet Avrupa çapında düzenlenmiştir.

1.3.1.1. Hollanda Türk Akademisyenler Birliğinin Kuruluşu:

Hollanda'daki üniversiteli Türk gençlerinin komiteler halinde çalışmalarını iki yıl sürmüştür. Bu müddet zarfında yukarıda temas edilen her bir çalışma için ayrı komiteler oluşturulmuş hedeflenen faaliyetin gerçekleştirilmesi ile komite ömrünü tamamlamıştır. Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı resmen 17 Ocak 1990 tarihinde kurulmuştur. Vakfın kurucu üyeleri Veyis Güngör, Mehmet Tütüncü ve Abdurrahman Yazoğlan'dan oluşmaktadır. Kurulan vakıfla aşağıdaki faaliyetlerin gerçekleştirilmesine çalışılacaktır:

-Kültür, sanat, eğitim ilim vb. sahalarda konferans, seminer, araştırma ve sempozyumlar yaparak,

-Hollanda'da Türk kültürünün müesseseseleşmesi sürecine katkıda bulunmak;

-Türk kültürünün muhafaza edilerek, içinde yaşanılan topluma uyum sağlamak (entegrasyon) ve Hollanda toplumunda Türk varlığı olarak yerini almak (partisipasyon);

-Türkçe'nin özellikle Hollanda'da doğan Türkler arasında konuşma ve yazı dili olarak yaşatılması için çeşitli faaliyetler yapmak;

-Türkiye ile Hollanda'daki Türklerin bağlarının kesilmemesi ve sürekli bir iletişimin sağlanması için projeler gerçekleştirmek;

-Göçmenlik ve etnik azınlık statüsünden kaynaklanan sosyal meseleler hakkında araştırmalar yaparak meselelere yorumlar getirmek ve sonuçları gerek Hollanda gerekse Türk hükümetine sunmak.

Ayrıca, yukarıda belirtilen amaçlar doğrultusunda, gençlik ve öğrencilere yönelik olarak Hollanda'da orta dereceli okullarda okuyan Türk gençlerinin üniversite ve yüksek okullara yönlendirilmesini ve devamlarını sağlamak için Hollanda eğitim sistemi hakkında gençlere ve velilere yönelik Türkçe kitaplar hazırlanması, bilgilendirme günleri ve saatleri organize edilmesi; Türkiye'yi yakından tanımak için, Türk üniversiteleri ve öğrencileriyle diyalogun geliştirilmesi, tarihi ve turistik yerlerin gezilmesi amaçları ile Türkiye'ye yıllık olarak eğitim gezileri düzenlenmesi ve yaz kursları organize edilmesi; Hollanda ve Türkiye üniversiteleri arasında diyalogların geliştirilmesi, üniversiteler arası öğrenci değişimi gibi çalışmalara yardımcı olunması; üniversiteyi Türkiye'de tamamlayan, Hollanda'da yüksek lisans ve doktora çalışması yapmak isteyen öğrencilere yardımcı olunması ve ilişkiye geçilmesi gereken makam ve kişilerin isim ve adreslerini temin edilmesi gibi faaliyetlerde bulunulmuştur [Güngör, 2001].

Birliğin ilk faaliyeti İbn-i Haldun ve Göç Tarihi Konferansı olmuş, Toplantı 15 Ekim 1989 tarihinde Amsterdam'da Het Nieuwe Cafe Konferans Salonu'nda yapılmıştır.

Bu sempozyuma sunulan bildiriler, daha sonra Hollanda Sosyal Refah Halk Sağlığı ve Kültür Bakanlığı'nın maddi desteğiyle kitaplaştırılmıştır. Hollanda Türk Akademisyenler Birliği'nin ilk yayını olarak Hollanda'ca ve Türkçe yayınlanmıştır.

UNESCO'nun 1991 yılını Yunus Emre Sevgi Yılı ilan etmesi üzerine Hollanda Türk Akademisyenler Birliği de 3-9 Haziran 1991 tarihleri arasını bu ülkede sevgi haftası olarak kutlamayı kararlaştırmıştır. Yunus Emre sade ve yalın Türk Müslümanlığının, imanının sembolü olarak ele alınmıştır. Bu düşüncelerle Hollanda'nın beş büyük Üniversitesinde programlar yapılmıştır İlk Panel 3 Haziran 1991 tarihinde şarkiyat çalışmaları ile dünya çapında ünlü ve İşlam Ansiklopedisi'nin ilk hazırlanıp basıldığı yer olan Leiden Üniversitesi'nde olmuştur. Hollanda'daki Yunus Emre Panellerin ikincisi, ertesini gün Twente Üniversitesi'nde yapılmıştır. Hollanda Türk Akademisyenler Birliği'nin Yunus Emre toplantılarının üçüncüsü 5 Haziran'da Utrecht Üniversitesi'nde gerçekteştirilmiştir.

Hollanda Üniversitelerindeki son Yunus Emre panellerinin sonuncusu 7 Haziranda Amsterdam Üniversitesi'nde düzenlenmiştir. Bunlara ilaveten 6 Haziranda Amsterdam Göçmenler Televizyonu'nda, 8 Haziranda NOS Hilversum Radyosu'nda, 16 Haziranda İşlam Yayın Kurumu'nda Yunus Emre Özel programları yapılmıştır. Ayrıca Den Haag'da Hobbemapplein Halk Kütüphanesi'nde 3-20 Haziran tarihleri arasında ziyaretçilere açık tutulan bir Yunus Emre Sevgi Sergisi düzenlenmiştir.

Sovyetlerdeki son gelişmeler 29 Eylül 1991 tarihinde Amsterdam'da Het Nieuwe Cafe Konferans Salonu'nda düzenlenen bir toplantıda ele alınmıştır. Batı Avrupa'da Türk Edebiyatı üzerine 8 Aralık 1991 tarihinde Amsterdam'da Nieuwe Cafe'de bir toplantı tertiplenmiştir.

1.3.2 Türkevi'nin Kuruluşu ve Faaliyet Alanları

Yukarıda adı geçen faaliyetlerin sonucu oluşan birikim ve tecrübe ile Türkevi 1992 yılında sosyal kültürel faaliyetlerin Türk nüfusunun tümüne yönelik olması Türk kültürünün Hollandalılara tanıtılması ve Hollandalılarla Türk toplumunun ilişkilerinin geliştirilmesi, Türklerin sosyal, ekonomik ve eğitim durumlarının iyileştirilmesi, Türklerle mahalli yönetimlerin sağlıklı ilişki kurulmasına yardımcı olunması, Türk ve

Müslüman kimliğinin değerlerinin ve varlığının korunarak geliştirilmesi yönünde faaliyetler yapmak amacıyla kurulmuştur.

1996 yılında UNESCO tarafından Dede Efendi yılı olarak ilan edilmişti. Hollanda Türkevi ve Akademisyenler Birliği Dede Efendi'yi Hollanda'da yaşayan Türk gençlerine ve Hollanda aydınlarına tanıtmak için 11 Ekim 1996 tarihinde Amsterdam'da bir toplantı düzenlemiştir. Doğu ve Batı Avrupa'nın muhtelif ülkelerinde Türkçe yayın yapan dergi ve gazetelerin temsilcileri ile yazarların tanışmaları, karşılıklı tecrübelerden faydalanma ve ileride yapılabilecek ortak çalışmalara zemin hazırlanması, Avrupa'da Türkçe'nin düşünce, yazma ve iletişim dili olarak yaşatılmasında Türkçe yayınlanan dergi ve gazetelerin üzerine düşen görevleri tartışmak maksadıyla 12-13 Ekim 1996 tarihlerinde Hotel Haarlem Zuid'de Avrupa'da Türkçe Yayınlar Sempozyumu yapılmıştır.

Sempozyumda ele alınan konunun önemi ve sürekliliğinin sağlanması ile ilgili konuşmalar esnasında, bu konularda merkez rolü oynayacak ve ilgili kurumlar arasında koordinasyonu sağlayacak bir teşekküle ihtiyaç duyulduğundan bahisle "Avrupa Türkçe Süreli Yayınlar Konseyi" kurulması teklifi katılımcıların oy birliği ile kabul edilmiş. Avrupa Türkçe Süreli Yayınlar Konseyi [ATSÜYAK], Avrupa ülkelerinde Türkçe ve süreli olarak neşredilen yayınlar arasında karşılıklı iletişim, fikir alışverişi ve işbirliğinin artırılması ve geliştirilmesi, ortak çalışmaların yapılması, Türkiye dışındaki Türkçe yayınların teşvik edilmesi maksadıyla aşağıdaki öncü kuruluşlar tarafından 12 Ekim 1996 tarihinde Hollanda'nın Harlem Şehrinde kurulmuştur. ATSÜYAK'ın bünyesinde yer alan dergiler şunlardır: Türkevi Dergisi [Hollanda], Bitig Dergisi [Hollanda], Sözhakkı Dergisi [Hollanda], Anadolu [Belçika], Öztürk Gazetesi [Almanya], Xudaferin Dergisi [Polonya], Gündem Gazetesi [Yunanistan], Renkler Dergisi [Romanya].

Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı, Türkevi dergisi ve Hür Düşünce Vakfı'nın Kasım 1997'de Hollanda'nın Haag-Zuthem kasabasında düzenledikleri eğitim toplantısında "Hollanda'da Türk İmajı ve Partisipasyon-Bireysel Sosyalleşme" konusu ele alınmıştır.

Türk Dünyası'nda faaliyet gösteren 31 kuruluş tarafından oluşturulan Dünya Türk Gençler Birliği Hollanda Türk gençlerini Hollanda Türk Akademisyenler Birliği ve Türkevi temsil ediyor. Söz konusu kuruluşun 1996 yılı başkanlar konseyi toplantısı Hollanda Türk Akademisyenler Birliğinin ve Türkevi ev sahipliğinde Hollanda'da yapılmıştır.

Hollanda Türkevi Derneği ile Belçika Türk Dernekleri Birliği ortaklaşa Kosova 'da Türkçe Radyo istasyonuna yardım geceleri Hollanda'da Zaandam ve Belçika'da Berringen bölgelerinde düzenlenmiştir. 30 – 31 Mart ve 1 Nisan 2001 tarihinde Hollanda'da "Türkevi ve Avrasya Vakfı tarafından ortaklaşa Türk toplumunda Kadın ve Avrupa'da Türkçe'nin konumu" konulu hafta sonu eğitim kampı tertip edilmiştir.

Kuruluşundan bu yana on yıl geçen Türkevi ve Akademisyenler Birliği çatısı altında bir araya gelen Hollanda'daki Türk Akademisyenler uzun sayılamayacak bir müddet zarfında pek çok ulusal ve uluslar arası proje ve faaliyetler gerçekleştirmişlerdir. Hollanda ve Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde yaşayan Türk toplulukların geleceği açısından yeni sivil örgütlenme modeline örnek teşkil eden Türkevi'ni merkez alarak Hollanda ölçeğinde bir sosyolojik analize tabi tutmak ve bu anlamda yol gösterici olabilmek başlıca amacı teşkil etmiştir.

1. 4. Problem

Yabancı bir toplumsal çevrede Türklerin kimlik değerlerini yaşatmada Hollanda Türk sivil kuruluşlarının büyük çoğunluğunda belli bir hassasiyetin olduğu gözlenmektedir. Kimlik değerlerinin yaşatılmasında bu ihtiyaca cevap verebilecek bir sivil örgütlenme biçiminin örgütsel yapı, faaliyet ve fonksiyonları itibariyle ortaya konulması temel problemi teşkil etmektedir.

1.5 Hipotezler

Araştırmamızın bir ana hipotezi iki de alt hipotezi bulunmaktadır. Ana hipotez aşağıdaki şekildedir:

Hollanda’da yaşayan Türk topluluğu bakımından, dini/etnik azınlık olarak din, dil, kültür ve davranış alışkanlıklarından oluşan kimlik değerlerinin korunması, ikinci ve üçüncü nesille birlikte ön plana geçmiş, Türk topluluğunda, kuşaklar arası farklılaşmayla birlikte yeni nesillerde kimlik ve kültür bağlarını korumak ve yaşatmak üzere yeniden örgütlenme ya da kurulu örgütsel yapıları bu doğrultuda dönüştürme eğilimi belirgin hale gelmiştir.

Alt hipotezler ise şunlardır:

1. Ana hipoteze konu teşkil eden ihtiyaç çerçevesinde dini/ideolojik ya da konjonktürel Türk örgütlerinde sosyal-kültürel amaçlar ağırlık kazanmaya, kimliğe vurgu ve “kimliği idame endişesi” ağır basmaya başlamıştır.
2. Hollanda şartlarında kendiliğinden bir oluşumla ortaya çıkan Türkevi Derneği’nin örgütlenme biçimi ve faaliyet tecrübesi, ihtiyaç duyulan sosyal/kültürel amaçlı örgütlenme açısından, yeni bir örgütlenme modeline örnek oluşturabilecek özelliktedir.

1.6. Kaynakların Değerlendirilmesi

Araştırmanın kaynaklarını temelde üç başlık altında toplayabiliriz. İlk olarak, Hollanda’da Türk sivil örgütlenmesi ile ilgili Türkiye’de ve Hollanda’da yapılmış konuyla ilgili çalışmalar imkanlar oranında araştırılmıştır. Ayrıca Hollanda’da Türk sivil örgütlenmesi ile ilgili kitap, makale, gazete yazıları Türkçe’ye çevirtilmiştir.

İkinci olarak, Hollanda'daki Türk sivil kuruluşlarının yöneticileri ile mülakat yapılmış, mülakatlar ayrı bir değerlendirmeye alınmıştır. Türkevi üyeleri ile çalışmalarına aktif olarak katılanlara bir anket uygulanmıştır. Bu mülakat ve ankette elde edilen bulgular değerlendirilmiş, gözlem tekniğiyle desteklenmiştir.

Üçüncü olarak, özellikle siyasal ve ideolojik amaçlarını açıkça belirtmek istemediklerinden kendileri hakkında bilgi toplama zorluğuna düştüğümüz durumlarda alternatif kaynaklara başvurulmuştur. Bu kaynaklar daha çok bilgi alınmak istenen kuruluşların eski mensupları veya ilişkili olanlardır. Ancak bu kaynaklardan elde edilen bilgilerden başka kaynaklardan elde edilen bilgilerle örtüşenler veya ortak özellik gösterenler kullanılmıştır.

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1. Evren ve örneklem

Bu araştırmanın evrenini Hollanda’da yaşayan Türk Topluluğunun mensupları tarafından kurulmuş sivil örgütler oluşturmaktadır. Bu kuruluşların farklı görüş ve eğilimleri yansıtacak şekilde örneklem seçimine gidilmiş, bu örnekleme Avrupa’nın çeşitli ülkelerindeki bazı sivil toplum temsilcileri de dahil edilmiştir. Hollanda’da ve Batı Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde Türklerin kurduğu benzeri faaliyetlerde bulunan çeşitli Türk sivil kuruluşları bulunmaktadır. Ancak, Hollanda ölçeğinde öne çıkan bir örgütlenme tipi olarak Türkevi Derneği, örnek örgütlenme tecrübesi olarak belirlenmiştir. Uygulamalı alan araştırmasında Türkevi ile Hollanda Avrasya Vakfı’nın Mart 2000 tarihinde Amsterdam’da ortaklaşa düzenlediği “Avrupa Türk Toplumunda Kadın Sempozyumu”na iştirak eden Hollanda ve Avrupa’daki çeşitli sivil kuruluş üyesi katılımcıları ve çeşitli sivil toplum örgütü temsilcileri ile, bu faaliyete iştirak etmeyen bazı Hollanda’daki sivil kuruluş yöneticilerinden oluşan 200 kişi örneklem grubu olarak seçilmiştir.

2.2 Veri Toplama Teknikleri

2.2.1 Literatür Tarama Yöntemi

Öncelikle konuyla ilgili literatür ulaşabildiği ölçüde taranmış, hem Türkiye’de hem de Hollanda’da Türk toplumu ile ilgili bilgiler bir araya getirilmiş ve Hollanda Merkezi İstatistik Büronun bilgilerinden yararlanılmış, Hollanda’da yayınlanmış bazı kitaplar Türkçe’ye çevirilmiş ve Türkçe yayınlanan Hollanda Türk topluluğuna ait gazete, dergi ve kitaplardan da yararlanılmıştır.

2.2.2 Anket Uygulaması ve Görüşme Cetveli

Çalışmanın alan araştırması kısmını oluşturan çeşitli Türk sivil örgütleriyle Türkevi Derneği’nin yöneticilerine öncelikle görüşme cetveli uygulanmış, ayrıca 30-31 Mart ve

1 Nisan tarihleri arasında Türkevi ve Avrasya Vakfı tarafından düzenlenen “Türk Toplumunda Kadın ve Avrupa’da Türkçe’nin Konumu” konulu sempozyuma ve hafta sonu eğitim kampına araştırmacı katılarak bir tebliğ sunmuş hem de Türkevi’nin faaliyetlerine aktif olarak katılanlar ile bu faaliyete iştirak etmeyen bazı sivil toplum kuruluşu yöneticilerinden oluşan gruba 200 kişilik bir anket uygulanmıştır. Anketten elde edilen bulguların temel bilgi olarak kullanılmasının yanısıra bu bulgular Hollanda’da üç ay kalmak suretiyle görüşme ve gözlem gibi diğer tekniklerle desteklenmiştir. Ayrıca, Hollanda’da faaliyet gösteren sivil kuruluş yöneticilerinden 24 kişi ile [ondokuz yönetici bir öğretmen, bir işadamı, iki gazeteci ve bir Hollanda’lı Türkolog] mülakat yapılmıştır. Mülakat metinlerine ekler bölümünde yer verilmiş ve bu metinlerin n analizi yapılarak sonuç kısmında değerlendirilmiştir.

2.3 Sınırlılıklar

Bu araştırmanın Türk sivil kuruluşları ile ilgili iki ana kısmı vardır. Birinci kısımda genel olarak Hollanda’daki Türk sivil kuruluşları ele alınmış ve bunların bazılarının yöneticileriyle görüşme yoluyla bilgiler toplanmıştır. İkinci kısımda ise Türkevi derneği sosyo-kültürel kuruluş olarak incelenmiş ve görüşme yanında ayrıca anket uygulanmıştır. Alan araştırması diğer sivil kuruluşların mensuplarına uygulanma güçlüğü nedeniyle sadece yöneticiler düzeyinde ve Türkevi’nin faaliyetlerine katılan iştirakçilere uygulanmıştır. Bulgular bu grupla sınırlıdır.

2.4. Temel Kavramlar

2.4.1. Göç ve İşgücü Göçü

Göç, insanların birey veya topluluk olarak hayatlarının bir bölümünü veya tamamını geçirmek üzere, sürekli veya geçici bir süreyle, bir yerleşme biriminden diğerine [ikametgâhların] değiştirmeleri halidir [Akkayan, 1979: 21]. Ancak, bu yer değiştirmelerin göçe konu olabilmesi için, kısa mesafeler arasında değil, kişi veya toplulukların içinde yaşadığı coğrafi ve çoğu kere sosyal çevrelerini değiştirmelerine yol açacak şekilde gerçekleştirilmesi şarttır. Ayrıca, bunların tatil, ziyaret, tedavi ve seyahat gibi birtakım amaçlarla değil, yerleşme amacıyla yapılması gerekmektedir [Akkayan, 1979: 22]. Göçler iradi olup olmamalarına göre ikiye ayrılır :

Gönüllü göç : İnsanların daha iyi hayat şartları, içinde bulunulan çevreyi beğenmeme, ailesinin geleceğini iyileştirme, ekonomik durumlarını düzeltme, gerek iş gerekse mali bakımlardan daha fazla imkanlara kavuşma amaçlarına yönelik kişisel arzularından kaynaklanan göçlere gönüllü göçler denir. Gönüllü göçlerin bir örneğini de işgücü göçleri oluşturur. Zorunlu Göç : Bu tür göçlerde, bireyler kendi istekleri dışında çeşitli güçlerin etkisiyle [ölüm tehlikesi, işkence görme ve cezalandırılma korkusu, birtakım şahsi hürriyetlerin sınırlandırılması ve resmi otoritenin güç kullanması gibi nedenlerden dolayı göçe mecbur kalmaları] yer değiştirirler.

Göç, gerçekleştirilen siyasi coğrafyanın konumuna göre de ikiye ayrılır: İç Göç : İnsanların buldukları ülkenin milli sınırları dahilindeki yerleşim birimleri arasında gerçekleştirdikleri göçlere iç göçler denir. İç göçlere köyden köye, köyden şehire, şehirden şehire ve şehirden köye doğru gerçekleşen göçler örnek olarak verilebilir. Dış göç İnsanların buldukları ülkenin milli sınırlarını aşarak başka ülkelere yerleşmelerine dış göç denir. Ülkelerarası düzeyde gerçekleşir. Kıta içi ve kıtalararası göçler olmak üzere ikiye ayrılır. Dış göçlerin en yaygın örneğini işgücü göçü teşkil eder.

İşgücü göçü ülkelerarası düzeyde gerçekleşmektedir. Dolayısıyla, işgücü hareketlerini göç yoluyla kişilerin iş bulmak veya daha iyi şartlar içinde çalışmak, kendilerine ve

ailelerine daha iyi yaşam koşulları yaratmak amacıyla iki ülke arasında yer değiştirmeler şeklinde tarif edebiliriz [Börtücene, 1966:3]. İşgücü göçleri, istihdam amaçlı göçlerdir İstihdamı, bir şahsı hizmete alma ve kullanma, diğer bir ifadeyle emeğin kullanımı olarak tarif edersek [Ülgener, 1980: 73], işgücü göçü de, bir ülkenin başka bir ülkeden talep ettiği[emeği yahut işgücünü]kullanımından doğan bir dış göç türüdür.

Ülkelerarası işgücü hareketlerine katılan nüfus aktif nüfustur. Bu nüfus dilimi içerisinde açık veya gizli işsiz kimseler yer alabildiği gibi, iş-güç sahibi olanlar da hatta bunların yakın akraba, eş ve çocukları da dahil olabilir.

Yurt dışına işgücü hareketini etkileyen faktörler iki kutupta toplanabilir. Birinci kutbu, istihdam problemi, geçim sıkıntısı, gelir durumunu daha iyi bir düzeye yükseltme isteği ile ülkenin yaşadığı iç göç dalgası oluşturmaktadır Birinci kutbu oluşturan faktörleri, itici faktörler olarak da adlandırmak mümkündür. İkinci kutbu, ülkelerarası refah farkı ile gidilen ülkedeki kazanç imkanlarının daha elverişli olması teşkil etmektedir. Bu faktörler ise, çekici özelliğe sahiptir. Gerek itici gerekse çekici özellik arzeden faktörler, göç sürecinde önemli rol oynamışlardır. Ancak, göç sürecinin başlaması. Batı ülkelerinin işgücü talep etmesi ile mümkün olmuştur Bu nedenle, adı geçen faktörler, göç sürecinde başlatıcı değil, sürükleyici bir fonksiyon ifa etmişlerdir.

İşgücü göçü veren ülke olarak Türkiye ve başta F. Almanya olmak üzere diğer işgücü talep eden Batı ülkeleri, yurt dışına işgücü akımı başladığı sıralarda, planlı ve disiplin altına alınmış politikalarının olmadığından dolayı, işgücü problemlerini konjonktüre bağlı tedbirlerle çözmeye çalışmışlardır. Yurt dışına işçi gönderme olayı, amaçlan önceden tespit edilmiş, belli bir politikanın sonucu olarak Türkiye'nin Batılılaşma ve toplum kalkınması politikalarının bir gereği olarak ortaya çıkmış değildir. Türkiye, elden geldiğince daha fazla Türk işçisinin gitmesini ve mümkün olduğu kadar döviz gelmesini hedeflemiş, F. Almanya ve diğer Batı ülkeleri ise, mümkün olduğunca ucuz işgücü istihdam edebilmek için daha çok işçi gelmesini amaçlamıştır [Akçaylı, 1982: 524-525].

2.4.2. İç Göç ve İşgücü Göçü İlişkisi

Yurt dışına işçi göçünün, iç göçün yani ülkemizde köyden şehire doğru gerçekleşen nüfus hareketinin bir uzantısı olup olmadığı konusu tartışmalıdır. Aker'e göre, göçün istikameti, fakir gelişmemiş kırsal bölgelerinden gelişmiş bölgelere özellikle büyük şehirlere doğru olup başta İstanbul olmak üzere büyük kentler bir nevi atlama tahtası fonksiyonu görmüş ve buralardan yurt dışına göç edilmiştir. Bu bakımdan iç göç, fakir bölgelerden zengin bölgelere doğru bir seyir takip etmiş, ancak başlangıç yıllarında yurt dışına gidiş en zengin bölgelerden -İstanbul, Ankara, İzmir gibi - başlamak suretiyle gerçekleşmiştir [Aker, 1972: 31]. İ. Yasa da, yurt dışı işçi göçü ile iç göç arasında ortak bir bağın var olduğunu ileri sürmüştür. Yurt dışında çalışan aile reisleri veya eşleri en kısa zamanda çocuk, kardeş ve yakın akrabalarını yanlarına getirtme, yurda döndükten sonra, kendi yerlerine onlardan birini bırakma yolunu tercih etmişlerdir. Dolayısıyla, bir aileden bir kişinin yurt dışına gidişini aynı aileden öteki fertlerin gidişi izlemiştir. Bu nedenle yurt dışı göçün yurt içi göçlerle bir benzerlik arzettiğinden bahselibileceğine dikkati çeker [Yasa, 1979: 33-34]. Abadan ise, yurt dışına göçenlerin önemli bir bölümünün daha önce iç göçün bir sonucu olarak il merkezlerine yerleşmiş işçilerden oluştuğunu belirtmiş ve yurt dışına olan göç hareketinin iç göç hareketinin bir uzantısı olarak değerlendirmiştir [Abadan-Unat, 1972:199]. Ancak bütün bu görüşleri rağmen, başlangıç yıllarında yurt dışı işçi göçü, büyük şehir merkezlerinden yurt dışına doğru bir seyir izlemesine rağmen, daha sonraki yıllarda Köy Kalkınma Kooperatiflerinin devreye girmesiyle birlikte, kırdan yurtdışına doğru bir işleyen bir sürece dönüşmüştür.

Gökdere, dış göçü iç göçün siyasi sınırları aşan bir uzantısı olarak değerlendirmenin yanlış olduğu kanaatinde. Bunun nedenlerini ise şu şekilde sıralamıştır : Yurt içi göç kendiliğinden beliren bir oluşum olmasına rağmen, dış göç, kamu kuruluşlarının düzenlemesi ve aracılığıyla birlikte, ilgili ülke hükümetlerinin müdahalesi ile gerçekleşir. Başlangıçta yurt dışına geçici olarak gidilmesine mukabil, yurt içi göçlerde nihai yerleşme söz konusudur. Yurt dışı göçlerde hakim faktör, iki ülke arasındaki gelir farkı olup çoğu defa yurt içindeki iş terkedilerek gidilmektedir. Yurt içi göçlerde diğer faktörlerin yanısıra, çocukların eğitimi de önemli bir rol oynamaktadır. Kırdan şehire

göçülürken, genellikle önceden iş bulunmuş değildir ve şehirde uzun süre işsiz kalma riski göze alınmaktadır. Yurt içi göçlerde kişi geçim zorluğu nedeniyle topraktan kopmaktadır. Ancak Gökdere, özet olarak belirtilen bu farklılıklara rağmen, iç ve dış göçler arasında yakın bir ilişkinin mevcudiyetininin de inkar edilemeyeceğini ifade etmektedir [Gökdere, 1975: 32]. Yukarıda belirtilen görüşlerden de anlaşıldığı üzere, iç ve dış göçler arasında, benzerlikler olduğu gibi önemli farklılıklar da göze çarpmaktadır.

2.4.3. İşgücü Göçü ve Uluslararası İşgücü Piyasası : Göçmen İşçilerde Ya Da En Alttakilerde Statü İstikrarsızlığı

Yurt dışına gerçekleşen işgücü göçü ile uluslararası seviyede bir emek piyasası teşekkül etmiştir. Özellikle, bu yeni oluşan işgücü ya da emek piyasası, gerek işleyişi gerekse göçmen işçilerle yerli işçiler arasında ortaya çıkan farklılaşma açısından önem arz etmektedir.

2.4.3.1. Uluslararası İşgücü Piyasası ve İkincil İşgücü Pazarı

İş piyasası en genel tanımıyla, emek arzı ile emek talebinin karşılaştığı ve ücretlerin belirlendiği bir piyasa türüdür. Uluslararası iş piyasasında emek arzı ile emek talebi farklı ülkeler tarafından gerçekleştirilmektedir. Birçok bakımdan uluslararası iş piyasası yarı-güdümlü bir iş piyasası özelliği gösterir. Güdümlü iş piyasasında, rekabet şartları ve piyasa faktörleri, piyasanın oluşumunda herhangi bir role sahip değildir. Ekonomik baskı hakkına sahip işçi ve işveren kuruluşları bulunmaz. Sendikalar, devlet tarafından örgütlenen ve devlet adına işçileri güden bir araçtır. Çalışma ve çalıştırma hürriyeti büyük ölçüde ortadan kaldırılmıştır. İş ve İşçi Bulma Kurumuna müracaat mecburi olup devlet tek işveren konumunda olup kimin hangi yerleşme biriminde ve hangi işde çalışacağı devlet tarafından belirlenir. Ayrıca, devlet ücret ve fiatları tespit eder ve düzenler. Güdümlü iş piyasasının özellikleri açısından uluslararası iş piyasasını değerlendirdiğimizde, bu piyasanın oluşumunda rekabet şartları

ve piyasa faktörleri tam anlamıyla etkili değildir İşgücü göçü, alıcı ülkeler tarafından münhallerde ve gönderici ülkeler tarafından müracaatlarda şekillenir. [Tuna, 1981: 25] Aynı zamanda kamu teşekkülleri tarafından düzenlenir. Sendikaların ve diğer işçi ve işveren kuruluşlarının herhangi bir rol üstlenmeleri pek sözkonusu olmaz.

Uluslararası işgücü göçü resmi anlaşmalara dayalı bir göç türü olduğundan, İş ve İşçi Bulma Kurumuna müracaat dışında, göçmen işçi talep eden ülkelerde işe girmek resmi yoldan mümkün olmaz. Ancak, kaçak işçilik gibi, kurum dışı yollar kullanılmakla birlikte, bu gayri resmi olduğundan oldukça risklidir. Çalışma ve çalıştırma hürriyeti görünüşte mevcut olmakla birlikte, belirli ölçülerde sınırlamalara uğramıştır. Kimin hangi ülkede, nerede ve ne tür bir işde çalışacağı aracı kuruluşlar tarafından belirlenmiştir Yurt dışında çalışan göçmen işçilerin ücretlerine belirli bir sınır getirilmemesine rağmen, işçiler yabancı bir çevrede bulunma ve buldukları ülke sendikalarıyla yeterli düzeyde ilişkiler geliştirememesi gibi durumlar nedeniyle, işverenin kendilerine verdiği ücrete rıza göstermek durumunda kalırlar Bütün bu belirtilen faktörlerden dolayı, uluslararası iş piyasası, yarı-güdümlü bir iş piyasası olma özelliğine sahiptir.

Sanayileşmiş Batı toplumlarında , artık belli bir hayat standardına erişilmiş, işsizlik ve geçim sıkıntısı büyük ölçüde problem olmaktan çıkmıştır. Bu nedenle, birer refah toplumu özelliği arzeden bu ülkelerde, yerli işgücü düşük statülü, nispeten zor ve kötü şartlara sahip iş alanlarında çalışmayı tercih etmez. Dolayısıyla bu ülkeler, sözkonusu durum sebebiyle ortaya çıkan işgücü açıklarını, henüz sanayileşmesini tamamlayamamış, geçim sıkıntısı ve işsizliğin önemli bir problem teşkil ettiği ülkelere emek talep ederek kapama yoluna giderler. Bunun sonucunda, bu ülkelere göçen yabancı işçilerle birlikte, işgücü piyasası ikili bir karaktere bürünür. Yerli işgücünün çalışmayı tercih ettiği, nispeten yüksek statülü, çalışma şartları elverişli ve ücretleri tatminkar iş alanları birincil işgücü pazarına konu olurken, diğer ülkelere getirilen göçmen işçilerin çalıştığı iş türleri ise, ikincil bir işgücü pazarının doğmasına yol açar [Gordon, 1975: 210].

Yurt dışında çalışmaya giden işçiler için başlangıç yıllarında, geçici oluşları göz önüne alınarak “misafir işçi” kavramı kullanılmaktaydı. Ancak, yabancı işçiler, “geçici göçmen işçiler”, yani “misafir işçi” durumunda olanlar ve “temelli göçmen işçiler” olarak ikiye ayrılır. Misafir işçilerin durumu göçmen işçilere göre daha zordur. Bunlar, turist-göçmen arası bir kategoriye işgal ederler. Temelli göçmen işçiler ise, artık göçtükleri ülkenin yerlisi haline gelmiş sayılırlar. İçinde buldukları toplumla ilgili beklentileri daha fazladır. [Edruweit, 1982: 112]. Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan Türk işçileri büyük ölçüde temelli göçmen işçi konumuna gelmişlerdir.

Bütün ülkelerdeki göçmen işçiler, emek piyasasında en düşük tabakada olup mesleki ve sosyo-ekonomik durumları genellikle yerli nüfusunkinden daha aşağı düzeydedir. Göçmenler, aşağı düzeyde düşük ücret ve çalışma şartlarıyla en az arzulanan işleri yapmaya eğilim gösterirler [Castles and Kosack, 1973 : 93] Günümüz Batı toplumlarında toplumlarında, birincil işgücü pazarını oluşturan yerli işçilerle ikincil işgücü pazarını oluşturan göçmen işçiler çalışan sınıfı meydana getirirler. Yerli işçiler uzun dönem meslek beklentilerine sahip olduklarından, düşük statülü ve daha düşük ücretli, ayrıca iş istikrarsızlığının mevcut olduğu ikincil işgücü pazarına girmekten çekinirler. Bu tip işler, öğrenciler, ev kadınları ve emekli işçiler gibi işgücü taahhütleri geçici olan ve gelirlerine ilave bir gelir sağlamak isteyen marjinal işçilerce kabul edilir. Ancak, marjinal yerli işçilerin sayısının sınırlı ve coğrafi bakımdan meskun oldukları yerlere bağımlı olmaları halinde, ikincil işgücü pazarında işler, yabancı işgücü sağlanması yoluna gidilerek doldurulur. Göçmen işçilerin geneli daimi olarak çalışmak ve yaşamak yerine, anavatanlarındaki durumlarını düzeltmek için gerekli tasarrufu yapmak üzere geçici bir süreyle gelmeleri ve bundan dolayı da uzun dönemde bir meslek sahibi olma ve devamlı çalışma gibi bir eğilime sahip olmayışları, bu tip işleri kolay kabul etmelerine yol açar. Göçmen işçilerin geldikleri ülkelere nazaran çalıştıkları ikincil sektördeki düşük statülü ve düşük ücretli işler nisbi olarak onlar açısından daha fazla gelir getirir. Bu bakımdan, ikincil sektördeki düşük maliyetli işgücüne olan talep ve bu tür işlerin göçmen işçiler nazarında çekiciliği, göç sürecinin motor gücü olarak değerlendirilebilir [Öncü, 1988: 13].

Göçmen işçilerin düşük gelire, kötü barınma ve sosyal şartlara sahip olmaları, vasıfsız işlerde toplanmaları ve yerli işçilerin bu işleri terketmeye eğilim göstermeleri, çalışan sınıfı kendi içerisinde böler. Her iki grup, az veya çok içinde buldukları durumlarının ve kısa vadeli menfaatlerinin farklılığı nedeniyle birbirlerinden ayrılır[Castles and Kosack, 1973: 309]. Gönderilen işgücü, gönderen ülkeden alıcı ülkeye gözle görünmeyen beşeri bir sermaye transferi olmasına rağmen, önemli bir bölümü nitelikli de olsa, yabancı işgücü, bulunduğu ülkede çalışanlar sınıfının ikinci sınıf mensuplarını meydana getirir [Paine, 1974: 46].

Genelde, işgücünü statü itibariyle, bağımlı çalışanlar (ücret ve maaş mukabili çalışanlar), işverenler, bağımsız çalışanlar ve ücretsiz aile yardımcıları olmak üzere dört grupta ele almak mümkündür. Ayrıca, işgücü daha genel anlamda, bağımlı ve bağımsız çalışanlar olmak üzere iki ana grupta da ele alınabilir [Ekin, 1979: 27]. Yurt dışında çalışan işgücü, bağımlı çalışanlar grubuna girmektedir.

2.4.3.2.Göçmen İşçilerde Ya Da En Alttakilerde Statü İstikrarsızlığı

G. Lenski'nin geliştirdiği statü istikrarsızlığı kavramına göre, bir toplumda istikrarsız bir statüye ya da pozisyona sahip olan fertlerde, kendilerini olduklarından daha üst statülerde ya da konumlardaymış gibi düşünme ve çevresindekilerince kendilerini bu şekilde değerlendirmelerini bekleme eğilimi mevcuttur. Ancak, beklentilerinin tam tersine, kendileriyle köklü çıkar ilişkilerinde bulunan toplum kesimleri, onlara düşük statüde ya da konumda olanlar gibi davranır. Bu fertlerin kendi konum ve statüleriyle ilgili beklentileri ile diğer toplum kesimlerinin kendilerine karşı olan davranışları arasındaki uyumsuzluk, onlarda önemli ölçülerde gerginlik yaratmaktadır Diğer bir ifadeyle, istikrarsız statüde bulunan fertler, statüleri gereği bir gerilimi yaşarlar. [Güven, 1977: 39].

Güven, Lenski'nin bu teorisini yurt dışında çalışan işçilere uygulamıştır Ona göre, statü istikrarsızlığının yurt dışındaki işçiler açısından ters yönde işleyen iki boyutu vardır. Yurt dışındaki konumlan açısından misafir işçiler, çalıştıkları ülkelerde o ülkelerin yerli

işçi kesimiyle ya da yurttaşlarıyla aynı statü ve konumdaymış gibi değerlendirilmelerini beklerler. Ancak, gerçek hayatta horlanmakta, en kirli, yorucu ve bunaltıcı işlerde çalıştırılmakta ,sosyal yaşantıya katılma imkanları sınırlı kalmakta ve içinde buldukları toplumda adeta birer parya muamelesi görmektedirler. Göçmen işçi topluluğunun mensupları olarak yerli toplum içerisinde “ayrımcılığa”, hatta “yabancı” görüldükleri için “ yabancı düşmanlığı” gibi bir olguya maruz kalabilirler. Bu durum, statü istikrarsızlığının birinci ve yurt dışındaki boyutunu oluşturmaktadır. Diğer taraftan, işçiler anavatanlarına döndüklerinde, bu olgu bütünüyle tersine işlemektedir. Bu defa, artan gelirleri ve yükselen tüketim kalıplarıyla göçmen işçilere, yurt dışındakinden daha yüksek bir statü tanınmakta ya da onlar belediklerinden daha yüksek bir itibar görmektedirler Vurt dışındaki konumları itibariyle, bir “alt-proleterya” oluşturan göçmen işçi kesiminin içinde bulunduğu istikrarsız statü olgusunun, ülkelerine göre tüketim kalıpları yükselen ve belli ekonomik fırsatlar ele geçiren bu kesimin, bir sosyo-psikolojik farklılaşma sürecine girmesine ve ikili bir kişiliğe sahip melez bir işçi türünün “patron-işçi” tipinin ortaya çıkmasına yol açtığı gözlenmektedir [Güven, 1977: 45].

Genç kuşaklarla daha yaşlı kuşaklar arasında, statüleri, gelir seviyeleri, meslekleri, dünya görüşleri ve hayat tarzları itibariyle gerek yatay gerekse dikey hareketlilik bakımından bazı farklılıklar kendini gösterir [Anderson, 1977: 462]. Yurt dışına göçen işgücü, toplumlararası seviyede, kuşaklar arası dikey bir hareketliliğe maruz kalmışlardır. Göçmen işçilerin çocukları, yaşadıkları toplumda eğitim imkanlarını da kullanarak statüsü daha yüksek iş imkanlarına kavuşmaktadır. Ayrıca, birinci kuşak içerisinde de temelli yerleşme kararı vermiş Türk işçilerinin önemli bir bölümü, işçiliği terkederek ticaret ve hizmetler sahalarında yeni küçük ve orta çapta işletmeler kurmaya başlamışlardır. Bu durum, işçilerin yabancı toplumda daha önce çalıştıkları işlerle bağımlı olan statülerini terkederek yeni teşebbüsler yoluyla daha üst statülere doğru tırmanmaya başladıklarını göstermektedir. Ancak, yeni statülere erişilmesinde de yapılan iş türü başlıca rolü oynamaktadır. Böyle bir eğilimin ortaya çıkmasıyla birlikte, işçiler kendi işlerinin patronu olmaya, diğer bir ifadeyle, bir anlamda esnaflaşmaya başlamışlardır Aynı eğilimin yurda dönüş sonrası görülmesinin yanısıra, şartlar elverişli olduğunda yurt dışında da ortaya çıktığı görülmektedir. Yurt

dışında, işçiliği terkederek ticaret ve hizmetler sahasında yeni işyerleri açma teşebbüsleri, yani kendi işinin patronu olma durumu, nesil içi hareketliliğin bir örneğini teşkil etmektedir. Yurt dışında esi ve çocuklarıyla birlikte bulunan göçmen işçiler, çocuklarının, yabancı toplumda, kendileriyle aynı statüyü paylaşmalarına rıza göstermezler. Göçmen işçi çocuklarının, ebeveynlerine göre, daha üst düzeyde eğitim görmeleri, yabancı dil bilmeleri ve daha yüksek statülü bir meslek sahibi olma imkanlarının daha fazla olmasından dolayı, nesillerarası bir hareketlilik sözkonusu olur ikinci kuşağın büyük çoğunluğu, babalarının mesleği yerine daha yüksek statülü iş ve mesleklere eğilim göstermektedirler [Unat-Abadan, 1972: 51].

2.4.4. Göçmenlik, Göçmen Alt Kültürü ve Göçmen Azınlıklar

Kültürü, bir anlamıyla da üyeleri için hayatı anlamlı kılmada yeterli ahenge[tutarlılığa] sahip olan kalıplaşmış yolların bir bütünü olarak tanımlamak mümkündür. Alt kültür, kendisinden daha geniş kültürel sistem içerisinde yer alan daha büyük bir kültür içinde söz konusu kültürün bir alt bölümü anlamına gelir. Diğer bir ifadeyle, hem toplumun genel kültürü ile ilgili olan hem de ondan farklılıklar gösteren davranış şekilleri alt kültürler olarak adlandırılır. Toplumun geneli tarafından pek tasvip görmeyen ve genel kültürden sapma gösteren bazı davranış kalıpları kişinin içinde bulunduğu küçük grup tarafından tasvip görebilir ve söz konusu grup bu davranış kalıplarını bütünüyle benimsemiş olabilir. Toplum tarafından genel tasvip gören davranış kalıbının, kendi grubunca tasvip gören kalıpla yer değiştirmesi halinde bir alt kültürün varlığı kendini gösterir [Taşdelen, 1997: 158].

Genelde özellikle sömürgeci geçmişe sahip olan modern toplumlar, ilgi alanları, dünya görüşleri, meslekler ve sosyal sınıf konumları itibariyle çeşitlilik gösteren heterojen bir nüfustan oluşmuş karmaşık bir yapı arzederler. Bu toplumlarda bir çok farklı etnik gruba, mezhep ve ırklara mensup topluluklar mevcuttur. Bu bakımdan çoğunluğun hâkim değerleri, her zaman çeşitli alt kültür gruplarının değerleriyle aynı değildir.

Bir çok toplumda çeşitli alt kültürlerin varlığı gözlemlenebilir. Mesela göçmen gruplar ev sahibi ülkeyle içinden geldikleri toplumun kültürlerinin karışımı olan bir alt kültürü oluşturabilirler. Yine çeşitli sosyal sınıflar toplum içerisindeki statülerine ve sosyo-ekonomik durumlarına göre ait oldukları sınıfa has ve o sınıfa temsil eden değerlere ve davranış tarzlarına sahip olabilirler. Ayrıca etnik, mahallî, meslekî, gençlik, yaş ve cinsiyetle ilgili bir çok alt kültürün varlığına şahit olunur.

Taşdelen'in kaydettiğine göre, alt kültürler üç ana tipe ayrılabilir. Genel kültür içerisinde temessül edilme sürecinde olan, uyumlu-birbirine yakınlaşan [convergent culture] alt kültürler oluşturur. Diğerleri ise direnen [persistent] alt kültür ve karşıt-kültürler teşkil eder. Mukavim alt kültür hakim kültürle daha yavaş bir şekilde uyumlaşma sürecini yaşar. Hâkim kültürün içinde ve etkisi altında bulunmasına rağmen bazı değerlerini muhafaza edebilen ve çok az değişen bir alt kültür çeşididir. Toplumda çoğunluğun benimsemediği bir hayat tarzını bu alt kültür mensupları devam ettirebilirler. Bunlar tedricen modernliğe yanaşırlar ve çoğunluğun kültürüne daha az yakınırlar. Hâkim kültürle uyum içinde olan yönleri olmakla birlikte birçok bakımdan ona direniş gösterirler. Buna örnek olarak Amerikan kızılderiileri verilebilir [Taşdelen, 1997:159].

Alt kültürlerin özellikle karşıt kültürlerin ortaya çıkış sebeplerinden birisi de kültürleri tamamen farklı göçmen grupların çeşitli sebeplerle başka bir ülkeye göç etmeleri sonucu bir karşıt kültür sahası oluşturmalarıdır. Bu durumda göçmen gruplar kendi kültürlerini yeni yerleştikleri toplum içerisinde de devam ettirmek ve yaşatmak isteğiyle yerli topluma uyumsuzluk gösterdikleri takdirde hâkim kültürle göçmen grup arasında kültürel bir çelişki ve çatışma doğar ki neticede yeni bir karşıt kültür sahasının ortaya çıktığı görülür. Ayrıca, yerli toplumun göçmenlere karşı tepeden bakan, horlayıcı hatta düşmanca tavrı göçmenlerin kendi kültürlerine daha fazla bağlanıp koruma arzusunu güçlendirerek o toplum içerisinde bir karşıt kültürün doğmasına neden olabilir. Ancak, göçmenlerin oluşturduğu alt kültürler, her zaman karşıt kültürü dönüştürmez. Sosyal bütünleşmeye engel olmayan kültürel özelliklerini sürdürebilen mevcut kültürel yapı içerisinde bir yaşama alanına sahip olabildiği ölçüde karşıt kültüre dönüştürmez.

Göçmenlerin kimlik değerleri varlık ve ifade alanı bulabildiği ölçüde kültürel çatışma yerini kültürlerin birarada yaşama tecrübesine yerini bırakır.

Uluslararası literatürde, göçmen bulunduğu ülkeden tek başına veya ailesiyle birlikte ayrılan, gittiği ülkede bir müddet yaşadktan sonra, o ülkenin vatandaşlığına geçen kimsedir. Göçmenlik, göçülen ülkenin vatandaşlığına geçişle birlikte, belirginleşen bir toplumsal konumdur. Bu toplumsal konum, kuşaklar boyu da devam ettirilir. Etnik bölünmenin yol açtığı yabancı statüsünün resmî uygulama ve göçmenlerle ilgili basmakalıp hükümlerle desteklenmesi, göçmenleri süreklilik arzedecek şekilde marjinal bir konuma itebilir. Çalışan sınıf dahil, bu etnik bölünmeyi ve marjinalliği kendi içinde aksettirir [Taşdelen ve diğerleri, 2000: 12].

Göçmen topluluğun mensupları bireysel olarak vatandaşlık konumunu elde etseler de, toplu olarak büyük toplumdan ait oldukları kültür ve kimlik değerleri itibariyle farklılık gösterirler. Vatandaşlık konumuna ilaveten bir de dini / etnik azınlık statüsüne sahip olurlar. Bir azınlık olarak bir takım hak ve özgürlüklerin kullanımı problemi gündeme gelir. Özellikle göçmen topluluk olarak bir taraftan büyük toplumla uyum ve bütünleşme sorununu ile karşı karşıya kalırken, diğer taraftan, bir azınlık grup olarak, kendilerini büyük toplumdan farklılaştıran kimlik değer ve pratiklerini yaşatabilme sorunu ayrı bir problem alanı oluşturur.

2.4.5. İki Kültürün Karşılaşması : Diaspora mı Gettolaşma mı ?

Batı Avrupa Türklerinin bugünkü konumunu bir etnik koloni mi yoksa Türk diasporası mı olarak tanımlanması gerektiği konusunda farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Etnik koloni kavramı , işçi göçü ya da diğer tür göçlerle Batı Avrupa'nın metropollerinde ortaya çıkan toplulukların ihtiyaçlarını gidermeye yönelik nispeten kapalı sosyal ilişkiler ağına dayalı bir cemaatin ortaya çıkması olgusunu tanımlamak için kullanılmaya başlandı. [Yalçın-Heckmann, Unbehaun, 1999 : 79] Diaspora kavramı ise, işgücü göçü ile birlikte, anavatanından başka ülkelere yayılan ve birlikte yaşadıkları toplum ile aralarında belirgin toplumsal ve kültürel sınırlar olan toplulukları vasfetmek için kullanılmaktadır. Özellikle günümüz diasporaları,

anavatana geri dönüş mitinden uzaklaşmış toplumsal gruplar olarak kendini göstermektedir. [Kaya, 1999: 39] Batı Avrupa'daki Türk topluluklarının içinde buldukları şartlar her iki kavramın da kullanılabilmesine uygun düşmektedir. Diasporalar, içinde yaşadıkları toplumla her ne kadar aralarında toplumsal ve kültürel sınırlar olsa da birarada yaşayabilme tevrübesi ya da uyum kalıbı geliştirebilmişlerdir. Etnik koloni tanımlaması ise, bu uyum kalıbını henüz oluşturamamış, hatta bir tür gettolaşmaya gitmiş topluluklar için daha çok kullanılmaktadır.

Bugün Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan birinci kuşak işçilerin büyük bir bölümü, cemaat yapısının güçlü olduğu, fertlerarası yüzyüze ve sürekli ilişkilerin hakim bulunduğu, biz şuurunun ve geleneksel hayatın hüküm sürdüğü nispeten kapalı bölgelerden gelmişlerdir. Ancak, içine geldikleri toplum ise, rasyonel, soğuk, sınırlı ve fonksiyonel ilişkilerin hakim olduğu, biz şuru yerine daha çok ben şuurunun güçlü bulunduğu büyük ve açık nitelikte bir toplum tipidir [Türkdoğan, 1977: 74]. Türkiye'de henüz kırılık alanda meydana gelen sosyal değişme tamamlanmadan, geleneklerin ve cemaat hayatının özelliklerinin hakim olduğu bir çevreden çıkarak ve hiçbir hazırlık yapmaksızın sanayi toplumuna göç eden işçi, modern işletme dakikliği ve disiplininin, grup çalışması ve kısa zamanda öğrenilmesi gereken teknik teçhizat ve usullerin, yabancı meslekdaşlarla paylaşılan lojman hayatının farklı bir beslenme düzeninin mevcut olduğu, farklı örf, adet ve görgü kurallarının bulunduğu, anlamadığı bir dilin konuşulduğu yeni bir kültüre! çevreye gelir ve uyumda güçlük çeker. Bu toplumlararası süreçte iki değişik kültür karşılaşmakta, diğer bir ifadeyle, iki farklı kültürün insanı birarada bulunmaktadır [Türkdoğan, 1984: 36]. Birinci kuşak başlangıçta kendisini geçici olarak gören göçmen işçilerin bir uyum kalıbı geliştirmeleri mümkün değildir. Ancak, işgücü göçünün geçicilikten kalıcılığa dönüşmesiyle ve birkaç kuşağı içine almasıyla birlikte, içinde yaşanan topluma uyum sağlama bir sorun olarak ortaya çıkar. Bir etnik koloni halinde yaşayan bu insanların diasporaya dönüşmeleri ise, birkaç kuşağı içine alabilecek bir süreçtir.

Yurt dışı işgücü sürecine katılan işçilerimizin gettovari bir yaşantı sürmeleri, içinde buldukları şartlarla yakından ilgilidir. Özellikle başlangıç yıllarında genellikle ya yurt binalarında ya da heim'lerde kalmışlardır. Barınma şartları, zamanla bir düzelmeye

görülmesine rağmen, nispeten elverişsiz ve kötüydü. [Kudat and Diricks, 1973: 1]. İşçilerin işyerleri ile oturdukları iskan sahaları arasında göç için önceden tedbir alınmadığından, altyapı yetersizliği ve mesken sıkıntısı problemi, şehrin civarında gettolar oluşmasının temel nedenini oluşturmuştur. hakim kültür sahası içinde adeta bir karsıt-kültür sahası ortaya çıkmıştır. Dil bilmeyen ve geleneksel aile yapısını sürdüren kır kökenli çoğunluğun bulunduğu Türk gettoları, tamamiyle hakim kültürün hoşgörüsü sahasının dışına çıkmış bir yapıyı temsil etmişlerdir. [Türkdoğan, 1984 : 31]. Avrupa'da aynı dili konuşan, aynı kültür ve değerler sistemini paylaşan birinci kuşak Türk topluluğunun en yaygın örgütlenmesi *camii* çevresinde oluşmuş, Türkiye' de bile camiye gitmeyenler yabancı bir ortamda sosyal ve psikolojik bir ihtiyacın sonucu olarak camiye gider hale gelmişlerdir. Caminin yanısıra dernek, konsolosluk ve kahvehanelenyle bir kültür adacığı oluşturmuşlardır [Vassaf, 1963: 139-142].

Yurt dışına geçici olarak göç eden işçiler, uzun süreli kalışlarının sonucunda çoğunlukla aileleriyle birleşmişler, yabancı bir topluma uyum sağlamanın güçlüğü karşısında giderek yerli çevreden uzaklaşıp yoğun bir şekilde kendilerine yeterli bir etnik altyapı oluşturarak bütün günlük yaşantılarını adeta kendi aralarında geçirir duruma gelmişlerdir. İçinde buldukları zor şartların da etkisiyle, daha önce başvurmadıkları şekilde ırkî, kültürel ve dinî birliklerine sığınmaya başlamışlardır [Esser, 1962: 72-73]. Bütün bunlara ilaveten, Türk işçilerinin yabancı kültürü benimsemelerinde en önemli engellerden birisi de, eninde sonunda kendi ülkelerine döneceklerine dair ümitleri ve kendilerini o toplum içerisinde geçici addetmeleri olmuştur. [Hofstede, 1975: 123]. Yurt dışına gelişmiş bölgelerden gelen işçilerle diğerleri karşılaştırıldığında, Türkiye'de normal olarak görülebilecek çoğu mahallî farklılıkların yurt dışında kaybolmuş, işçilerin büyük ölçüde homojenleştikleri, nispeten yeni çevrelerine uyumda çok az farklılıklar gösterdikleri, yaşama ve çalışma kalıplarının bir müştereklik arzettiği görülmüştür. [Kudat and Özkan, 1976: 269-270] Gettolaşmanın ya da diğer bir tabirle etnik kolonilerin oluşumunun temelinde Türk işçi topluluğunun karşı karşıya kaldığı bu şartlar yatmaktadır.

2.4.6. Geçicilikten Kalıcılığa: İkinci ve Üçüncü Kuşakların Ortaya Çıkışı

Başlangıçta yurt dışına genç, erkek ve bekar işçiler gitmekte iken, gidilen ülkelerde uzun müddet bulunmak durumunda kalınması ve karşılaşılan birçok problem, evli işçilerin oranının yükselmesine yol açmıştır [Türkdoğan,1977: 75] parçalanmış ailelerin birleştirilmesi düşüncesinin uygulamaya konulmasıyla birlikte, işçiler yakın akraba, eş ve çocuklarını yanlarına almaya başlamışlardır. Genelde evlilik dış göçleri olumlu yönde etkilemiştir. Buldukları ülkelerde, çocuklarına tazminat ödenmesi nedeniyle, işçiler çok çocuk sahibi olmakta da bir beis görmemişlerdir [İş ve İşçi Bulma Kurumu, 1971: 11-12]

Şehirlerden gelen genç ve bekâr işçiler, yurt dışında nispeten kısa müddet kalmalarına mukabil, evli ve nitelikli işçiler daha uzun süre ikamet etme eğilimi göstermişlerdir. Evlilik sürelerine göre, erkeklerin kadınlara göre daha uzun süre yabancı bir ülkede kalmayı tercih ettikleri görülmüştür [İş ve İşçi Bulma Kurumu ,1974: 13]. Yurt dışında kalışın zamanla sürekli bir hale gelmesi, işçiliğin de sürekli hale gelmesine yol açmıştır. Sonuç itibariyle, dış göç aile göçüne dönüşmüş ve göçmen işçilerden sonra ikinci ve üçüncü nesil göçmen işçi kitlesi de Avrupa emek pazarında görülmeye başlamış ve hemen hemen hayatının tamamını yurt dışında geçirmiş bir vatandaş tipi ortaya çıkmıştır [Gitmez, 1963: 104] Aşkun'un tespitlerine göre Batı Avrupa ülkelerinde eğitim çağında bulunan işçi çocuklarını üç bölümde ele almak mümkündür. Birinci bölümü, genellikle yabancı toplumun değer ve birikimlerini edinmemeleri için aileleri tarafından okullara gönderilmeyen ve eğitimden mahrum bırakılan çocuklar oluşturur, ikinci bölümü, Türkiye'deki ilkokulların ara sınıflarından ayrılarak yurt dışına giden ve çoğunluğu oluşturan çocuklar meydana getirir. Üçüncü bölümü ise, yurt dışında doğup yabancı dili ana diliyle birlikte öğrenen, yerli yaşlılarıyla beraber okula başlayan, Türk milli eğitiminin amaç ve ilkelerinden mahrum bir şekilde yabancı eğitimin amaç ve ilkelerine göre, tıpkı o ülkenin bir yerlisi gibi yetiştirilen çocuklar teşkil eder. [Aşkun 1979: 66-91].

Göçmen işçi çocukları, yeterli derecede yabancı dil bilgisine sahip olamamaları nedeniyle, elit yetiştirmeye yönelik eğitim sistemi içerisinde başarılı olamazlar. Sayı bakımından yabancı işçilerin en büyük kesimini oluşturan Türk işçileri ve

çocukları, eğitimden istifade etme yönünden ise, son sıralarda yer alırlar [Aytaç, 1980: 5-6]. Bundan dolayı başlangıç itibariyle Türk işçi çocukları, eğitim sistemine hazır hale gelebilmeleri için, *Türk sınıftan., geçiş sınıfları* veya *model sınıflar* diye adlandırılan sınıflarda okutulmak zorunda kalırlar [Tünay, 1975,10]. Bugün, Türk işçi çocukları oldukça geniş bir kitleyi oluşturmaktadır. Yurt dışında bulunan Türk işçi nüfusunun yaklaşık yüzde 40'ını 18 yaşın altındakiler meydana getirmektedir [Erkal, 1988: 73]. Bu yüzden, bunların eğitim problemleri büyük öneme haizdir. Yabancı işçi çocuklarının bulunduğu ülke okullarında, çocukların eğitimi sırasında kendi dil ve kültürleriyle olan bağlarını devam ettirmek amacıyla, gerek o ülke hükümetince gerekse Türk hükümetince öğretmenler görevlendirilmesi yoluna gidilmiştir

İkinci ve üçüncü nesiller, maruz kaldıkları sosyalleşme sürecinde iki farklı kültürün etkisi altında kalır. Bu durumu, *iki yönlü sosyalleşme süreci* olarak adlandırmak mümkündür. Yeni kuşak çocuklar, büyük ölçüde aile denetiminden uzak kalmış ve içinde buldukları büyük toplumun akıntısına kapılmışlardır. Ana babanın belli sınırlar içinde çocuklarına sahip çıkmak istemesi, buna karşılık hâkim kültürün dinamik yapısının işçi çocuklarını kendi içinde eritmek için çekmesi nesiller arasında bir uçurum meydana getirir Bu uçurum, aile içinde nesillerarası bir çatışmayı ortaya çıkarır. Aynı şekilde, ana ve babaların da iki kültürün baskısı altında bulunması, ortaya çıkan gerilimi daha da artırır. Sonuçta, ikinci nesil ana ve babalan vasıtasıyla devraldığı kültür mirasına tam anlamıyla intibak edemez. Bunun yanısıra. Batı norm ve değerlerine karşı da sosyal bir uyumsuzluk gösterir [Türkdoğan, 1984:110]. Yerli topluma uyum sağlayabileceği gerekli davranış kalıplarını yeterli ölçüde geliştiremeyen ebeveyn, uyumsuzluğunu bir ölçüde de olsa çocuklarına aktarır. Yerli topluma uyum sağlamada ailesinin rehberliğinden mahrum kalan ve iki kültürlü eksik bir sosyalleşme süreci yaşayan yeni nesil, ne yerli topluma ne de ailesinin ait olduğu topluma uyum gösterebilir. İki kültür arasında kalan ve her iki kültüre de tam anlamıyla ait olamayan işçi çocukları için, bir kimlik bunalımı kendini gösterir. Bununla birlikte, Wilpert'in tespitine göre, çocuğun ebeveynine göre, yerli toplumun dilini daha iyi ve daha akıcı konuşmasından dolayı, ailesi içinde statüsü ve gücü artar. Çocuk, ebeveyni ile yerli toplumun dünyası arasında bir süzgeç görevi görür [Wilpert, 1975, 325]. Ana ve babanın çalışması ve çocuğuna karşı geleneksel

ailevî sorumluluklarını yerine getirememeleri, çocuğun çelişkili sosyal değerler elde etmeleriyle sonuçlanır. Ebeveyn ile çocuklar arasında uzun süren ayrı kalışlar ve ebeveynlerin, para kazanmak ve tasarruf yapabilmek için çalışması nedeniyle, çocuklarını ihmal edişleri onların ailelerine yabancılaşmalarına neden olur [Kudat, 1974: 20].

G, Vassafa göre, Geleneksel aile tipi, çocukların en sağlıklı olduğu ve ebeveynle çocuklar arasında en az problemin çıktığı aile tipidir. Genellikle, çocukların evden kaçmadığı aileler, geleneksel yapısını sürdürmekte olanlarıdır. Batıya en çok ayak uydurmak isteyen ailelerin çocukları, çoğunlukla evlerinden en çok kaçan ve birtakım psikolojik problemlere maruz kalanlardan oluşmaktadır [Vassaf,1983:11-15]. Ailenin çocuk üzerindeki kontrolünü sürdürmesi ve ilgi göstermesi, çocuğu yabancı çevre içerisinde daha az bunalıma itmekte ve daha az problemle karşılaşması için başlıca yoldur. Yeni nesiller, yabancı bir çevre içerisinde, kendi kültürel kimliklerini korumak ve içine düşülen bir kimlik bunalımı sonucu asimile olmamak için, büyük ölçüde ailelerinin koruma ve rehberliğine muhtaçtır.

2.4.7. Sivil Toplum ve Sivil Örgütlenme

Sivil toplum kavramı kökü itibariyle, 17. yüzyılın sonu ve 18. yüzyılın başına kadar uzanır. Avrupa'da Aydınlanma döneminde yönetici otoritenin bir sözleşmeye, toplumun ise doğal özgürlüklere dayanması gerektiği yaygın bir görüştü. Sivil toplum bu anlamda bir sosyal sözleşme çerçevesinde biraraya gelmiş hür ve eşit vatandaşlar topluluğu olarak kabul edilmiştir [Taşdelen, 1997: 67-68]. Sivil toplumun farklı toplumlarda yaşanan tarihi süreçlere bağlı olarak çeşitli tanımlamaları mevcuttur. Sivil toplumu fertlerin ve toplulukların devletten tayınlanmayan ve devletçe yönetilmeyen her türlü sosyal faaliyeti şeklinde genel bir tarif yapmak mümkündür.

Sivil toplum kavramının gelişim sürecine bakıldığında, siyasî iktidarın belli bir toplumsal kesimin veya sınıfın tekelinde bulunduğu ve sınıfsal çelişki ve mücadelelerin siyasî iktidar ile diğer toplumsal kesimler arasında çelişki ve çatışmaya dönüştüğü bir ortamda, devlete rağmen oluşan toplumsal örgütlenmelerin adı olarak kendini

gösterdiği gözlemlenir. Bugünkü anlamıyla ise, sivil toplum bütüncül ve örgütlenmiş bir toplumdur. Sivil toplumda devlet ve yönetim işleyişi birbirinden ayrılmıştır. Devlet-toplum-fert ilişkileri devletin tayin ettiği hedeflere göre düzenlenir, eşitlik ve hürriyet kavramları bu düzenleme içinde tanımlanır. Sivil toplum bir yerde kamusal menfaat ile bireysel menfaatin uzlaştığı bir toplum türü olarak kendini gösterir. Bu toplumun oluşmasında fertlerin vatandaşlık şuuruna ulaşması ve vatandaşlık hukukunun oluşması son derece önemlidir. Bu sayede hür, ödev duygusuna sahip, genel menfaati ferdi menfaatten üstün tutan fertlerden oluşan bir toplumsal düzen kurulur [Taşdelen, 1997: 70].

1789 Fransız İnsan ve Vatandaşlık Hakları Beyanname'si, despot bir yönetime karşı verilen mücadele sonunda sivil toplum algılamasına ulaşılmasında önemli tarihi bir belgedir. Bu tarihi metinde bireysel seviyede insan haklarına vurgu yapılırken, aynı zamanda halk iradesinin de belirleyiciliğine temas edilmiştir. Bu tarihi hadesiyle birlikte, anayasal monarşi ve cumhuriyetçilik sivil toplum olgusunun belirgin hale gelmeye başladığı tarihi vetimeye başlangıç oluşturmuşlardır. [Geremek, 1992: 67] Batı Avrupa'nın sosyal tarihinde siyasi iktidarın belli bir sınıfın denetiminde olduğu ve sınıf çatışmalarının devlet ve toplum ayrılaşmasına kaynaklık ettiği ortamda devlete rağmen oluşan sosyal örgütlenmeler sivil topluma kaynaklık etmiştir.

Hegel sivil toplumu kavramlaştırırken, liberal burjuva devletinin ideolojik, sosyal ve bireysel temellerini dikkate almıştır. Sivil toplumun ortaya çıkması, çatışan birey ve grup çıkarlarının çokluğu sonucunda bir tarafta özgüllük, diğer tarafta evrensellik ilkesinin şekillenmesiyle, tamamen devletin oluşumuna bağlıdır. Devlet, kolektif bir şekilde yaşanan kazanç, kişisel mutluluk ve kişisel statünün korunması gibi hayat kesitlerinin ortaya koyduğu menfaatler sistemini düzenleyen tarafsız güçtür. [Mardin, 1991: 13]

Sivil toplum bütüncül ve örgütlü toplum olup devlet ve yönetim işleyişi birbirinden ayrılmıştır. Devlet, toplum ve birey ilişkileri devletin belirlediği hedeflere göre düzenlenir. Bu toplum düzeninde kamu menfaati ile bireysel menfaat uzlaşmaya gider. Böyle bir toplumda vatandaşlık bilinci ile vatandaşlık hukukunun oluşumu temel

gerekliliklerdir. Bireyin kendi menfaatleriyle diğer bireylerin menfaatlerine olan bağlılığı, insan hakları ile güvence altına alınmış, insan hakları sivil toplumun ve devletin temelini meydana getirmiştir. [Taşdelen, 1997: 69] Kumar, sivil toplumu sadece vatandaşların meşru bir şekilde kendi çıkarlarına tatmin etme, kendi ferdiyetini geliştirme bakımından bir sosyal mekan değil, aynı zamanda sosyal dayanışmanın ve grup faaliyetinin değerini öğrenme, bir yurttaş olarak eğitilme ve siyasi alanda katılım için hazırlanma fonksiyonlarının icra edildiği bir arena olarak değerlendirmektedir. [Kumar, 1993: 381]

Sivil toplum kamu menfaati ile ferdi menfaatin uzlaştığı bir toplum türüdür. Taşdelen'in kaydettiğine göre, Sivil toplumun oluşumunda bireylerin vatandaşlık bilincine ulaşması ve vatandaşlık hukukunun oluşması son derece önemlidir. Bu sayede hür, ödev duygusuna sahip, genel çıkarı ferdi menfaatten üstün tutan bireylerden oluşan bir toplum düzeni kurulabilir. Sivil toplum, geçmişe ait feodal imtiyazların ortadan kalktığı, hiçbir imtiyazın kişi ya da kamu işlerinde geçerli olmadığı, ferdin hem bağımsız olduğu hem de toplum hayatı icabı genel iradeyle tam bir uyum içinde bulunduğu, ayrıcalıkların yerini hakkın aldığı toplum tipidir. Ferdin kendi çıkarlarıyla diğer fertlerin menfaatlerine olan bağlılığı, insan hakları ile teminat altına alınmış ve insan hakları sivil toplumun ve devletin temelini oluşturmuştur. Ancak, sivil toplumun haklara sahip vatandaşı bu toplumun bir yanda fertlere diğer yanda onların hayat tecrübeleri ve sosyal durumlarını oluşturan maddi ve kültürel öğelere ayrılması nedeniyle siyasî olmayan insandır. Eylemleri ve içinde bulunduğu durum bireysel niteliklerdir. Bu eylemler, fert ile bir bütün olarak devlet arasındaki ilişkiyi oluşturmaktan çıkmış ve kamu işleri her ferdin genel işi olmuş, siyasî fonksiyonlar genel fonksiyonlara dönüşmüştür. Başka tabirle sivil toplum üyesi olarak insan siyasî toplumun üyesi olan vatandaştan ayrılmaktadır. Bugün ideal bir demokratik düzenin sivil topluma ve giderek katılcı bir topluma dayalı olduğuna dair faraziyeler, temelde 19. yüzyıl düşüncesine ve ferdi hakların sanayi toplumu içinde örgütlenişine dayanmaktadır. Ferdi çıkarın sosyal menfaate dönüşmesi ve aralarında tam bir uyumun bulunması, sivil ya da katılcı toplumun ya da kültürün dayanağını oluşturmaktadır. Sivil kültür, vatandaşın sadece siyaset ile ilgili aklî karar verdiği değil, siyasî sistemin

yapı ve süreçlerine de olumlu bir şekilde yönlendirildiği bir muhtevaya sahiptir. [Taşdelen, 1997:69]

Sivil toplumu oluşturan başlıca örgütlenme biçimleri ve toplum kesimleri şunlardır [Taşdelen,1997: 72]: (1) Ekonomik [üretim ve ticarî birlikler ve şebekeler], (2) Kültürel (dinî, etnik, cemaatvarî vd. kollektif hakları, değerleri, inançları, itikatları, sembolleri savunan kurum ve birlikler), (3) Bilgi ve eğitimle ilgili [kâr amaçlı olsun veya olmasın kamuya bilgi, fikirler, haberler ve bilgi üreten ve yayan kuruluşlar], (4) Çıkar-amaçlı (üyelerinin maddî çıkarlarını ve genel fonksiyonlarını savunan veya ilerletmeye çalışan, işçiler, veterinerler, meslek sahipleri vb.) (5) Gelişme amaçlı [toplumun hayat kalitesini, kurumları, altyapıyı geliştirmek üzere ferdî kaynakları biraraya getiren örgütler], (6) problem odaklı [çevre koruma, kadın hakları, tarım reformu veya tüketiciyi koruma hareketleri], (7) Vatandaşlık [siyasî sistemi partizanca olmayan bir yoldan gelişimini sağlamak, insan haklarını esas alarak daha demokratik kılmak, seçmen eğilimi ve hareketliliği.

Sivil toplum düşüncesi üç asır öncesine dayanmasına ve yirminci yüzyıl öncesinde dünyanın her yerinde çeşitli gönüllü organizasyonların bulunmasına karşın, sivil toplum örgütleri I. Dünya Savaşı'yla ortaya çıkmış II. Dünya Savaşı'ndan sonra da sayıları hızla artmaya başlamıştır [Clear, 1997: 3]. Bu artış hızı 1980'lerden sonra katlanarak devam etmiş ve hatta çevre kuruluşları gibi bir çok sivil toplum örgütleri 1980'den sonra ortaya çıkmıştır [T. Princen ve M. Finger, 1994: 1] Bu artış hızını ülkeler bazında da gözlemek mümkündür. Örneğin 1985 yılında Brezilya'da 400 sivil toplum örgütü bulunurken bu sayı 1991'de 1.300'e çıkmıştır. Yine Endonezya'da 1980 yılında 79 sivil toplum örgütü bulunurken bu sayı 1983 yılında 320'ye 1992'de 500'e ulaşmıştır. Benzer artışlar uluslararası sivil toplum örgütlerinde de görülmüştür [a. g. e.].

Sivil toplum örgütlerinin sayısındaki bu hızlı artış bunların yapı ve etkinliklerine ilişkin bilimsel araştırmalarda da görülmektedir. Ancak, konuya ilişkin artan ilgiye rağmen sivil toplum örgütlerinin tanımına ilişkin henüz ortak uzlaşmaya varılmadığını belirtmemiz gerekir [A. C. Vakıf, 1997: 2057]. Bu farklılığın nedenlerinin başında konuyla ilgili çeşitli analiz düzeylerinin kullanılması yatmaktadır. Bu analizlerde

gözönünde bulundurulması gereken unsurlar şöyle sıralanabilir [Ergüden, 2001: 12]: (1) amaç düzeyi (sivil toplum örgütlerinin yöneldiği hedefler), (2) kolektif bilinç [kalkınma anlayışı, demokrasi, insan hakları, kadının rolü gibi bir toplumun tüm kurumlarına nüfuz etmiş kültür], (3) toplumsal işlev [sivil toplum örgütlerinin mikro veya makro düzeyde yerine getirdikleri işlevler] (4) kurumsal mantık (sivil toplum örgütlerinin hedeflerini karşılayabilmek varlığını sürdürebilmek için sahip olması gereken profesyonel çalışma mantığı).

Vakil'e göre, sivil toplum örgütleri yapısal-operasyonel bakımdan şöyle tanımlanabilir: "Avantajsız insanların hayat kalitesini geliştirmek için donanmış özerk, özel ve kâr amaçlı olmayan örgütler" [Vakil, 1997: 2060]. Bu tanım doğrultusunda salt ekonomik amaçla kurulan organizasyonları sivil toplum örgütleri arasında saymak söz konusu değildir. Sivil toplum örgütleri daha ziyade insanların kültürel, dini, etnik, sosyal, siyasi ve manevi ihtiyaçlarını gidermeye yönelik kuruluşlardır. Buna göre, göçmen topluluklarının oluşturduğu sivil örgütlenmeler, genel anlamda kültürel amaçlı oluşan sivil toplum kuruluşlarıdır.

Batı Avrupa'da yaşayan göçmen Türk toplulukları bireysel olarak vatandaşlık konumunu elde etme sürecini yaşamaktadırlar. Birer topluluk olarak da, yerli toplumdaki ait oldukları kültür ve kimlik değerleri itibariyle farklılık göstermektedirler. Elde edilen vatandaşlık konumuna ilaveten dini / etnik azınlık statüsüne sahip olacaklardır. Bu olgu, bir azınlık olarak bir takım hak ve özgürlüklerin kullanımı problemi gündeme getirecektir. Türk topluluğun oluşturduğu sivil örgütler, bir dini/etnik azınlığın sahip olduğu hak ve özgürlükleri kullanabilme şartlarına göre de yeniden örgütlenme sorunu ile karşı karşıya kalmaları mukadderdir. Sivil ve demokratik bir uygarlık, göçmen azınlıkların bu haklarını kullanabilme imkanlarını sağlamaktan kaçınmaz. .

3. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

3.1 Olgusal Durum

3.1.1 Cinsiyet

1.Tablo: Cinsiyetiniz ?

Cinsiyet durumu	Sayı	Yüzde
Erkek	125	62.5
Bayan	75	37.5
Toplam	200	100.0

Tablodaki oransal dağılıma göre, deneklerin erkeklerin oluşturmaktadır. Ancak, sadece kadın odaklı sivil örgütlenmelerin dışında bu genel bir eğilim olmakla birlikte, sosyal/kültürel amaçlı faaliyetlere katılan kadınların oranı azımsanmayacak bir seviyededir.

Kadın oranının dikkat çekici seviyede olması, sosyal/kültürel amaçlı derneklerin etkinliklerinin sadece kadınlara yönelik olanlarının ilgi görmesinin yanısıra, Türk Kimliği ve Türk Kültürünü yaşatmaya yönelik faaliyetlerin Avrupa'da yaşayan göçmen Türk kadınlarının ilgisini çektiğini göstermektedir. Geçmişte büyük çoğunlukla sanayi toplumuna özgü sivil örgütsel faaliyetlere katılım tecrübesi olmamakla birlikte, oransal olarak oldukça yüksek sayılabilecek bir yoğunlukta kadın katılımı, Türk kimlik değerlerine duyarlılığın aileler düzeyinde arttığını ve korumacı bir tutumun güç kazandığını göstermektedir. Ayrıca, Türk kadınlarının sivil teşekküllerin faaliyetlerine daha yoğun katıldıklarının bir göstergesi sayılabilir.

3.1.2 Yaş

2.Tablo: Yaşınız ?

Yaş Durumu	Sayı	Yüzde
25 yaş altı	25	12.5
26-35 yaş arası	55	27.5
36-45 yaş arası	80	40.0
46-55 yaş arası	20	10.0
50 yaşın üzeri	20	10.0
Toplam	200	100.0

Örneklem grubunun çoğunluğunu, % 40 ile orta yaş grubu oluşturmaktadır. Onu % 27.5 ile 26-35 yaş arası grup takip etmektedir. Faaliyetlere katılan topluluğun yaş dağılımının oldukça genç ve faal bir nüfus kategorisini oluşturduğu belirtilebilir.

Bu yaş grubunun büyük çoğunluğu Hollanda'daki ikinci kuşağı oluşturmaktadır. Bu kuşağın önemli bir bölümü Türkiye'de doğmuş ya da okumuş, daha sonra Hollanda'ya yerleşmiştir. Birinci kuşağa göre daha eğitim düzeyleri daha yüksektir. Sosyal ve kültürel amaçlı faaliyetlere ilgi düzeylerinin yüksekliği, bir yerde kimlik değerleri konusundaki hassasiyetlerine bağlanabilir. Birinci kuşak göçmen Türklerden oluşan yaş grubundan olanlar oldukça azınlıkta kalmaktadır. Birinci kuşak, daha ziyade ekonomik amaçlı olarak göç sürecine iştirak etmiştir. Sosyal ve kültürel problemler ikinci ve üçüncü kuşaklar için varittir. Dolayısıyla, birinci kuşakla ikinci ve üçüncü kuşağın karşı karşıya kaldığı sorunların farklılığı, ilgi ve faaliyet alanlarına da yansiyabilmektedir. Ayrıca, sosyal ve kültürel amaçlı faaliyetlere katılım, belli bir

eğitim düzeyini ve entellektüel kapasiteyi gerektirmektedir. Bu tarz faaliyetler yeni kuşaklara daha açık ve uygun düşmektedir.

3.1.3 Medeni Durum

3.Tablo: Medeni Durumunuz?

Medeni Durum	Sayı	Yüzde
Evli	175	87.5
Bekar	20	10.0
Boşanmış	5	2.5
Toplam	200	100.0

Örneklem grubunun büyük bir çoğunluğu ‘%87.5 evlidir. Yine aynı şekilde örneklem grubunun % 87.5’u 25 yaşın üzerindedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun evlilik çağında olması , evli olanların oranının yüksek olmasında etkili olmuştur. Aynı zamanda, Batı Avrupa toplumlarında evlilik oranlarının düşük olması, göçmen Türklerin geleneksel olarak evliliği ve ocuk sahibi olmayı yüksek oranda tercih etmeleri, gelecek kuşaklar açısından kimliği idame ettirme endişesini gündeme getirmektedir. .

Evliliğe verilen önemin göçmen Türk topluluğu açısından halen yüksek olmasının, aile bağlarının güçlü ve kimlik kaygısını canlı tutulmasına neden olduğu ifade edilebilir. Evliliğe ve aile bağlarına atfedilen önemin gelecek kuşaklar açısından devamlılığı, aynı zamanda temelde bir kimlik sorunudur.

3.1.4. Tahsil Seviyesi

4.Tablo: Tahsil Seviyeniz?

Tahsil Seviyesi	Sayı	Yüzde
İlkokul	15	7.5
Ortaokul	20	10.0
Lise	45	22.5
Üniversite	105	52.5
Diğer	15	7.5
Toplam	200	100.0

Örneklem grubu içinde yüksek öğrenim görmüş olanların oranı oldukça yüksek düzeydedir. İkinci en yüksek kategori ise, % 22.5 ile lise mezunlarıdır. Türkevi Derneği'nin faaliyetlerine katılanların öğrenim düzeyi, özellikle birinci nesil açısından göçmen Türk topluluğunun öğrenim düzeyinin çok üzerindedir. Türkevi Derneğinin faaliyetlerine katılanların büyük bir çoğunluğu, Hollanda ve Avrupa'nın çeşitli sivil kuruluşlarına mensup ve faal kimselerden oluşmaktadır. Diğer bir ifadeyle, büyük ölçüde göçmen Türk topluluğunun aydın kesimi iştirak etmektedir. Dolayısıyla, Türkevi örgütlenmesi bir aydın örgütlenmesi özelliğini taşımaktadır.

Canatan'ın 1995 yılında yayınlanan Hollanda'da gençler üzerine gerçekleştirdiği araştırmasında, Gençlerin hemen hemen yarısı Türkiyede eğitim görmüşlerdir. Türkiye'den gelenlerin üçte ikisinin ilk ya da orta dereceli bir okulda diploma aldıktan sonra, üçte birinin ise terkederek yurtdışına yani Hollanda'ya geldikleri görülmektedir. Geriye kalan yarısı ise, eğitim hayatlarının tamamını Hollanda'da geçirmektedirler. Hollanda'da gençlerin çoğunluğu, düşük orta dereceli teknik okullara gitmektedirler.

Düz orta dereceli okul ya da yüksek okula gidenlerin oranı çok azdır. Gençlerin eğitim alanlarındaki talepleri ise, daha ziyade mesleki ve teknik alanlarda yoğunlaşmaktadır.

[Canatan,1995 : 99]

Türkevi'nin faaliyetlerine iştirak eden grubun önemli bir kesimi, ikinci kuşak Türklerden oluşmaktadır. Türkevi, birden fazla kuşağı içine alan ve eğitilmiş bir grubu bünyesinde toplayabilen bir örgütlenmeyi başarabilmiştir.

Yurt dışına giden birinci kuşak Türklerin çok büyük bir kısmı ilköğretim seviyesindedir. Daha ziyade köy kökenli insanların işgücü göçü sürecine katılmaları nedeniyle tahsil seviyesi oldukça düşük ve kent hayatına yabancı bir kitle sanayileşmiş toplumların şehirlerine göç etmiştir. Bu durum, birinci kuşak göçmen Türk işçi kitlesinin bir uyum sorunuyla karşı karşıya kalmalarına neden olmakla birlikte, ikinci ve üçüncü kuşak, daha üst düzeyde eğitim görme imkanlarına kavuştuklarından, sanayi toplumunun şartlarına daha çok uyum gösterme becerisine sahip olmuşlardır. İkinci ve üçüncü kuşak Türkler sadece eğitim düzeyleri yükselmemiştir, aynı zamanda bir kentleşme sürecini de yaşamaktadırlar.

Batı Avrupa ülkelerinde, eğitim sistemi, yetenekli ve başarılı öğrencilerin elenerek daha yukarı kademelerde eğitim görme imkanı sağlarken, başarı gösteremeyenlerin ise, sadece mesleki eğitim görme şansına sahip kılmaktadır. Göçmen Türk çocukları, yeterli seviyede dil bilgisine sahip olamamaları, Batı eğitim sistemine intibakta güçlük çekmeleri, ve kültür farklılığı gibi nedenlerden dolayı, zeka ve yetenek açısından potansiyele sahip olsalar bile, buna uygun bir başarı gösterememektedirler. Bu anlamda eğitimin “sosyal asansör” olma görevi, eğitim sisteminin taşıdığı şartlar dolayısıyla, yeterince işlememektedir.

3.1.5 Meslek

5.Tablo: Mesleğiniz?

Meslek Türü	Sayı	Yüzde
İşçi	30	15.0
Esnaf	45	22.5
Serbest meslek	30	15.0
Ev hanımı	15	7.5
Öğretmen	40	20.0
Akademisyen	10	5.0
Diğer	30	15.0
Toplam	200	100.0

Mesleki dağılım açısından birinci sırayı esnaf, ikinci sırayı öğretmen grubu alırken, üçüncü ve dördüncü sırayı işçi ve serbest meslek grubu almaktadır. İşçi oranı ise yine göçmen Türk topluluğu açısından çok düşük düzeydedir. Orta sınıf meslekler daha yüksek orandadır. Türkevi Derneğinin kurucu ve faaliyetlerine katılan grup daha ziyade gelir düzeyi düşük sayılamayacak olan orta sınıf meslek mensuplarından oluşmaktadır.

Ayrıca mesleki dağılımdan esnafın ve öğretmenlerin çoğunluğu oluşturması, öğretmenlerin üçüncü nesildeki sorunların tesbiti ve çözüm arayışlarının bir yansımasıdır. Örneklem grubu ekonomik açıdan sıkıntı yaşamayan meslek mensuplarından oluşmaktadır. Özellikle öğretmenler yeni kuşaklarla daha sıkı ilişki halinde olan ve onların problemlerini daha yakından bilen grubu oluşturmaktadır.

3.1.6. Avrupa’da İkamet Süresi

6. Tablo: Ne kadar süreden beri Avrupa’da yaşıyorsunuz?

Avrupa’da ikamet Durumu	Sayı	Yüzde
Avrupa doğumluyum	10	5.0
5 yıldan az	30	15.0
6-10 yıl arası	15	7.5
11-15 yıl arası	45	22.5
16-20 yıl arası	45	22.5
20 yıldan fazla	55	27.5
Toplam	200	100.0

Örneklem grubu içerisinde en yüksek oranı % 27.5 ile 20 yıldan fazla Avrupa’da yaşayanlar oluşturmaktadır. Onu 16-20 yıl ile 11-15 yıl arası Avrupa’da yaşayanların teşkil ettiği kategoriler takip etmektedir. Örneklem grubunun büyük çoğunluğunu Avrupa’da uzun süre ikamet edenler oluşturmaktadır. Bu dağılımda birinci ve ikinci kuşağın ağırlıklı olmasının büyük payı vardır.

1980’li yıllarla birlikte geçiciliğin kalıcılığa dönüşmesi, hayatının uzun bir bölümünü yurt dışında geçirmiş bulunan bir göçmen işçi kitlesini ortaya çıkardı. Özellikle birinci ve ikinci kuşaklar da uzun süre yurt dışında yaşama vatandaşlık konumunu elde etme, sadece kendileri için değil, gelecek kuşaklar için de çalıştıkları ülkeyi yeni yurt olarak benimsemesine neden oldu.

Özellikle birinci kuşağın tamamına yakını temel eğitimini Türkiye’de almışken, ikinci kuşaktan büyük bir bölümünde temel eğitimini Türkiye’de aldığı görülür. Ancak,

üçüncü kuşak için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Belli ölçüde Türkiye’de sosyalleşme ve eğitim süreci yaşayan kuşakların sosyalleşme ve eğitim sürecini tamamını yurt dışında yaşamakta olan yeni nesillere karşı kaygı ve beklentileri örgütlenme sürecinde belirleyici olmaya başlamıştır.

3. 2. Avrupa’da Sivil Türk Kuruluşlarının Başlıca Faaliyet Alanları ya da Var Oluş Nedenleri

7.Tablo: Avrupa’da Mevcut Sivil Örgütlerin Başlıca Kuruluş Amaçları Nelerdir ?

Faaliyet türleri	Çok doğru	Doğru	Fikrim yok	Biraz doğru	Doğru değil	Toplam
Siyasi ideolojik faaliyet	[45] % 22.5	[95] % 47.5	[15] % 7.5	[30] % 15	[15] % 7.5	[200] % 100
Hemşehri dayanışması	[20] % 10	[65] % 32.5	[20] % 10	[75] % 37.5	[20] % 10	[200] % 100
Kültürel faaliyet	[100] % 50	[55] % 27.5	[5] % 2.5	[40] % 20	-	[200] % 100
Eğitim faaliyeti	[89] % 44.5	[40] % 20	[15] % 7.5	[55] % 27.5	[1] % 0.5	[200] % 100
Dini faaliyet	[60] % 30	[105] % 52.5	[15] % 7.5	[20] % 10	-	[200] % 100
Ekonomik faaliyet	[54] % 27	[61] % 30.5	[20] % 10	[35] % 17.5	[30] % 15	[200] % 100

7.Tablo: Avrupa’da Mevcut Sivil Örgütlerin Başlıca Kuruluş Amaçları Nelerdir ?
[devam]

Sportif faaliyet	[55] % 27.5	[85] % 42.5	[25] % 12.5	[32] % 16	[3] % 1.5	[200] % 100
Müzikle ilgili faaliyet	[50] % 25	[65] % 32.5	[20] % 10	[55] % 27.5	[10] % 5	[200] % 100
Bilimsel Akademik faaliyet	[60] % 30	[55] % 27.5	[45] % 22.5	[25] % 12.5	[15] % 7.5	[200] % 100

Tabloda bahse konu olan hemen her alanda faaliyet gösteren çeşitli dernek ve kuruluşların olduğu görülmekle birlikte, örneklem grubu Avrupa’daki sivil Türk Kuruluşlarının başlıca öne çıkan faaliyet alanları olarak siyasi/ideolojik faaliyet, dini faaliyet, sportif faaliyet ile kültürel faaliyetlere öncelik vermektedir.

Avrupa’da Türk Kuruluşlarının öne çıkan faaliyet alanlarının siyasi/ideolojik ve dini faaliyet olması birinci nesil örgütlenmelerin temel özelliğini oluşturmaktadır. Kadir Canatan Hollanda’daki Türk örgütlerinin sınıflandırılmasında ideolojik ölçütün en baskın olduğunu ifade etmektedir [Canatan, 1990: 114]. Birinci kuşak, Türkiye’deki siyasi ve ideolojik bölünmeyi örgütsel yapılanmalar olarak Avrupa ülkelerine yansıtılmışlardır. Bu örgütsel bölünme ve rekabet, hatta zaman zaman Türkiye’dekinden daha katı ve keskin hale dönüşebilmektedir. Batı Avrupa’daki Türk örgütleri daha ziyade Türkiye’ye odaklanmış ve Türkiye’nin problemleri tartışan ve çözüm getirmeyi amaçlayan bir görünüm serdetmektedirler. Birinci kuşak, ikinci ve üçüncü kuşak Türklerin sosyal ve kültürel içerikli sorunlarla karşı karşıya kalmalarının tecrübe edilmesinden sonra, örgütsel yapılarına Türk kimlik değerlerini yaşatma ve korumaya yönelik faaliyetleri dahil etmişlerdir. Bu konuda örgütsel faaliyetlerde, sadece Türkiye

değil, yaşanan ülkenin gerçekleri ve sorunları gündeme gelmeye başlamıştır. Avrupa şartlarında ortaya çıkan sorunlar, Türk örgütlerini işbirliği ve dayanışma içinde bulunma zorunluluğu ile karşı karşıya getirmiştir. Canatan'ın ifadesiyle 1970'li ve 1980'li yıllarda birbiriyle çatışan Türk örgütleri 1980'li yılların sonlarında bir araya gelme ve ortak eylem yapabilme becerisini başarmışlardır. [Canatan, 1990: 111] Çünkü mevcut örgütlenmenin temel gayesi, Türk Kimliği'nin ve Kültürü'nün yaşatılmasından farklı amaçlara yöneliktir.

Birinci kuşakta kendini gösteren siyasi, ideolojik ve dini amaç ve faaliyetlere verilen öncelik, ikinci ve üçüncü kuşakta, sportif ve kültürel amaçlı faaliyetlere doğru ağırlık kazanmaya başlamıştır. Türkiye'deki siyasi ve ideolojik akım ve örgütlerin bir uzantısı konumunda olan örgütlenme biçimi, ikinci ve üçüncü kuşakla birlikte, yaşanan ülkenin şartlarını dikkate almaya ve karşı karşıya kalınan sorun ve sıkıntıları çözmeye yönelmeye başlamıştır.

3.3 Avrupa da Sivil Örgütlenme Tecrübesi

8.Tablo: Sivil Örgütlenmenin temel Amaçları Neler Olmalıdır ?

Faaliyet türleri	Çok önemli	önemli	Fikrim yok	Biraz önemli	Önemsiz	Toplam
Siyasi ideolojik faaliyet	[30] % 15	[25] %12.5	[50] % 25	[60] % 30	[35] % 17.5	[200] % 100
Hemşehri dayanışması	[5] % 2.5	[55] % 27.5	[15] % 7.5	[65] % 32.5	[60] % 30	[200] % 100
Kültürel faaliyet	[135] % 67.5	[45] % 22.5	[5] % 2.5	[15] % 7.5	-	[200] % 100
Eğitim faaliyeti	[150] % 75	[30] % 15	[5] % 2.5	[15] % 7.5	-	[200] % 100
Dini faaliyet	[85] % 42.5	[95] %47.5	[5] % 2.5	[11] % 5.5	[4] % 2	[200] % 100
Ekonomik amaçlı faaliyet	[65] % 32.5	[65] % 32.5	[24] % 12	[30] % 15	[16] % 8	[200] % 100
Sportif faaliyet	[90] % 45	[65] % 32.5	[20] % 10	[25] % 12.5	-	[200] % 100

8.Tablo: Sivil Örgütlenmenin temel Amaçları Neler Olmalıdır ? [devam]

Müzik ve folklorik faaliyet	[74] % 37	[96] % 48	[20] % 10	[10] % 5	-	[200] % 100
Bilimsel Akademik faaliyet	[106] % 53	[60] % 30	[14] % 7	[20] % 10	-	[200] % 100

Avrupa’da sivil Türk kuruluşlarının başlıca faaliyet alanlarını ise, eğitim faaliyeti, kültürel faaliyet ile bilimsel/akademik faaliyetlerin teşkil etmesi öncelikli tercih edilen faaliyet alanlarıdır. Onları sportif faaliyetlerle dini faaliyet takip etmektedir. Örneklem grubu kimlik değerlerinin gelecek kuşaklara aktarımı ve yaşatılmasına öncelik vermektedir.

Yedinci tabloda karşımıza çıkan Avrupa’daki sivil Türk kuruluşlarının kuruluş amaçları, sekizinci tablodaki “Avrupa’da yaşayan Türkler’in tercih edilen amaçlarını ve faaliyet alanlarını” kapsamaktadırlar. Bu da mevcut örgütlenme tiplerinin artık tercih edilmediğini göstermektedir diyebiliriz.

Kadir Canatan özelde Hollanda’da genelde ise Avrupa’da göçmen Türklerin kurduğu örgütlerin işlevlerinin üç grupta toplanabileceğini belirtmektedir. Örgütlerin kendi üye ve topluma yönelik işlevleri, örgütlerin yerleşik topluma yönelik işlevleri ve örgütlerin yerel, bölgesel ve merkezi hükümetlere yönelik işlevleri. Örgütlerin birinci grupta yer alan işlevlerinin sosyal, kültürel, psikolojik ve ideolojik işlevleri içerdiğini, göçmenlerin örgütler çevresinde bir araya geldiklerini, kendi anadilini ve kültürünü yaşatmak üzere, hakim toplum ve kültür karşısında sığınaklık vazifesi gördüğünü, dolayısıyla göçmen sivil örgütlerinin göçmenliğin sosyo-kültürel altyapısını oluşturduğunu belirtir. İkinci grupta yer alan işlevleri ise, sivil örgüt tabanı ile yerleşik toplum arasında köprü işlevi görmesi, göçmenlerin kültürel tanıtımını yapmaları,

göçmenlerle ilgili önyargıları kırmaları ve olumlu bir imaj oluşmasına vesile olmaları şeklinde özetlenebilir. Üçüncü grup işlevler, formel ve informal kanallarla hükümetlerin oluşturdukları göçmenler politikasına katkıda bulunmak, karar sürecini etkilemek ve bu meyanda göçmenlerin taleplerinin yerel ve merkezi yönetimlerce karşılanmasına vesile olmak şeklinde ifade edilebilir. [Canatan, 1990 : 117]

Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan göçmen Türklerin, eğitim faaliyetlerine öncelik vermelerinin iki temel nedeni bulunmaktadır. Birinci neden, kültürel olup Müslüman Türk kimliğini ayakta tutacak değer ve normların aktarımının gerçekleştirilebilmesidir. İkinci temel neden ise, yaşadıkları toplumda gerekli olan dil, bilgisayar ve benzeri mesleki kurslarla bilgi ve yetenek açısından daha donanımlı hale gelebilmektir. Birinci nedende kültürel kimliği idame endişesi ağır rol oynarken, ikinci nedene toplumsal çevreye uyum düzeyini artırma kaygısı kaynaklık etmektedir.

3.4. Avrupa da Göçmen Türk Kimliğinin Temel Özellikleri

9.Tablo: Göçmen toplulukları, Avrupa’da ikinci sınıf insan muamelesi görmekte ve Avrupa’nın zencileri olarak ayrımcılığa maruz kalmaktadır.

Göçmen toplulukları, Avrupa’da ikinci sınıf insan muamelesi görmekte ve Avrupa’nın zencileri olarak ayrımcılığa maruz kalmaktadır.	Sayı	Yüzde
Çok doğru	30	15
Doğru	80	40
Fikrim yok	25	12.5
Biraz doğru	65	32.5
Toplam	200	100.0

Tabloya göre %55 oranında bir grup göçmenlerin Avrupa’da ikinci sınıf insan muamelesi gördüğü düşüncesine katılmaktadır. %32.5 oranındaki kesim ise bu görüşe katılmamaktadır. Örneklem grubunun çoğunluğu Avrupa’da yaşayan Türklerin ayrımcılıkla karşı karşıya bulunduğu düşüncesindedir. Ayrımcılık Türk kimliğini zedeleyen önemli bir tehdit olarak algılanmaktadır.

Batı Avrupa’da göçmen işçiler ikincil işgücü piyasasında istihdam edildiler. Hem toplumsal konumları hem de elde ettikleri ekonomik gelir düzeyi itibariyle en alttakileri oluşturmuşlardır. Ancak, göçmen ailesi kalabalıklığı ve göçmen kadınının doğurganlığı göçmenlerin geldikleri ülkeyi bir “iç istila” riskine maruz bırakabilecekleri şeklinde algılanmalarına da neden olabilmektedir. Gündelik hayatta göçmenlerin varlığının göze çarpar hale gelmesi ve belli bir orana ulaşmaları, yerleşik toplumdan

tepki görmeye başlamalarına neden olmaktadır. Özellikle, Türklerle ilgili tarihi bakımdan önyargılarla adeta beyinleri yıkanmış bir toplumda, ayrımcılık kaçınılmaz hale gelmektedir. Margret Sphon Alman toplumunda Türklerin ya Avrupa'yı tehdit eden kişiler ya da çaresiz yaratıklar gibi gösterildiğini belirtmektedir.[Spohn,2000:138]

Ayrımcılığa maruz kalan ve ırkçı saldırıların tehdidi altında bulunan Türk Topluluğu, kimliğini ve kültürünü muhafaza ederek uyum istemektedir. Ancak, yine Spohn Alman öğrencilerin, kız ve erkek yabancı okul arkadaşlarının milli nitelikleri dolayısıyla farklı olmalarını bir türlü anlayamadıklarını kaydetmektedir. [Spohn,2000:139] Başka bir kültüre mensup insanlarla birarada yaşama tecrübesine sahip olamayan Avrupa toplumları, göçmen toplulukları bünyelerine ithal ettiklerinden beri, ciddi boyutlarda bir toplumsal hazımsızlık hadisesi yaşamaktadırlar. Bu hazımsızlığın sonucunda ayrımcılık bir toplumsal refleks olarak kendini göstermektedir.

10.Tablo: Göçmen Toplulukları Avrupa’da milli/etnik bir azınlık oluşturmaktadır

Avrupa’da milli/etnik bir azınlık oluşturma Durumu	Sayı	Yüzde
Çok doğru	35	17.5
Doğru	107	53.5
Fikrim yok	18	9
Biraz doğru	20	10
Doğru değil	20	10
Toplam	200	100.0

Örneklem grubunun çoğunluğu (%71) Avrupa’da yaşayan göçmen Türk topluluğunun bir milli/etnik bir azınlık oluşturduğu fikrine katılmaktadır. %20’lik bir kesim ise bu fikri doğru bulmamaktadır. Kendisini bir azınlık olarak görme düşüncesini güçlendiren önemli bir faktör de ayrımcılık olgusudur. Ayrımcılık olgusunun azınlık psikolojisine güçlendirici bir etki uyandırdığı gözlenmektedir.

Etnik grup ya da milli azınlık kavramları bazen birbirlerinin yerine kullanılırken, bazen de birbirinden ayırt edilir. Etnik azınlık, bazı kültürel pratikleriyle hakim toplumdaki ayırt edilebilen bir topluluktur. Milli azınlık kavramı ise, milli semboller, dil ve kültürel özellikler itibariyle daha derin ve daha genel bir farklılaşmaya işaret eder. Azınlık kavramı ırk, din, milliyet ve dil özellikleri itibariyle geniş toplumdaki ayrılan hem geniş toplum hem de kendi mensupları tarafından farklı bir grup olarak algılanan bir topluluk şeklinde tanımlanmaktadır. [International Encyclopedia of the Social Sciences, 1968: 223] Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan göçmen Türk işçileri yerleşik toplumun genelinden kendilerini yukarıda ifade edilen ırk, milliyet, din ve dil özellikleri itibariyle ayrı hissetmektedir. Yerleşik Batı Avrupa toplumu da Türkleri kendilerinden ayrı

görmektedir. Yaşadıkları ülkelerde yerleşik toplumla göçmen Türk toplulukları arasında en çok öne çıkan bağ vatandaşlık bağıdır. Batı Avrupa'daki Türk Topluluklarında vatandaşlık konumuna geçişle birlikte, yaşadıkları ülkeye aidiyet duygusu öne çıkmakta, bu duyguya paralel olarak da azınlık psikolojisi kendisini göstermektedir. Vatandaşlık bağına paralel olarak gelişen azınlık psikolojisi, “kimliği idame ettirme endişesini” de beslemektedir.

Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan göçmen Türk toplulukları çoğunluk itibariyle, bir azınlık olma konumunu elde edeceklerinin farkındadır. Vatandaşlık konumu, eninde sonunda azınlık statüsünü de beraberinde getirecektir. Azınlık statüsünün sağlayacağı hak ve özgürlükler, kimlik değerlerinin kuşaklar boyu aktarımını da güvence altına alacaktır. Dolayısıyla, vatandaşlık konumunun sağladığı bireysel hakların yanısıra, azınlık statüsünün sağlayacağı kolektif haklar da önem taşımaktadır.

11.Tablo: Göçmen toplulukları Avrupa’da dini azınlıkları oluşturmaktadır.

Batı Avrupa’da dini bir azınlık oluşturma Durumu	Sayı	Yüzde
Çok doğru	40	20
Doğru	105	52.5
Fikrim yok	15	7.5
Biraz doğru	40	20
Toplam	200	100.0

Tabloya göre %72.5 oranında bir grup göçmen topluluklarının Avrupa’da dini bir azınlık oluşturduğu fikrine katılmaktadır. %20’lik bir kesim ise bu fikri doğru bulmamaktadır. Avrupa’da kendilerini sadece milli/etnik bir azınlık olarak değil hemen hemen aynı oranda dini bir azınlık olarak da değerlendirildiği gözlenmektedir. Batı Avrupa Türkleri toplumsal konumlarını hem dini hem de milli/etnik bir azınlık olarak değerlendirmektedirler.

Batı Avrupa ülkelerinde, 1950’li yıllardan sonra oluşan azınlıkların üç ana kaynağı vardır. Birinci kaynağını, kolonyal göç oluşturmaktadır. İngiltere’ye İngiliz Uluslar Topluluğuna dahil olan ülkelerden; Fransa’ya Kuzey Afrika’dan, Hollanda’ya ise Endonazya ve Sürinam’dan milyonlarca insan göç etmiştir. Bu insanlar, eski sömürge konumundaki ülkelerinden sömürgeci ülkeye göç etmişlerdir. İkinci kaynağını uluslararası işgücü göçü teşkil etmektedir. Başta Türkiye olmak üzere, Balkanlar, Güney Avrupa ve Akdeniz çevresi İslam ülkelerinden yine milyonlarca insan geçici bir süreyle çalışmak amacıyla da olsa, göç sürecine katılmışlar, ancak, aile birleşmeleriyle birlikte, bu süreç kalıcılığa dönüşmüştür. Üçüncü kaynağı ise, siyasi boyut arzeden mültecilik hadisesi meydana getirmektedir. 1980’li yılların başından itibaren çeşitli nedenlerle yüzbinlerce mülteci Batı Avrupa ülkelerine sığınmıştır. Ancak, bu iltica

hareketlerinde her ne kadar siyasi neden öne çıksa da, gerçek ve derinde yatan nedene ekonomiktir. [Canatan, 1995:12-14]

Batı Avrupa Türkleri ülkelerarası anlaşma gereği uluslararası göç süreci ile oluşmuş bir dini/etnik azınlık konumundadırlar. Ayrıca, çok az oranda da olsa, görünürde politik ama arkplanını ekonomik nedenin oluşturduğu iltica hadiseleri de yurt dışında yaşayan Türk nüfusuna katkı sağlamıştır.

12.Tablo: Göçmen toplulukları, Avrupalı topluma uyum sorunu çeken kendi içine kapalı topluluklardır.

Göçmen toplulukları, Avrupalı topluma uyum sorunu çeken kendi içine kapalı topluluklardır.	Sayı	Yüzde
Çok doğru	40	20
Doğru	76	38
Fikrim yok	10	5
Biraz doğru	70	35
Doğru değil	4	2
Toplam	200	100.0

Örneklem grubunun yarıdan biraz fazlası ‘%58 göçmen topluluklarının kendi içlerine kapalı bir halde uyum sorunu yaşadıklarını düşünürken ,%37.5’luk bir kesim bu fikre pek katılmamaktadır. Göçmen Türkler aynı zamanda içinde yaşadıkları toplumda uyum meselesini de ciddiye almaktadır.

Başta Almanya olmak üzere Batı Avrupa ülkelerinde göçmenler terk edilen kent merkezlerine yerleşmekte, belirli sokak ve mahallelerde yoğunlaşma “Türk kolonilerinin” oluşumuna sebep olmaktadır. Türkiye kökenli göçmenlerin % 50’sinin Alman topraklarının sadece % 4’ünde yoğunlaştığını göstermektedir. Bu bölgeler Kuzey Renan, Westfalen, Bade-Württemberg gibi sanayi bölgeleri ya da büyük kentlerin işçi semtleridir. [Kastoryano, 2000:105] Batı Avrupa’da sanayi kentlerinin belirli semtlerinde yoğunlaşma, gettolaşmayı da ve daha ziyade içe kapalı ilişkiler ağı geliştiren göçmen cemaatlerinin oluşumuna zemin hazırlamıştır. Bu göçmen cemaatleri, yerleşik toplumla içiçe bir arada değil, bir anlamda yanyana yaşar haldedirler Sınıfsal

konumları “en alttakiler” olarak adlandırılrsa da, daha çok merkez de değil, çevrede yer almaktadırlar.

Kastoryano’nun kaydettiğine göre, bu olguya Alain Touraine şu şekilde dikkati çeker. “Avrupa toplumları sınıf hiyerarşisiyle ayırt edilen dikey bir toplumdaki “merkezde mi çevrede mi bulunduğunu bilmenin önem taşıdığı “ yatay bir topluma geçişi yaşamaktadırlar. Touraine’e göre, “merkez”e geçme isteklerini kollektif eylemlerle ifade eden büyük kentlerin çevresindeki banliyölerin gençlerini referans almaktadır. [Riva Kastoryano, 2000: 108] Aynı olgu, kentlerin belirli semtlerinde gettolar oluşturan göçmen toplulukları için de büyük ölçüde geçerlidir. Vatandaşlık bağı kuran göçmen toplulukları, gelişen aidiyet duygularını uyum çabasıyla tatmin etmeye çalışmakta, açık ve örtülü ayrımcılıktan rahatsızlık duymaktadırlar.

Göçmen Türk topluluğu kendilerini dini/etnik bir azınlık olarak algılamakta, vatandaşlık ilişkisinde temellenen bir uyumu düşünmektedirler. Uyum sorunu çeken kendi içinde kapalı bir azınlık olma görüşü, çok yaygın bir görüş olmamakla birlikte, yerleşik toplumla yanyana değil, uyum içinde birarada yaşama isteği ön plana çıkmaktadır.

13.Tablo: Göçmen topluluklar Avrupa'ya nüfus aşısı ve uyum düzeyleri artarak yerli toplumla kaynaşmaktadır.

Göçmen topluluklar Avrupa'ya nüfus aşısı olarak uyum düzeyleri artarak yerli toplumla kaynaşmaktadır.	Sayı	Yüzde
Çok doğru	20	10
Doğru	65	32.5
Fikrim yok	35	17.5
Biraz doğru	55	27.5
Doğru değil	25	12.5
Toplam	200	100.0

Örneklem grubunun % 42.5'u göçmen topluluklarının Avrupa'ya nüfus aşısı yaparak kaynaştığı fikrine katılmaktadır. Ancak, % 40 oranında bir grup bu fikri desteklememektedir. Örneklem grubunun önemli bir bölümü, nüfus gerilemesi içinde bulunan Avrupa toplumlarına genç nüfus açısından bir katkı sağladıklarını ve zaman içinde uyum seviyeleri artarak yerli toplumla kaynaşacaklarını düşünmektedir. Başta Almanya olmak üzere, Batı Avrupa toplumları, demografik bir gerileme içerisindedir. Avrupa'da her iki evlilikten birinin boşanma ile sonuçlanması, aile başına çocuk sayısının oldukça düşük düzeyde olması, bu demografik gerilemenin başlıca nedenlerini teşkil etmektedir. Dolayısıyla, nüfusu yenileyememe meselesi ile karşı karşıya kalan Batı Avrupalı toplumlar için, göçmen topluluklar uzun vadede nüfus gerilemesine karşı, Avrupalı toplumları gençleştirici bir işlev görebilecek nüfus aşısı özelliğine sahip gibi görünmektedir. Bu anlamda göçmen topluluklar, Batı Avrupa toplumları için ayrı bir öneme sahiptir. Uyumdan öte entegrasyona yönelik politikalar daha fazla öne çıkmaktadır.

Ancak, göçmen topluluklar, çokkültürlü bir toplumsal yapı dahilinde kültürel değerlerini korumacı bir eğilim, göstermekte, kimlik değerleri ile birlikte, bir uyum

politikasına sıcak bakmaktadır. Göçmen Türk topluluğunda da.”kimliği idame endişesi” her yeni kuşakta biraz daha baskın eğilim haline dönüşmektedir. Azınlık statüsünün sağlayacağı kolektif hakların kullanımı, Batı Avrupa’daki Türk topluluklarının uyum sürecini de artıracaktır. Kimlik değerlerinin korunması hususunda endişelerinden kurtulmuş Batı Avrupa Türkleri, zaman içerisinde, uyum çabalarını daha da artıracak ve bir uyum kalıbı geliştirmeyi başarabileceklerdir. Batı Avrupa Türklerini “eritme/asimilasyon” politikaları, ise, Türklerin kimlik değerleri ile ilgili endişelerini daha da artıracak, eritme politikasına karşı direnç, uyum sorununun arka plana atılmasına neden olacaktır. Dini/milli azınlıklar insanlık tarihinin var olan bir gerçeğidir. Batı Avrupa uygarlığı, bu gerçekle birarada yaşamayı öğrenmek ve başarabilmek zorundadır.

14.Tablo: Sizce mevcut sivil örgütlenme uyumu gerçekleştirmede yeterli düzeyde midir?

Mevcut örgütlenme düzeyi yeterlidir.	Sayı	Yüzde
Çok doğru	26	13
Doğru	19	9.5
Fikrim yok	145	72.5
Biraz doğru	10	5
Toplam	200	100.0

Örnekleme grubunun çoğunluğu, mevcut sivil örgütlenme düzeyini yeterliliği konusunda fikir beyan etmemiştir. Azınlıkta kalan kısım mevcut örgütlenme düzeyini yeterli bulmaktadır. Göçmen Türk topluluğunun uyum konusu bireysel düzeyde değil de örgütsel düzeyde ele alındığında, sivil örgütlerin işlevi uyuma katkı şeklinde değerlendirilmektedir. Batı Avrupa’da göçmen sivil örgütlenmesi, hem kültürel kimliğin yaşatılmasında hem de yerleşik toplumla uyumun gerçekleştirilmesinde çift yönlü fonksiyon üstlenmek durumunda kalmaktadır. Bazı sivil örgütler, kimlik değerlerinin korunmasını öne çıkarırken, bazı sivil örgütler, yerleşik toplumla uyuma öncelik vermektedir.

Muhafazakar eğilimli Türk sivil örgütlerinde kimliği idame endişesi daha ağır basarken, daha Batıcı bir dünya görüşüne sahip olan Türk sivil örgütlerinde uyum çabası öne çıkmaktadır. Ancak, her iki eğilimden örgütsel yapılarda gerek kimliği idame endişesi gerekse uyum çabası varlığını devam ettirmektedir. Hollanda ölçeğinde sayı itibarıyla 2000’i geçen sivil örgütler, kendi aralarında etkinlik bakımından büyük farklılaşma göstermektedir. Dolayısıyla, göçmen Türk topluluğunun ihtiyaçlarına cevap verebilen örgüt sayısının oldukça sınırlı olduğu söylenebilir.

3. 5. Bir Sivil Örgütlenme Biçimi olarak Türkenin Faaliyet alanları

15.Tablo: Bir Sivil Örgütlenme Olarak Türkenin Faaliyet Alanları Hakkında Görüşleriniz ?

Türkenin faaliyet alanları	Çok iyi	iyi	Fikrim yok	Biraz iyi	İyi değil	Toplam
Siyasi ideolojik faaliyet	[30] % 15	[25] %12.5	[100] % 50	[25] % 12.5	[20] % 10	[200] % 100
Türkçe kursları	[95] % 47.5	[54] % 27	[40] % 20	[11] % 5.5	-	[200] % 100
Türk kültürünü tanıtıcı programlar	[140] % 70	[25] % 12.5	[30] % 15	[5] % 2.5	-	[200] % 100
Eğitim kuruluşları açmak	[90] % 45	[61] % 30.5	[49] % 24.5	-	-	[200] % 100
Dini eğitim faaliyeti	[40] % 20	[80] %40	[60] % 30	[10] % 5	[10] % 5	[200] % 100
Öğrencilere burs vermek	[55] % 27.5	[20] % 10	[120] % 60	[5] % 2.5	-	[200] % 100
Sportif faaliyet	[50] % 25	[30] % 15	[100] % 50	[18] % 9	[2] % 1	[200] % 100
Müzik ve folklor kursları düzenlemek	[40] % 20	[40] % 20	[105] % 52.5	[15] % 7.5	-	[200] % 100
Bilimsel Akademik faaliyet	[90] % 45	[50] % 25	[60] % 30	-	-	[200] % 100

15.Tablo [devam] Bir Sivil Örgütlenme Olarak Türkevi'nin Faaliyet Alanları Hakkında Görüşleriniz ?

Basın yayın faaliyeti	[101] % 50.5	[30] % 15	[55] % 27.5	[9] % 4.5	[5] % 2.5	[200] % 100
Türkler arasında dayanışma sağlamak	[116] % 58	[54] % 27	[30] % 15	-	-	[200] % 100
Bilgisayar kursları açmak	[45] % 22.5	[70] % 35	[80] % 40	[5] % 2.5	-	[200] % 100

Türkevi'nin en çok takdir gören faaliyet alanlarının başında Türk kültürünü tanıtıcı programların düzenlenmesi, Türkler arasında dayanışma sağlaması, Türkçe kurslar tertip edilmesi, basın yayın faaliyeti, bilimsel akademik faaliyet göstermesi ile eğitim kuruluşları açması öncelik kazanmaktadır. Örneklem grubu kimlik değerlerini tanıtıcı ve idame ettirici faaliyetlere öncelik vermekte, olumlu yaklaşmaktadır.

Riva Kastoryano, Almanya'daki ırkçılık ve ayrımcılık hareketlerinin Türkleri kendilerini etnik-ulusal bir temelde tanımlamaya ve buradan yola çıkarak eşit haklara sahip bir azınlık statüsü talep etmeye götürmektedir. Bir anlamda Almanya'daki Türklerin "uluslaşmasına" tanık olduğuna dikkati çekmektedir. [Kastoryano, 2000: 202] Kastoryano'nun uluslaşma olarak ifade ettiği bu süreç, bütün Batı Avrupa'da yaşayan Türk toplulukları için geçerlidir. Hollanda Türklerinin kurduğu Türkevi'nin faaliyetlerine iştirak eden örneklem grubu, bu uluslaşma sürecine karşılık düşecek şekilde, Türk kültürünü ve Türk kimliğini koruyucu ve idame ettirici faaliyetlere öncelik vermektedir.

Özellikle Türkçe kurslar ve Türk kültürünü tanıtıcı programlar ve Türkler arasında dayanışmanın sağlanmasına yönelik faaliyetler öne çıkmaktadır. Her üç faaliyet biçimi de kimliksel farklılığı vurgulayıcı niteliktedir. Türkevi'nin Türk Kültürünü tanıtmaya yönelik faaliyetleri, birer örgütsel faaliyet tecrübesi olarak daha çok benimsenmektedir.

Bu Batı Avrupa'daki sivil örgütlenmenin kazandığı yeni boyuttur. Göçmen topluluklar, teorik olarak var olan ancak yerli hükümetlerin sağlamadığı ya da kısıtladığı kültürel hakları, resmi örgütsel yapılar içinde kullanamayınca, faaliyetlerini sivil alana taşıyarak sivil örgütsel yapılar dahilinde bu hakları kullanma ve kimliklerini idame ettirebilme çabası içine girmektedirler. Bu sivil alandaki yeni örgütsel tecrübeler, aynı zamanda Batı Avrupa Türk topluluklarının kendilerini birer dini/etnik azınlık olarak kendilerini tanımlama süreci olarak da görülebilir.

16.Tablo: Türk Evinin Göstermesini istediğiniz faaliyetleri önem derecesine göre yazınız.

Bir Sivil Örgütlenme Olarak Türkevi'nin Faaliyetlerinin Önem Derecesi Hakkında Görüşleriniz ?

Türkevi'nin faaliyet alanları	Çok önemli	önemli	Fikrim yok	Biraz önemli	önemsiz	Toplam
Siyasi ideolojik faaliyet	[25] % 12.5	[40] %20	[40] % 20	[40] % 20	[55] % 27.5	[200] % 100
Türkçe kursları	[172] % 86	[25] % 12.5	[3] % 1.5	-	-	[200] % 100
Türk kültürünü tanıttıcı programlar	[175] % 87.5	[25] % 12.5	-	-	-	[200] % 100
Eğitim kuruluşları açmak	[143] % 71.5	[37] % 18.5	[15] % 7.5	[5] %2.5	-	[200] % 100
Dini eğitim faaliyeti	[75] %37.5	[70] %35	[15] %7.5	[40] %20	-	[200] % 100
Öğrencilere burs vermek	[60] % 30	[90] % 45	[10] % 5	[30] % 15	[10] %5	[200] % 100
Sportif faaliyet	[75] % 37.5	[68] % 34	[20] % 10	[29] % 14.5	[8] % 4	[200] % 100
Müzik ve folklor kursları düzenlemek	[90] % 45	[85] % 42.5	[5] % 2.5	[20] % 10	-	[200] % 100
Bilimsel Akademik faaliyet	[135] % 67.5	[45] % 22.5	[15] % 7.5	[5] %2.5	-	[200] % 100

16.Tablo: [devam] Türk Evinin Göstermesini istediğiniz faaliyetleri önem derecesine göre yazınız.

Basın yayını faaliyeti	[135] % 67.5	[45] % 22.5	[15] % 7.5	[5] % 2.5		[200] % 100
Türkler arasında dayanışma sağlamak	[130] % 65	[60] % 30	[9] %4. 5	[1] % 0.5	-	[200] % 100
Bilgisayar kursları açmak	[95] % 47.5	[75] % 37.5	[12] % 6	[10] % 5	[8] % 4	[200] % 100

Türkevi'nin en fazla önem atfedilen faaliyetleri Türk kültürünü tanıtıcı programlar tertiplenmesi ile Türkçe kurslar düzenlenmesidir. Onları, eğitim kuruluşları açmak, bilimsel/akademik faaliyet göstermek ve basın yanı faaliyeti ile Türkler arasında dayanışmayı sağlamak takip etmektedir. Örnekleme grubu Kimlik değerlerini koruyucu ve idame ettirici faaliyetlere daha büyük önem atfetmekte, bu durum “kimliği idame endişesi”nin başlıca baskın eğilim olduğunu göstermektedir.

Kastoryano, Türklerin kendilerine bir azınlık statüsü tanınmasını talep ederken, yurttaşlığı siyasi temsili sağlamaya yönelik hukuki bir vasıta ve vatandaşlığı da bir etnik kimlik olarak tanımladıklarına dikkati çeker. [Kastoryano,2000:225] Türk topluluğunun bir milli/etnik topluluk olarak varlığını sürdürebilmesi, bir kimlik değeri olarak özellikle Türkçenin korunması ve Türk kültürünün yaşatılması öne çıkmaktadır. Dolayısıyla, en fazla önem atfedilen faaliyetler, kimlik değerlerini koruyucu ve tanıtıcı faaliyetler olmaktadır. Eğitim kuruluşlarının açılması da bu değerlerin yaşatılması açısından stratejik öneme sahiptir.

Batı Avrupa Türk toplulukları buldukları ülkelerde, “kimliği idame ettirme endişesi” taşımanın yanısıra, bir dini/etnik azınlık statüsünde tanınma problemini çözmek durumuyla da karşı karşıyadırlar. Zira böyle bir statünün elde edilmesi, kimlik değerlerinin yeni kuşaklara aktarımında yeni imkan ve fırsatlar sunacak, Türk kimliği

siyasi/hukuki çerçevede tanınmış olacak, sadece bireyler olarak değil bir topluluk olarak varlığını devam ettirebilmenin önü açılmış olacaktır.

Günümüzde insan hakları sadece bireye özgü hakları içeren bir kavram olmaktan çıkmakta, artık aynı inanç ve kültürü paylaşan toplulukların bu ortak özelliklerini devam ettirme haklarını da ihtiva etmektedir. Diğer bir ifadeyle, bireysel hakların yanısıra kollektif haklar da sözkonusudur. Batı Avrupa'daki göçmen Türk toplulukları, sadece bireysel hakları edgöl, kültürel kimliklerini sürdürmelerini sağlayacak kollektif hakları da kullanmayı talep etmektedirler.

3.6. Bir Örgütlenme modeli olarak Türkevi: Bir örgütlenme modelinin başarı derecesi.

17.Tablo: Türkevi'nin Faaliyetlerini ne ölçüde başarılı buluyorsunuz ?

Türkevinin faaliyetlerini ne ölçüde başarılı buluyorsunuz?	Sayı	Yüzde
Çok başarılı	60	30
Başarılı	95	47.5
Fikrim yok	40	20
Az başarılı	5	2.5
Toplam	200	100.0

Örneklem grubunun çoğunluğu [%77.5] Türk Evinin faaliyetlerini başarılı bulmaktadır. Bu da Türkevi'nin yeni bir sivil örgüt modeli olarak kendini gösterdiğini ortaya koymaktadır. Türkevi'nin faaliyetine iştirak eden örneklem grubunun çeşitli sivil toplum kuruluşu temsilcileri olduğu göz önüne alınırsa, Türkevi'nin sosyal ve kültürel ağırlıklı faaliyetlerinin daha çok ilgi çektiği ve başarılı bulunduğu gözlenmektedir.

Taylor'un çok kültürlü bir toplumda cins, ırk ya da etnik köken göz önüne alınmaksızın her bireyin kimliğine saygı gösterilmesi gerekliliği, aynı zamanda o bireyin mensup olduğu grubun kolektif kimliğinin de tanınmasını gerektiriyor.[Taylor,1996: 115] Bu tanınma talebi, ayrımcılığa maruz göçmen topluluklar için geçerlidir, salt bireysel değil, kolektif olarak da birtakım kültürel hakların kullanımını, bir diğer tabirle farklı kültürel değer ve davranış biçimlerinin yaşatma hakkını içerir. Göçmen Türk kuruluşlarının sosyal ve kültürel içerikli faaliyetleri bu hakkın kullanımını da içine almaktadır.

Türkevi ve benzer faaliyet gösteren diğer göçmen kuruluşlar, çokkültürlü bir topluma özgü bu hakların kullanımının yolunu açmaktadır. Batı Avrupa toplumları, hakim kültür olarak göçmen toplulukların kültürlerini zamanla entegrasyon politikalarıyla kendine benzeştirmek istemektedir. Ancak, bu yaklaşımın, çok kültürlü toplum anlayışına uygun düştüğü söylenemez. Çokkültürcülük, üstün ve hakim kültürler değil, birbirine eşdeğer kültürler vardır. Dolayısıyla, göçmenlerin kültürel varlıklarının tanınması, yerleşik kültürün diğer kültürü kendine eşdeğer sayması anlamına gelir ki, bu durumda hakim kültür ayrıcalıklı konumundan vazgeçmiş sayılır. Ancak, uygulamada bunun böyle olmadığı da vakidir. Örneğin, Çok kültürlü bir toplum modeli olduğu ifade edilen Kanada'da İngilizce konuşan Anglosaksonlarla Fransızca konuşan grupların dışında kalan diğer göçmen topluluklar için, çok kültürlülüğün gerektirdiği hakların kullanılması gündeme bile gelmemektedir.[Taylor,1996: 116]

Çokkültürlü toplum anlayışından henüz oldukça uzak olduğu görülen Batı Avrupa toplumları içerisinde bu anlayışa en yakın sayabileceğimiz Hollanda'da Türkevi modeli örgütlenme, sosyal ve kültürel değerlerin korunması ve yaşatılması bakımından başarılı bir tecrübe sayılabileceği, faaliyetlere iştirak eden örneklem grubu açısından genel bir kanaat olarak benimsenmektedir.

18.Tablo: Türk evinin faaliyetlerini ne ölçüde yeterli buluyorsunuz ?

Türkevinin faaliyetlerini yeterli bulma durumu	Sayı	Yüzde
Çok yeterli	25	12.5
Yeterli	105	52.5
Fikrim yok	55	27.5
Biraz yetersiz	15	7.5
Toplam	200	100.0

Örneklem grubunun çoğunluğu [%65] Türkevi'nin faaliyetlerini yeterli bulmaktadır. Faaliyetlerinin yeterliliği açısından Türkevi örnek bir sivil örgütlenme tarzı olarak algılanmaktadır. Bu algılamada, Türkevi'nin boşluk ve yetersizlik hissedilen alanlarda faaliyetlerini yoğunlaştırmasının rolü büyüktür.

Türkevi'nin faaliyetlerinin yeterli bulunmasındaki en önemli neden olarak, Türkevi'nin faaliyetlerinin genelde Türk azınlığın içinde bulunduğu sorunlara yönelik olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle kimliğin ve Türk Kültürünün korunmasına yönelik bu faaliyetler, örneklem grubu tarafından desteklenmekte ve başarılı bulunmaktadır. Buradaki yeterlilik oldukça göreceli olarak kullanılmıştır. Zira, Sivil Türk kuruluşları tarafından sosyal ve kültürel içerikli faaliyetlerin öneminin farkına varılmaya başlanması yeni bir süreçtir. Siyasi ve ideolojik kaygılar taşımaksızın amaç ve faaliyetlerini büyük ölçüde sosyal ve kültürel konulara hasreden bir kuruluş olarak Türkevi'nin faaliyetlerinin yeterli bulunması, bugünkü şartlarda için geçerlidir. Gelecekte, diğer sivil teşekküllerin bu alanlarda faaliyetlerini yoğunlaştıracağını öngördüğümüzde, bugünkü düzeyiyle yeterli olmaktan çıkabilir. Kaldı ki, Türkevi'nin de faaliyetlerinde, Türk topluluğunun katılımı arttıkça bir ihtisaslaşma, yoğunlaşma ve yaygınlaşma beklenmelidir.

3.7. Göçmen Türk Topluluğunun Geleceği

19.Tablo: Göçmen Türk Topluluğunun Avrupa'daki geleceği konusundaki hangi görüşe katılıyorsunuz?

Türk Topluluğunun Avrupa'daki geleceği konusundaki görüşler	Sayı	Yüzde
Göçmen Türklerin Avrupa'da Kültürel kimliklerini koruyacaklarını ve bir dini azınlık olarak varlıklarını sürdüreceklerini düşünüyorum.	85	42.5
Göçmen Türklerin bugün varlıklarını sürdürseler bile birkaç kuşak sonra büyük çoğunluğunun asimile olacaklarını düşünüyorum	35	17.5
Göçmen Türklerin bir bölümü kültürel kimliklerini koruyarak varlıklarını sürdürecek geriye kalan bölümü ise asimile olacak	40	20
Göçmen Türklerin büyük bir bölümünün anavatana geri döneceklerini kalanların ise zaman içinde asimile olacaklarını düşünüyorum	15	7.5
Hollanda'da Türkler kendi içlerinde gettolaşmaya giderek varlıklarını süderecekler	25	12.5
Toplam	200	100.0

Örneklem grubunun yarısından biraz fazlası göçmen Türklerin bir etnik/dini azınlık olarak varlıklarını koruyabileceğini düşünmektedir. Buna mukabil dikkate değer bir oranda Türk topluluğunun gelecek kuşaklarda bir asimilasyon süreci yaşanacağı ve asimilasyon tehdidi ile karşı karşıya bulunduğu ifade edilmiştir. Bu oransal dağılım, “kimliği idame endişesi’nin açığa vurmaktadır. Bu endişe , aslında örneklem grubunun çoğunluğunda varit olan bir durumdur.

Batı Avrupa’da göçmen Türk topluluklarının , etnik birer kolonu oluşturdukları görüşüne göre, “etnik kolonu içindeki sosyal ağlar ve ilişkiler topluluğun ihtiyaçlarını gidermeye yönelik oluşturulmuş bir yapıyı tasvir eder. Kolonileşme, bir yaklaşıma göre, bireylerin geniş topluma uyumlarını kolaylaştırırken, karşıt yaklaşıma göre ise,

koloni içi dayanışma g men topluluğun birbirine kaynaştırıp dışa karşı tecrit olmasına neden olarak gettolaşmanın yolunu açmaktadır. [Yalçın-Heckmann, Unbehaun,1999: 79] Daha farklı bir yaklaşım ise, Batı Avrupa lkelerinde etnik kimliği önceleyen kendi sosyal ve kültürel adacıklarını oluşturan bir Türk diyasporası oluşmuştur. [Kaya, 1999: 38] İster etnik koloni ister diyaspora tanımlaması yapılsın her iki halde de Avrupa toplumlarından farklı ve bu farklılığı korumak isteyen bir Türk azınlığı realitesi ile yüzyüze gelinmiştir. Türk topluluğu mensupları, kollektif olarak varlıklarını ve geleceklerini sorgulamakta, bu kaygıyla yeni bir örgütsel yapılanma ihtiyaını hissetmektedirler.

20.Tablo: Türk kimliğini tanımlama açısından aşağıdaki değerlerin önem derecesini belirtiniz ?

Sosyal kültürel Değerler	Çok önemli	önemli	Fikrim yok	Biraz önemli	Önemsiz	Toplam
Aile	[134] % 87	[60] %30	[6] % 3	-	-	[200] % 100
Vatan	[170] % 85	[25] % 12.5	[5] % 2.5	-	-	[200] % 100
Din	[173] % 86.5	[20] % 10	[7] %3.5	-	-	[200] % 100
Dil Türkçe	[170] % 85	[25] % 12.5	[5] %2.5	-	-	[200] % 100
Örf ve adetler	[95] % 47.5	[90] % 45	[10] % 5	[5] %2.5	-	[200] % 100
Bekaret	[100] % 50	[55] % 27.5	[20] % 10	[15] % 7.5	[10] % 5	[200] % 100
Çocuk sahibi olma	[70] % 35	[111] % 55.5	[4] % 2	[15] % 7.5	-	[200] % 100
Dürüstlük	[170] % 85	[25] % 12.5	[5] % 2.5	-	-	[200] % 100
Mertlik	[110] % 55	[80] % 40	[10] % 5	-	-	[200] % 100

20.Tablo: [devam] Türk kimliğini tanımlama açısından aşağıdaki değerlerin önem derecesini belirtiniz ?

Dayanışma	[160] % 80	[35] % 17.5	[5] % 2.5	-		[200] % 100
Tarih	[110] % 55	[80] % 40	[10] % 5	-	-	[200] % 100
Kahramanlık	[51] % 25.5	[50] % 25	[43] % 21.5	[55] % 27.5	[1] % 0.5	[200] % 100
Diğergamlik	[40] % 20	[50] % 25	[90] % 45	[20] % 10	-	[200] % 100
Misafirperverlik	[110] % 55	[75] % 37.5	[5] % 2.5	[5] % 2.5	[5] % 2.5	[200] % 100
Yiğitlik	[35] % 17.5	[85] % 42.5	[30] % 15	[40] % 20	[10] % 5	[200] % 100
Cesaret	[107] % 53.5	[70] % 35	[10] % 5	[13] % 6.5	-	[200] % 100
Büyüklerine saygı	[120] % 60	[75] % 37.5	[5] % 2.5	-	-	[200] % 100
Çalışkanlık	[160] % 80	[40] % 20	-	-	-	[200] % 100
Uyumluluk	[95] % 47.5	[95] % 47.5	[10] % 5	-	-	[200] % 100

20.Tablo: [devam] Türk kimliğini tanımlama açısından aşağıdaki değerlerin önem derecesini belirtiniz ?

Adillik	[134] % 67	[56] % 28	[5] %2.5	[5] % 2.5	-	[200] % 100
Müteşebbislik	[105] % 52.5	[55] % 27.5	[30] % 15	[10] % 5	-	[200] % 100
Kanatkarlık	[95] % 47.5	[56] % 28	[27] % 13.5	[22] % 11	-	[200] % 100
Şükredicilik	[103] % 51.5	[72] % 36	[15] % 7.5	[10] % 5	-	[200] % 100
Sadelik	[107] % 53.5	[77] % 38.5	[1] % 0.5	[15] % 7.5	-	[200] % 100
Hakkaniyet	[125] % 62.5	[45] % 22.5	[20] % 10	[10] % 5	-	[200] % 100

Örneklem grubunda Türk kimliğinin tanımlanmasında en fazla önem atfedilen değerler aile ve din'dir. Bu iki değeri Türkçe ve dürüstlük takip etmektedir. Diğer yüksek oranda önem atfedilen değerler ise, çalışkanlık, vatan, hakkaniyet, büyüklere saygı gibi değerlerdir. Batı Avrupa'da Türk kimliğinin tanımlanmasında üç değer öne çıkmaktadır Aile, İslam ve Türkçe, bu değerleri geleneksel ahlaki değerler takip etmektedir. Her üç değer açısından Batı Avrupa Türkleri Avrupalı toplumlardan ayırmakta, bir dini /etnik azınlık olgusunu ortaya koymaktadır. Batı Avrupa ülkeleri ya bu sosyal ve kültürel ayrışmayı kabullenerek –bu aynı zamanda göçmenlerin azınlık statüsünü kabul etmek anlamına gelir- vatandaşlık ilişkisini temel belirleyici kabul eden bir entegrasyon politikası oluşturacaklar, ya da uzun vadede asimilasyonu amaçlayan entegrasyon politikalarını tercih edeceklerdir.

Örneklem grubunun önem atfettiği kimlik değerleri, kimliği idame ettirme endişesiyle kuşaklar boyu korunmak istenen değerlerdir. Batı Avrupa Türklerinin baskın kimliği salt Müslüman kimliği değil, Müslüman Türk kimliğidir. Baskın kimliğin değerleri Türk sivil örgütlerinin öncelik verdiği faaliyet alanlarına konu teşkil eden değerlerdir. Batı Avrupa devletleri, son zamanlarda göçmen Türk topluluklarına karşı Türk kimliğini yadsıyan siyasetler geliştirmektedirler. Alman İslamı, Fransız İslamı gibi tanımlamalar bu siyasetin bir uzantısıdır. Bu tür tanımlamalar, bu ülkelerin yeni entegrasyon politikalarının de temelini teşkil etmektedir. Bu siyasetin arkaplanında, önce Türk topluluklarının milli/etnik kimlikleriyle bağlarını kesme, daha sonra ise, göçmen topluluklardaki İslam inancını Hristiyan toplumla, daha açık bir tabirle, Hristiyanlıkla uyumlu bir İslam anlayışına dönüştürme projesi yatmakta olduğu görülmektedir.

21.Tablo: Avrupa'da Türk kimliğinin devamlılığı açısından aşağıdaki değerlerin önem derecesini belirtiniz ?

Türk Kimliğinin Devamlılığı Açısından Sosyal-Kültürel Değerlerin Önem Derecesi

Sosyal kültürel Değerler	Çok önemli	önemli	Fikrim yok	Biraz önemli	Önemsiz	Toplam
Aile	[190] % 95	[10] % 5	-	-	-	[200] % 100
Anavatana bağlılık	[121] % 60.5	[67] % 33.5	[5] % 2.5	[7] % 3.5	-	[200] % 100
Din	[155] % 77.5	[45] % 22.5	-	-	-	[200] % 100
Türkçe	[171] % 85.5	[22] % 11	[7] %3.5	-	-	[200] % 100
Örf ve adetler	[90] % 45	[80] % 40	[5] % 2.5	[20] %10	[5] % 2.5	[200] % 100
Çocuk sahibi olma	[73] % 36.5	[101] % 50.5	[10] % 5	[5] % 2.5	[11] %5. 5	[200] % 100
Birlik ve dayanışma	[130] % 65	[70] % 35	-	-	-	[200] % 100
Tarih bilinci	[125] % 62.5	[75] % 37.5	-	-	-	[200] % 100
Bireysel başarı	[95] % 47.5	[85] % 42.5	[8] % 4	[12] % 6	-	[200] % 100
Eğitim	[166] % 83	[29] % 14.5	[5] % 2.5	-	-	[200] % 100

21.Tablo: [devam] Avrupa'da Türk kimliğinin devamlılığı açısından aşağıdaki değerlerin önem derecesini belirtiniz ?

Mesleki ilerleme	[140] % 70	[55] % 27.5	[5] % 2.5	-	-	[200] % 100
Sivil örgütlenme	[153] % 76.5	[37] % 18.5	[10] % 5	-	-	[200] % 100
Vatandaşlık	[100] % 50	[75] % 37.5	[20] % 10	[5] %2.5	-	[200] % 100
Siyasi hayata katılım	[124] % 62	[61] % 30.5	[10] % 5	[5] %2.5	-	[200] % 100
Ekonomik güç	[144] % 72	[50] % 25	[6] % 3	-	-	[200] % 100

Örneklem grubu gelecekte Türk topluluğunun kimliği idame ettirme bakımından en fazla önem atfedilmesi gereken sosyal ve kültürel değerler aile, Türkçe ve din'dir. Bunları tarih bilinci takip etmektedir. Ayrıca, Türk topluluğunun geleceği açısından mesleki ilerleme, eğitim, ekonomik güç ve siyasi hayata katılımın önem taşıdığı kanaati büyük bir çoğunlukla paylaşılmaktadır. Örneklem grubu Batı Avrupa toplumları içerisinde kültürel kimlikleri ile toplumsal konumlarını güçlendirici değerleri tercih etmişlerdir. Kültürel kimlik göçmen etnik grupların varlıklarını folklorik bir öge ya da zenginlik olarak tanımanın ötesinde bir boyutu içermekte, eşit vatandaşlık haklarına sahip dini/etnik azınlık statüsünü gerektirmektedir. Entegrasyon ya da uyum politikaları da böyle bir azınlığın varlığını hesaba katmak durumundadır.

Toplumsal konumun güçlendirilmesi ise, işgücü göçünün başlangıcından bugüne kadar yaşanan sürecin sosyal ve ekonomik boyutlarıyla yakından ilgilidir. İşgücü göçünün başlangıç dönemlerindeki birinci neslin düşük statülü konumuna mukabil, bugün için yukarı doğru dikey bir sosyal hareketlilik eğilimi sözkonusudur ve ikinci ve üçüncü

kuşaklarda başlayan orta sınıflaşma sürecinin daha da artarak devam edeceği gözlenmekte, orta sınıf mesleklere yönelim görülmektedir. Bu iki gelişmeye bağlı olarak siyasi hayata katılım yoluyla Türk topluluklarının kültürel kimlik ve toplumsal konumlarını güvence altına alacak hakların savunulması da önem kazanmıştır. Batı Avrupa'da yaşayan Türk toplulukları yani Batı Avrupa Türkleri, bugüne kadar Avrupa tarihinde –yahudi toplulukları hariç- hiçbir göçmen topluluğun göstermediği toplumsal refleksleri göstererek bir taraftan üstün konumda olan Avrupa toplumlarının sosyal ve kültürel kimliği içerisinde erimeyi redderek kendi kimlik değerlerine sahip çıkmakta, diğer taraftan, önceleri en alt statüde kabul edilen işleri yaparken, daha üst statülü iş ve mesleklere doğru da bir yönelim göstermektedir. Yani, mevcut konumunu kabullenmeyerek statü ve konumunu kendi iradesiyle belirleme çabasını sürdürmekte ve bunda da başarılı olduğu görülmektedir.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Hollanda'daki sivil Türk örgütleri üzerine gerçekleştirilen bu alan araştırmasında, siyasi/ideolojik amaçlı kuruluşlar, dini amaçlı kuruluşlar, konjonktürel sivil kuruluşlar ve sosyal/kültürel amaçlı kuruluşlar olmak üzere dört farklı örgüt türü kendini göstermektedir. Başlangıç dönemlerinde, Türkiye'deki siyasi ideolojik akımların uzantısı olarak şekillenen sivil örgütlenme bugün bu özelliğinden giderek uzaklaşma eğilimi göstermektedir. Özellikle, sosyal-kültürel amaçlı örgütlenme daha fazla önemsenmeye başlanmıştır. Türkesi Derneği bu tarz örgütlenmenin başarılı bir modelini oluşturmaktadır. Türkesi Derneğinin faaliyetlerine katılan çevrenin öğrenim düzeyi nisbeten yüksek, çoğunlukla orta sınıf mesleklere mensup ve kimlik değerlerine duyarlılığı fazla olan bir çevreyi oluşturduğu ve Türkesi'nin bir aydın örgütlenmesi olduğunu ifade etmek mümkündür. Bugün için öne çıkan faaliyet alanlarının siyasi/ideolojik, dini, kültürel ve sportif alanlardan oluşmakla birlikte, eğitim, kültür, akademik ve sportif alanlarda faaliyet göstermeye eğilimin daha yüksek oranda olduğu görölmektedir.

Hollanda'da kurulmuş bulunan Türk sivil örgütleri, örgütlenme, tanıtım, ekonomik yetersizlik, yer ve faaliyet alanı yetersizliği, siyasi ve toplumsal alanlarda faaliyet yetersizliği gibi sorunlarla yüzyüzedirler. Özellikle, yeni kuşak Türkesilerin kimlik değerleriyle bağlarının sorunlu hale gelmesi, Türk sivil örgütlerini sosyal, kültürel ve eğitim ağırlıklı faaliyetlere doğru zorlamaktadır. Bu ihtiyaç, aynı zamanda örgütsel yapılarda bir dönüşüm ihtiyacını da gündeme getirmiştir.

Türk topluluğunun açıktan veya dolaylı olarak Avrupa ülkelerinde etnik bir ayrımcılığa maruz kaldıkları ve artık göçmen Türkesilerin bir dini/etnik azınlık sayılabileceği konusundaki görüş yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Gelecekte bir asimilasyon süreci yaşanılacağı endişesi rahatsız edici boyutlarda hissedilmektedir. Buna mukabil, Avrupa'da yaşayan Türkesilerin içinde buldukları toplumsal çevreyle uyum sorunu yaşadıkları, ancak zamanla bu sorunun aşılabileceği hususunda genel bir kanaat hakimdir. Uyum sorunu ile kimlik değerlerinin yaşatılmasında mevcut sivil örgütlenme düzeyinin yeterli bulunmadığı gözlenmiştir.

Sosyal/kültürel amaçlı bir kuruluş olan Türkevi'nin Türk kültürünü tanıtıcı programlar düzenlenmesi, Türkler arasında dayanışma sağlaması, Türkçe kurslar tertip etmesi, basın yayın faaliyetleri, bilimsel-akademik faaliyetler göstermesi ve eğitim kuruluşları açmaya yönelik çabaları en çok takdir edilen faaliyet biçimleri olarak kendini göstermektedir

Türkevi'nin en fazla önem atfedilen faaliyetleri Türk kültürünü tanıtıcı programlar ile Türkçe kurslar düzenlenmesidir. Bunları, eğitim kuruluşları açmak, bilimsel-akademik faaliyet göstermek ve basın yayın faaliyetleri yoluyla Türkler arasında dayanışmayı sağlayan faaliyetler izlemektedir. Bu faaliyet biçimleri bakımından Türkevi Derneği başarılı ve yeterli düzeyde faaliyet gösteren bir sivil örgüt olarak algılanmaktadır. Bu yönüyle gelecekte daha da yaygınlık kazanacak bir model örgütlenmedir.

Türk kimliğinin tanımlanması açısından en fazla önem atfedilen değerler aile, din ve Türkçe'dir Yüksek oranda önem atfedilen diğerleri ise, dürüstlük, çalışkanlık, vatan, hakkaniyet, büyüklere saygı gibi değerlerdir. Bu kimlik tanımlamasında geleneksel çerçeveye büyük ölçüde bağlı kaldığı görülmektedir. Ancak, Avrupa kültürünün etkisinin yaşama tarzlarını belirleyiciliği arttıkça, bu belirleyiciliğinin değerler dünyasına belli ölçüde yansması da kaçınılmaz görünmektedir.

Gelecekte Türk topluluğunun kimliği idame ettirme bakımından en fazla önem atfedilmesi gereken sosyal ve kültürel değerler olarak aile, Türkçe ve dine öncelik verdiği görülmektedir. Bunu tarih bilinci takip etmektedir. Kimlik değerlerinin öncelikli öneme sahip olmasında, kimliği idame ettirme endişesinin yaygın oluşunun büyük payı bulunmaktadır. Göçmen Türk topluluğu, kimlik değerlerinin geleceğini tehdit altında görmekte ve onlara yönelmektedir. Ayrıca, Türk topluluğunun geleceği açısından mesleki ilerleme, eğitim, ekonomik güç ve siyasi hayata katılımın önem taşıdığı kanaati büyük bir çoğunlukla ve yüksek önem derecesinde paylaşılmaktadır. İşgücü göçünün başlangıç dönemlerindeki birinci neslin düşük statülü konumuna mukabil, yukarı doğru dikey bir sosyal hareketlilik eğiliminin güçlü olduğu ve yakın dönemlerde başlayan orta sınıflaşma sürecinin daha da artarak devam edeceği beklenilmelidir. Türk topluluğu mensupları orta sınıf mesleklere yönelim göstermektedirler. Ayrıca, siyasi

hayata katılım yoluyla Türk topluluğunun haklarının savunulması da önem kazanmış görünmektedir.

Hollanda'da vatandaşlık konumunu elde eden Türkler, kültürel kimlikleri bakımından göçmen Türk vatandaş olarak "tanınma" problemini yaşamaktadırlar. Sadece birey olarak değil, topluluk olarak da bazı kültürel hakların tanınması problemi ile yüzyüzedirler. Buradaki "tanınma sorunu" aynı zamanda sivil örgüt düzeyinde de kendini gösterecektir. Hollanda vatandaşlarından oluşan Türk sivil örgütleri, belirli kültürel hak ve imkanları kullanan örgütler olarak tebarüz edecektir.

Araştırmadan elde edilen bulguların genel değerlendirmesi, başlangıçta ifade edilen Hollanda'da yaşayan Türk topluluğu bakımından, dini/etnik azınlık olarak din, dil, kültür ve davranış alışkanlıklarından oluşan kimlik değerlerinin korunması, üçüncü nesille birlikte ön plana geçmiş, birinci kuşakta, belli ölçüde kendilerinden farklılaşan ikinci ve üçüncü kuşak açısından kimlik ve kültür bağlarını korumak üzere yeniden örgütlenme ya da kurulu örgütsel yapıları bu doğrultuda dönüştürme eğilimi giderek güçlenmiştir şeklindeki temel hipotezin doğrulandığını göstermektedir. Yine bu temel hipoteze bağlı olarak dini/ideolojik yada konjonktürel örgütlerin sosyal-kültürel amaçlara yöneldikleri, Türk sivil örgütlerinde kimliğe vurgu ve "kimliği idame ettirme endişesinin" ağır bastığı alt hipotezi ile Hollanda şartlarında kendiliğinden bir oluşum olarak ortaya çıkan Türkevi'nin ihtiyaç duyulan sosyal-kültürel örgütlenmeye başlıca model teşkil ettiği şeklindeki diğer alt hipotezimizin de doğrulandığı gözlenmiştir.

Hollanda'daki bazı Türk sivil örgüt temsilcileriyle yapılan mülakatlarda yer alan ifadeler, Türk kimlik ve kültürünün yaşatılması başlıca kaygı olarak öne çıkmaktadır. Mülakatlardan elde edilen bulgulara göre Türk topluluğunun karşı karşıya kaldığı başlıca sorunları aşağıdaki şekilde belirlemek mümkündür:

-Yeni kuşakların Türkçe bilgileri son derece yetersizdir, ayrıca tarih bilgisi ve bilinci bakımından da aynı yetersizlik sözkonusudur.

-Hollanda eğitim sistemi içerisinde Türkçe derslerinin sayısı azaltılmış ve zamanla tamamen kaldırılması şeklinde bir politika uygulamaya konulmuştur.

-Türk topluluğu siyasi katılım ve siyasi lobcilik bakımından zayıf kalmaktadır.

-Birinci kuşaktaki eğitim düzeyi düşüklüğü, sonraki kuşaklarda da tam manasıyla giderilememiştir.

-Türk sivil örgütleri Hollandalı makamlarla iyi iletişim kuramamakta ve kendilerini tanıtamamaktadır.

-Türkler arasında işsizlik sorununun halen devam etmekte, göçmen işçiler sömürülmektedir.

-Türkler ve diğer göçmenler ikinci sınıf insan muamelesi görmekte, ayrımcılığa tabi tutulmaktadır.

-Göçmenler yabancı olmanın getirdiği çekingenlikle hareket etmekte, sahip oldukları birçok hakkı kullanamamaktadır.

-Yeni kuşaklarda ahlak ve kültürel değerler erozyona uğramaktadır.

-Türk sivil örgütleri tam organize olamamışlardır. Faaliyetlerini gerçekleştirmek için mali destek ve uygun mekan bulmakta zorlanmaktadırlar.

Hollanda Türk topluluğunu yakından tanıyan Türkolog/ yazar Peter Hoving kendisiyle yapılan mülakatta aslında gerek Hollanda toplumunda yaygın olan gerekse Hollanda makamlarınca benimsenen görüşleri şu şekilde aktarmaktadır “ Türk toplumunun Hollanda’ya göç eden ilk nesilleri eğitimsiz, ikinci nesilse politiktir ve bence üçüncü nesil uyum sağlamıştır. Büyük ihtimalle sonraki nesillerde tam bir asimilasyon sözü konusu olacaktır. Aslında Türk toplumu içinde Alevi kesim sünnilerden daha fazla uyuma yatkınlık göstermektedir. Sanıyorum en fazla 50 yıl sonra bu toplulukta Türk

kimliği kaybolacaktır. Türk toplumu kendi kimliğini korumak yerine bu topluma uyum sağlamak, asimile olmak için çabalmalıdır. Eğitim, sosyalleşme, amaçlar kısaca herşey bunun için olmalıdır. İki toplum arasında ortak bağlar değerler oluşturulmalıdır.”

Buna mukabil, bir Türk sivil örgüt temsilcisi olarak araştırmamıza konu teşkil eden Hollanda Türkevi'nin başkanı Veyis Güngör ise, tamamen farklı bir düşüncededir. “Türk kimliğinin ve Türk kültürünün Avrupa'da varlığı artık bir gerçektir. Ancak bu kimliği yaşatılması bir sivil örgüt için en önemli gaye olmalıdır. Çünkü sivil örgütlerin varlık sebebi, temsil ettikleri kitlenin temel sorunlarıdır.” Güngör'ün bu ifadesi, Hoving'in sözleriyle çelişmekte, farklı bir iradeyi ortaya koymaktadır. Bu irade asimilasyonu kabul etmemekte, Hollanda toplumunda kimliksel tanınmayı ve bu tanınma çerçevesinde bir uyum anlayışını benimsemektedir.

Bugün, Batı Avrupa Türkleri, bir taraftan yaşadıkları ülkelerde üzerlerinde oluşturulan uzun vadeli asimilasyon [eritme] politikalarına maruz kalırken, diğer taraftan da kurdukları sivil örgütlerle kendi kimlik değerlerini yaşatmak, Türk topluluğu olarak varlıklarını devam ettirmek istemektedirler. Batı Avrupa'da sivil alan ve demokrasi Türk kimliğinin yaşatılabileceği imkanları sunan yegane alandır. Batı Avrupa Türkleri varlıklarını sivil alanın imkanlarını kullanarak koruma gayreti içerisine girmiş görünmektedirler. Bugün için “kimliği idame ettirme endişesi” siyasi ve ekonomik kaygıların önüne geçmiş gibidir. Bu endişe, Türk sivil örgütlerinde amaç ve faaliyet alanları bakımından yeni tercihlerde bulunmayı zorunlu hale getirmiştir. Böyle bir süreçte Türkevi Derneği, diğer göçmen Türk kuruluşlarının da istifade edebilecekleri dikkat çekici bir tecrübeyi sunmaktadır.

ÖNERİLER

Hollanda eğitim sistemi içerisinde, göçmen toplulukların kimlik değerlerini yeni kuşaklara aktarım imkanları son derece sınırlıdır. Dolayısıyla, bu görev büyük ölçüde göçmen Türklerin kurduğu sivil toplum kuruluşlarına düşmektedir. Sivil toplum kuruluşları, bu misyonu dikkate alarak yeniden yapılanmalıdırlar.

Sivil toplum kuruluşları, mevcut politik görüş farklılıklarını ikinci plana iterek, kimlik değerlerinin korunması yönünde gösterecekleri faaliyetlerin birbirini tamamlayıcı ve destekleyici olmasını sağlayabilmek için aralarında bir işbirliği ortamı gerçekleştirmelidirler. Siyasi amaçlı örgütlenmeden, sosyal ve kültürel amaçlı örgütlenmeye geçilmelidir

Sivil toplum kuruluşları, vatandaşlık statüsünün sağladığı hak ve hürriyetleri yeterince kullanabilmek için bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerine ağırlık vermelidirler. Sivil örgütlerin faaliyetlerinin basın-yayın araçları tanıtımı yapılmalı ve desteklenmelidir.

Türk sivil toplum kuruluşları siyasi, toplumsal ve ekonomik alanda katılımcılığı artırmak ve daha dinamik bir yapıya kavuşmaya yönelik bir örgütlenmeye gitmelidirler. Bu kuruluşlar, Hollanda resmi makamlarıyla daha sıkı işbirliği ve diyaloga girmeye çalışmalı, içe kapalı bir örgütsel yapı yerine dışa açık, ama kimlik değerlerini koruyucu bir tutum geliştirilmelidirler. Türk topluluğunun Hollanda makamları nezdinde haklarını savunabilmek için siyasi katılım derecesinin artırılması için siyasi lobicilik faaliyetlerine ağırlık verilmelidir.

Türk sivil toplum örgütleri, sahip oldukları kimlik değerlerini Hollanda toplumuna tanıtıcı faaliyetlere ağırlık vermelidirler. Zira bu değerlere karşı Hollanda kamuoyunda oluşacak sempati alanı, Türk kimlik değerlerinin kuşaklar boyu korunma imkanlarını da geliştirecektir. Türk topluluğunun Hollanda toplumuna olumlu yönleriyle tanıtım çabaları artırılmalıdır.

Türk sivil örgütleri, Hollanda'da karşı karşıya kaldıkları problemlere çözüm üretmek üzere kendi aralarında tartışabildikleri bir platform oluşturmalı ve ortak sorunlar karşısında dayanışma içerisinde bulunmalıdırlar. Türk sivil örgütlerinin amaç ve alan tanımlaması yaparak birbirlerini tamamlayıcı şekilde faaliyet göstermelidir.

Batı Avrupa'da yaşayan ikinci ve üçüncü kuşak Türklerin Türkçeyi bir inanç dili olarak öğrenmeleri, Türkçenin korunması açısından hayati öneme sahiptir. Din dersleri Türkçe ve daha yeterli ve ehil kadrolar tarafından verilmelidir.

Hollanda toplumunda göçmen Türk topluluğunun uyum sorununun aşılmasında öncelikle uyumsuzluk konuları tespit edilmeli ve bu konularda uyumsuzluk sorununun çözümüne yardımcı olmak üzere kurs ve faaliyetler düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

AKER, Ahmet, İşçi Göçü, Sander yayınları, İstanbul, 1972

AKKAYAN, Taylan, Göç ve Değişme, İÜ EF Yayını, İstanbul, 1981.

BRAAM, S. ÜLGER M. Gruze wolven Een zoektocht naar Turks extreem rechts. Amsterdam, 1997

CANATAN, Kadir, Göçmenlerin Kimlik Arayışı, Endülüs Yayınları, İstanbul, 1990

CANATAN, Kadir, Avrupa'da Müslüman Azınlıklar, İnsan Yayınları, İstanbul, 1995

CLEAR, Seamus, The Role of NGOs under Authoritan Political Systems, Macmillian Press, London, 1997.

DOOMERNİK, S., Turkse Moskeen en vaat schappelijke SR J Participate ,1991

EKİN, Nusret, Endüstri İlişkileri, İÜ, İkt. Fak. Yayını, İstanbul, 1979

EXTER. J. Den, "Turkse organisaties en stromingen in Handboek Minderheden" 7/1050-3-10 Houten/Lelystad sf 1-55, Amsterdam 1999

GEZGİN, M. F., İşgücü Göçü ve Avusturyadaki Türk İşçileri, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1994.

GİTMEZ, A.Sait, Yurt dışına İşçi Göçü ve Geri Dönüşler, Alan Yayıncılık, İstanbul, 1983

GÖKDERE, Ahmet, Yabancı Ülkelere İşgücü Akımı ve Türk Ekonomisi Üzerine Etkileri, Türkiye İş Bankası Yayını, Ankara, 1978

GÜNGÖR, V., İbn Haldun ve Göç Tarihi, Hollanda Akademisyenler Birliği Vakfı yayınları, No:8, Amsterdam, 1997.

GÜVEN, Sami, Dış Göç ve İşçi Yatırım Ortakları, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1977.

KASTORYANO, Riva, Kimlik Pazarlığı, çev: Ali Berktay, İletişim yayınları, İstanbul, 2000

KUDAT, Ayşe, DIRİCKS, Yuo, Instability of Migrant Workers Housing, International Institute For Comparative Social Studies of Science Center, Berlin, 1973

KUDAT, Ayşe, Sociological Impacts of Turkish Migration, International Institute For Comparative Social Studies of Science Center, Berlin, 1974

KUDAT, Ayşe, ÖZKAN, Yılmaz, Internal and External Migration Effects on the Experiences of Foreign Workers in Europe, International Institute For Comparative Social Studies of Science Center, Berlin, 1976

INTERNATIONAL ENCYCLOPEDIA OF SOCIAL SCIENCES , Vol: 5, New York, 1968,

İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMU, Yurtdışındaki Türk İşçileri ve Dönüş Eğilimleri, Ankara, 1971

İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMU, Yurtdışındaki Türk İşçileri ve Dönüş Eğilimleri, Ankara, 1974

MARDİN, Şerif, Türkiye’de Toplum ve Siyaset, iletişim Yayınları, İstanbul, 1991

NEELSUM, M., ve TİLLİE, J., Turkse Organisaties in Nedherlands, Amsterdam, 1999.

ÖNCÜ, Ayşe, Labor Migration and Class Relations, BÜ. Yayını, İstanbul, 1988

PAINE, Suzanne, Exporting Workers : Turkish Case, Cambridge University Press, london, 1974

PRINCEN, Thomas ve FINGER, M., Enviromental NGOs in World Politics, Routledge, 1994, London.

SPOHN, Margret, Her Şey Türk İşi, çev. Leyla Serdaroğlu, Yapı Kredi yayınları, İstanbul, 1996

TAŞDELEN, Musa, Yurda Kesin Dönüş Yapan Türk İşçi Ailelerinin Sosyo Ekonomik ve Sosyo Kültürel Meseleleri, [Dr. Tezi] İst.,1989.

TAŞDELEN, Musa, Siyaset Sosyolojisi, Kocav Yayıncılık, İstanbul, 1997.

TAŞDELEN, Musa ve diğerleri, Batı Avrupa’da Yeni Kuşak Türk Gençliği [Kimlik ve Uyum Sorunları], Adapazarı, 2000

TAYLOR, Charles, Çokkültürcülük, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1996

TÜNAY, D., Yurt Dışında Çalışan İşçilerimizin Çocuklarının Eğitim Sorunu, Ankara, 1975

TUNA, Korkut, Yurt Dışına İşçi Gönderme Olayının Sosyolojik Eleştirisi, İÜ, EF. Yayını, İstanbul, 1981

TÜRKDOĞAN, Orhan, Batı Almanya’da Köy Kalkınma Modelleri ve Türk İşçilerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı, Dede-Korkut Yayınevi, İstanbul, 1977

TÜRKDOĞAN, Orhan, İkinci Neslin Dramı, Orkun Yayınevi, İstanbul, 1984

ÜLGENER, S. Fahri, Milli Gelir, İstahdam ve İktisadi Büyüme, Der Yayınları, İstanbul, 1980.

VASSAF, Gündüz, Daha Sesimizi Duyuramadık [Avrupa'da Türk İşçi Çocukları] Belge Yayınları, İstanbul, 1983

YASA, İbrahim, Yurda Dönen İşçiler ve Toplumsal Değişme, TODAİE Yayını, Ankara, 1979

Makaleler:

ABADAN-Unat, Nermin, “Yurtdışına Göçen Türk İşgücü ve Dönüş Eğilimleri” AÜ, SBF Dergisi, Cilt : 27, No: 2, Ankara, 1972

AKÇAYLI, Nurhan, “F. Almanya’da Çalışan Türk İşçilerinin Dönüşleri” Orhan Tuna’ya Armağan, İÜ İF. Yayını, İstanbul, 1982.

ANDERSON, Charles, “Social Mobility”, The Study of Society, (Edit. Peter I. Rose), Random House, New York, 1977

AŞKUN, Cem İnan, “F. Almanya’daki Türk İşçi Çocuklarının Eğitimi İçin Bir Model Denemesi” Yurt Dışındaki Türk Çocuklarının Eğitimi Sorunları, AÜ Eğitim Fakültesi yayını, Ankara, 1979

AYTAÇ, Kemal, “ F. Almanya Okul Sistemi ve Türk İşçi Çocuklarının Eğitimden Elenişi”, Çağdaş Eğitim, Sayı: 43, mart, ankara, 1980

BÖRTÜCENE, İcen, “Milletlerarası İşgücü Hareketleri ve Türkiye” İÜ Sosyal Siyaset Konferansları, 18. Kitap, İstanbul, 1966.

CASTLES, S., KOSACK, G., “Immigrant Workers and Class Structure”, an Introduction to Sociology, (Edit. Robert Bokack), Glasgow, 1980

EDRUWEİT, Gunter, “Türk Özdeşleşmesi ve Alman Entegrasyonu Arasında Misafir İşçi”, UÜ, İİBF, F. Almanya’da Çalışan Türk İşçilerinin Toplu Dönüşleri ve Türkiye ile F. Almanya’da Uyum Sağlamaları Semineri, 16-18 Mart, Bursa, 1982

ERKAL; Mustafa, “Yurt dışındaki İkinci Nesil Türkler ve meseleler” : Bazı Gelişmeler ve değerlendirmeler, sosyoloji Konferansları, 22. Kitap, İstanbul, 1988

ERGÜDEN, I. [çevirmen] “Başyazı: sivil Toplum Örgütleri Neoliberal Projenin Araçları mı, Yoksa Halk Dayanışmasının Alternatif Taban Örgütleri mi?”, Sivil Toplum Örgütleri, [editör adı verilmemiş], Demokrasi Kitaplığı, İstanbul, 2001.

ESSER, Hermut, “F. Almanya’da Yabancılar Sorunu Bir Türk Sorunu mudur ?” UÜ. İİBF, F.Almanya’da Çalışan Türk İşçilerinin Toplu Dönüşleri ve Türkiye ile F.Almanya’da Uyum Sağlamaları Semineri 16-18 Mart, Bursa, 1982

GEREMEK, Bronislaw., “ Civil Society Then and Now”, Journal of Democracy, Vol: 2, No: 2, April, 1992

GORDON; D.M., “Multiple Labor Markets”, Social Mobility, (edit. A.P.M. Coxon and C.L.Jones), London, 1975

HOFTSEDE, Geert, “Differences in Value Patterns Between Emigration and Immigration Countries in Europe” International Conference on Migrant Workers, [Edit. Ayşe Kudat and Yılmaz Ozkan], Berlin, 1975

KAYA, Ayhan, “Türk Diasporasında Etnik Stratejiler ve Çok-Kültürlülük İdeolojisi”, Toplum ve Bilim, Güz 1999 Sayı: 82, İstanbul, ss. 23-57

KUMAR, Krishan, “Civil Society: An Inquiry into The Usefulness of An Historical term”, British Journal of Sociology, Vol: 44, No: 3, September, 1993

TEN TEUNUSSEN, H, W. MEULENKAMP “Bas Jibezoek, Enige Aspecten van de receptie van de Turkse Cultuur in Nederland” Het Princeshof, 1991.

VAKİL, Anna C., “Confronting the Classification Problem. Toward a Taxonomy of NGOs,” World Politics, cilt: 25, sayı 12, 1997, ss. 2057-2070.

YALÇIN-Heckmann, Lale, UNBEHAUN, Horst., “Göçmenlerin Dernekleşme ve Cemaatleşmesi” Toplum ve Bilim, Güz 1999 Sayı: 82, İstanbul, ss. 78-90

WILPERT, C., “The Socialization of Children of Migrant Laborers” International Conference on Migrant Workers, [Edit. Ayşe Kudat and Yılmaz Özkan], Berlin, 1975

İstatistikler:

C.B.S Central Bureau statistic [Hollanda merkezi istatistik bürosu 1999 verileri].

EKLER

Ek-1.

BİR SİVİL ÖRGÜTLENME OLARAK TÜRKEVİ VE TÜRK KİMLİĞİ

[ANKET FORMU]

1. Cinsiyetiniz?

a]Erkek [] b]Kadın []

2. Yaşınız?

a]25 yaş altı [] b]26-35 yaş arası [] c]36-45 yaş arası [] d]46-55 yaş arası []
e]55 yaşın üzeri []

3. Medeni durumunuz?

a]evli [] b]Bekar [] c]Dul [] d]Ayrı yaşıyor [] e]Boşanmış []

4. Tahsil Seviyeniz?

a]İlkokul [] b]Ortaokul [] c]Lise [] d]Üniversite [] e]Diğer [].....

5. Mesleğiniz?

a]İşçi [] b]Esnaf [] c]Resmi görevli/bürokrat [] d]Serbest meslek []
e]Ev hanımı [] f]Öğretmen [] g]Akademisyen [] h]diğer []

6. Ne kadar süreden beri Avrupa'da yaşıyorsunuz?

a]Avrupa doğumluyum [] b]5 yıldan az [] c]6-10 arası []
d]11-15 yıl arası [] e]16-20 yıl arası [] f]20 yıldan fazla []

7. Avrupa’da Türklerin kurduğu sivil örgütlerin hangi özellikleri daha çok ön plana çıkmaktadır? [Aşağıdaki özelliklerin dışında başka özellikleri doğruluk dereceleriyle birlikte yazabilirsiniz.]

A. Siyasi/ideolojik faaliyette bulunmak

a]Çok doğru [] b]Doğru [] c]Fikrim yok [] d]Biraz doğru [] e]Doğru değil []

B. Hemşehri dayanışmasını sağlamak.

a]Çok doğru [] b]Doğru [] c]Fikrim yok [] d]Biraz doğru [] e]Doğru değil []

C. Kültürel faaliyette bulunmak.

a]Çok doğru [] b]Doğru [] c]Fikrim yok [] d]Biraz doğru [] e]Doğru değil []

D. Eğitim faaliyetinde bulunmak.

a]Çok doğru [] b]Doğru [] c]Fikrim yok [] d]Biraz doğru [] e]Doğru değil []

E. Dini faaliyette bulunmak.

a]Çok doğru [] b]Doğru [] c]Fikrim yok [] d]Biraz doğru [] e]Doğru değil []

F. Ekonomik amaçlı faaliyette bulunmak.

a]Çok doğru [] b]Doğru [] c]Fikrim yok [] d]Biraz doğru [] e]Doğru değil []

G. Sportif faaliyette bulunmak.

H. a]Çok doğru [] b]Doğru [] c]Fikrim yok [] d]Biraz doğru [] e]Doğru değil []

I. Müzikle ilgili ve folklorik faaliyette bulunmak.

a]Çok doğru [] b]Doğru [] c]Fikrim yok [] d]Biraz doğru [] e]Doğru değil []

J. Bilimsel akademik faaliyette bulunmak.

a]Çok doğru [] b]Doğru [] c]Fikrim yok [] d]Biraz doğru [] e]Doğru değil []

8. Avrupa'da Türklerin kurduğu sivil örgütlerin hangi özellikleri daha çok ön plana çıkmalıdır? [Aşağıdaki özelliklerin dışında başka özellikleri de önem dereceleriyle birlikte yazabilirsiniz.]

A. Siyasi/ideolojik faaliyette bulunmak

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

B. Hemşehri dayanışmasını sağlamak.

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

C. Kültürel faaliyette bulunmak.

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

D. Eğitim faaliyetinde bulunmak.

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

E. Dini faaliyette bulunmak.

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

F. Ekonomik amaçlı faaliyette bulunmak.

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

G. Sportif faaliyette bulunmak.

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

H. Müzikle ilgili ve folklorik faaliyette bulunmak.

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

I. Bilimsel akademik faaliyette bulunmak.

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

9. Aşağıdaki göçmen kimliğiyle ilgili tanımlamalara ne derecede katılıyorsunuz? Belirtiniz.

A. Göçmen toplulukları, Avrupa’da ikinci sınıf insan muamelesi görmekte ve Avrupa’nın zencileri olarak ayrımcılığa maruz kalmaktadır.

a]Çok doğru [] b]Doğru [] c]Fikrim yok [] d]Biraz doğru [] e]Doğru değil []

B. Göçmen toplulukları Avrupa’da etnik bir azınlıkları oluşturmaktadır.

a]Çok doğru [] b]Doğru [] c]Fikrim yok [] d]Biraz doğru [] e]Doğru değil []

C. Göçmen toplulukları, Avrupa’da dini azınlıkları oluşturmaktadır.

a]Çok doğru [] b]Doğru [] c]Fikrim yok [] d]Biraz doğru [] e]Doğru değil []

D. Göçmen toplulukları, Avrupalı topluma uyum sorunu çeken kendi içine kapalı topluluklardır.

a]Çok doğru [] b]Doğru [] c]Fikrim yok [] d]Biraz doğru [] e]Doğru değil []

E. Göçmen topluluklar, Avrupa’ya nüfus aşısı yapmakta ve uyum düzeyleri artarak yerli toplumla kaynaşmaktadır.

a]Çok doğru [] b]Doğru [] c]Fikrim yok [] d]Biraz doğru [] e]Doğru değil []

F. Sizce mevcut sivil örgütler yeterlidir ve uyumu gerçekleştirebilir mi ?

a]Çok doğru [] b]Doğru [] c]Fikrim yok [] d]Biraz doğru [] e]Doğru değil []

10-Türkevi'nin gösterdiği faaliyetleri göz önüne alarak en çok takdir ettiğiniz faaliyeti biçimlerini benimseme derecenize göre belirtiniz?

[Aşağıdaki yazılı olmayan takdir ettiğiniz bir başka faaliyeti varsa benimseme derecesini belirterek yazınız.]

Siyasi/ideolojik faaliyet

a]Çok iyi [] b]İyi [] c]Fikrim yok[] d]Biraz iyi [] e]İyi değil []

Türkçe kursları

a]Çok iyi [] b]İyi [] c]Fikrim yok[] d]Biraz iyi [] e]İyi değil []

Türk Kültürünü tanıtıcı toplantılar

a]Çok iyi [] b]İyi [] c]Fikrim yok[] d]Biraz iyi [] e]İyi değil []

Eğitim kuruluşları açmak.

a]Çok iyi [] b]İyi [] c]Fikrim yok[] d]Biraz iyi [] e]İyi değil []

Dini eğitim faaliyeti

a]Çok iyi [] b]İyi [] c]Fikrim yok[] d]Biraz iyi [] e]İyi değil []

Öğrencilere burs vermek

a]Çok iyi [] b]İyi [] c]Fikrim yok[] d]Biraz iyi [] e]İyi değil []

Sportif faaliyet

a]Çok iyi [] b]İyi [] c]Fikrim yok[] d]Biraz iyi [] e]İyi değil []

Müzik ve folklor kursları

a]Çok iyi [] b]İyi [] c]Fikrim yok[] d]Biraz iyi [] e]İyi değil []

Bilimsel/akademik faaliyet

a]Çok iyi [] b]İyi [] c]Fikrim yok [] d]Biraz iyi [] e]İyi değil []

K. Basın ve yayım faaliyeti

a]Çok iyi [] b]İyi [] c]Fikrim yok [] d]Biraz iyi [] e]İyi değil []

L. Türkler arasında dayanışmayı sağlamak.

a]Çok iyi [] b]İyi [] c]Fikrim yok [] d]Biraz iyi [] e]İyi değil []

M. Bilgisayar vb. kurslar açmak.

a]Çok iyi [] b]İyi [] c]Fikrim yok [] d]Biraz iyi [] e]İyi değil []

10. Türkevının göstermesini istediğiniz faaliyetleri önem derecesine göre yazınız?

[Aşağıda yazılı olmayan önemli bulduğunuz bir başka faaliyet varsa önem derecesini belirterek yazınız.]

A. Siyasi/ideolojik faaliyet

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

B. Türkçe kursları

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

C. Türk Kültürünü tanıtıcı programlar

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

D. Eğitim kuruluşları açmak.

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

E. Öğrencilere burs vermek

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

F. Sportif faaliyet

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

G. Müzik ve folklor kursları

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

H. Bilimsel/akademik faaliyet

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

I. Basın ve yayın faaliyeti

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

J. Türkler arasında dayanışmayı sağlamak.

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

K. Bilgisayar vb. kurslar açmak.

a]Çok iyi [] b]İyi [] c]Fikrim yok [] d]Biraz iyi [] e]İyi değil []

11. Türkenin faaliyetlerini ne ölçüde başarılı buluyorsunuz?

a]Çok başarılı [] b]Başarılı [] c]Fikrim yok [] d]Az [] e]Başarısız []

13. Türkenin faaliyetlerini ne ölçüde yeterli buluyorsunuz?

a]Çok yeterli [] b]Yeterli [] c]Fikrim yok d]Biraz [] e]Yetersiz []

14.Göçmen Türk topluluğunun Avrupa'daki geleceği konusundaki hangi görüşe katılıyorsunuz?

a]Göçmen Türlerin Avrupa'da kültürel kimliklerini koruyacaklarını ve bir dini azınlık olarak büyük çoğunlukla varlıklarını sürdüreceklerini düşünüyorum []

b]Göçmen Türklerin, bugün için varlıklarını sürdürseler dahi, birkaç kuşak sonra büyük çoğunluğu asimile olacaklarını düşünüyorum []

c]Göçmen Türklerin bir bölümü kültürel kimliklerini koruyarak varlıklarını sürdürürken, önemli bir bölümünün de asimile olacağını düşünüyorum. []

d]Göçmen Türklerin büyük bir bölümünün anavatan geri döneceklerini, kalanların ise zaman içerisinde asimile olacaklarını düşünüyorum []

e]Kültürlerini koruyacaklar, etnik azınlık olarak kalacaklar, misyonlarını yerine getirecekler. []

15.Türk Kimliğini tanımlama açısından aşağıdaki değerlerin önem derecesini belirtiniz.

-Aile

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Vatan

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Din

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Dil

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Örf ve adetler

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Bekaret

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Çocuk sahibi olma

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Dürüstlük

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Mertlik

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Dayanışma

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Tarih

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Kahramanlık

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Diğergamlık

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Misafirperverlik

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Yiğitlik

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Cesaret

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Büyüklere saygı

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Çalışkanlık

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Uyumluluk

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Yardımseverlik

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Adillik

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Müteşebbislik

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Kanaatkarlık

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Şükredicilik

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Sadelik

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Hakkaniyet

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

16. Avrupa’da Türk Kimliğinin devamlılığı açısından aşağıdaki değerlerin önem derecesini belirtiniz. [Aşağıdaki değerlerin dışında başka değerleri de önem dereceleriyle birlikte yazabilirsiniz.]

-Aile

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Anavatana bağlılık

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Din

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Türkçe

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Örf ve adetler

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Çocuk sahibi olma

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Birlik ve Dayanışma

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Tarih bilinci

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Bireysel Başarı

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Eğitim

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Mesleki ilerleme

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Sivil örgütlenme

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Vatandaşlık

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Siyasi hayata katılım

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

-Ekonomik güç

a]Çok önemli [] b]Önemli [] c]Fikrim yok [] d]Az önemli [] e]Önemsiz []

Ek-2

MÜLAKAT CETVELİ

MÜLAKAT YAPILAN ŞAHSIN KİMLİĞİ

Adı Soyadı ;

Kuruluştaki Görevi ;

Doğum Yeri ve Yılı ;

Eğitim Durumu ve Mesleği :

Hollanda'daki Kısa Hayat Hikayesi;

1-Kuruluşunuzun [varsa] Tam Adı [Holl.-Türkçe];

2.- Sizce Hollanda Türk topluluğunun temel sorunları nelerdir ? [sosyal, kültürel , ekonomik ve siyasi]

3- Hollanda'da Türk sivil örgütlerinin sorunları nelerdir?

4.- Sizce bu sorunların çözüm yolları neler olabilir? Kuruluşunuzun bu konudaki çalışmaları nelerdir ?

5.-Türk sivil örgütlerinin Türk toplumunun sorunlarının çözümünde etkisi nedir?

Ek-3

MÜLAKAT YAPILANLAR

- 1-Ömer ERDEM [Türk Federasyon yön.]
- 2-İsmail ŞİMŞEK [Türk-İsl. Day. Vak]
- 3-Muhammet EL FERS [gazeteci]
- 4-İbrahim ÖZDEMİR [HTİB Sekreteri]
- 5-Peter HOVİNG[Türkolog-yazar]
- 6-Hasan AYHAN[DİDF Başkanı]
- 7-Hacı KARACAER[Hol. İsl.Fed.Yön]
- 8-Veyis GÜNGÖR[Türkevi Başkanı]
- 9-Arif SOYTURK [Diyanet Vakfı Bşk]
- 10-Hikmet YILDIZELİ[Türk Fed. Yön.]
- 11-Ahmet AKGÜL[Türkevi yönetici]
- 12-Mehmet AKGÜL [Türkevi yöneticisi]
- 13-Zeki GÜNGÖR[Türkevi G. K. Bşk]
- 14-İsmail GÜNGÖR[Akörenliler Der]
- 15-Yalçın YAĞCI [Türkevi müdürü]
- 16-Fatma AKTAŞ[Avrasya Kad. B.B.]
- 17-Hatice Can ENGİN [IOT müdür]
- 18-Celil GÜNDOĞDU [gazeteci]
- 19-Bünyamin MANTICI[öğretmen]

20-Erol EVREN[işadadı]

21-Osman MEMİŐOĐLU[Türkevi y.]

22-Sevgi GÜNGÖRMÜŞ [ATKB yön]

23-Hüseyin GÜNDÜZ [K.Hol İsl.Fed.]

24-Haydar ZENGİN[Hakder yön]

Türk Sivil Örgüt Yöneticileriyle Yapılan Mülakat İçerikleri

Uygulamalı ankete dayalı araştırmanın yanısıra, 24 Türk sivil kuruluş yöneticisi ve aydını ile Hollanda'daki Türk topluluğunun ve Türk sivil kuruluşlarının sorun ve ihtiyaçları konusunda bir mülakat formu çerçevesinde görüşmelerde bulunuldu. Bu görüşmelerin metinleri aşağıda yer almaktadır.

Ahmet AKGÜL [Türkevi yöneticisi]

1- Sizce Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Türk topluluğunun en önemli problemi bence Türk kimlik ve kültürünün yaşatılıp korunmasına ilişkin problemlerdir. Türk kimliğinin değerleri özellikle yeni kuşaklarda tam bilinmemekte, özümsememekte bu konuda büyük problemlerle karşılaşmaktadır. Türk toplumunun dil ve kültür alanında kendi özkimliği ile ilgili problemleri vardır. Ayrıca siyasi, sosyal ve uyum alanında da sorunlarla karşılaşmaktadır. Türkler özellikle sosyal alanlarda ve siyasi katılımında pasif kalmaktadır.

2- Sizce Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Öncelikle gelir kaynağı ile ilgili sorunlar vardır ayrıca Hollandalı kurumlara iletişim ve işbirliği alanında sorunlar yaşanmaktadır. Bu problemlerin başlıcaları şunlardır: Ekonomik problemler, faaliyetler için yer bulma sorunu, Hollanda'daki kurumlarla yaşanan problemler, Temsil edilen grubun verdiği destek ve katılım ile ilgili problemler, siyaseten karşılaşılan problemler olarak sıralanabilir. Bir diğer problemde temsil edilen grubun aktif katılım ve destek vermemeleri de önemli bir problemdir.

3- Sizce Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

Öncelikle Türk insanına kimliği ile ilgili bilinç verilmelidir. Eğitim seviyesi yükseltilmeli ve bireyler Hollanda'daki kurumlar ve özlük hakları konusunda bilinçlendirilmelidir. Madem bu ülkede yaşıyoruz o halde tam uyum için gereken çaba gösterilmelidir. Bu noktada bence iyi bir eğitim süreci verilmelidir. Bireylere bu ülkede Türk Toplumundaki hak ve sorumluluklarının yanında kendi dilleri, kültürleri, aile

yapıları ve buna ilişkin kavramlar kazandırılmalıdır. Ekonomik olarak da çözümler üretilmelidir.

4- Sizce Sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Öncelikle Sivil örgütler planlı, programlı davranmalıdır. Bireyler özlük hakları, dil, kültür gibi konularda yayınlar, toplantılar, seminerlerle bilinçlendirilmelidir. Hitap edilen grubun ihtiyaçları, yapısı, eksiklikleri sivil örgüt tarafından iyi belirlenip o doğrultuda çalışmalar yapılmalıdır. Sivil örgütler bazen problemlerin çözümünde içinde buldukları imkanlar nedeniyle yetersiz kalmaktadır ama yine de biz kendi örgütümüz adına elimizden gelen çabayı göstermekteyiz özellikle Türk dili ve kültürünün kazandırılması ile ilgili çalışmalarımız vardır. Sorunlarla ilgili planlı ve bilinçli çalışılırsa başarılı olunacağına inanıyorum.

Zeki GÜNGÖR [Türkevi gençlik kolu başkanı]

1- Sizce Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Özellikle Türk toplumunun son kuşaklarında görülen dil, kültür ve manevi bilinç problemleridir. Genç kuşak bu konuda yetersiz ve eğitimsizdir. Ayrıca Türk toplumunun geneline özgü ekonomik, siyasi ve sosyal problemlerde mevcuttur.

2- Sizce Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Bence Türk sivil örgütlerinin kendilerini tam anlamıyla tanıtmaya ve ifade etmede problemi vardır. Ayrıca organizasyonlar düzenlenirken mekan, ekonomi ve planlama ile ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Sivil örgütler daha ilkeli, aktif ve girişimci olmak zorundadır. Ayrıca Hollanda'da yeni nesil Türk çocuklarına ve gençlerine yönelik bir örgütlenmeye de ihtiyaç vardır. Çünkü yeni nesil Türk Gençliği, hem dilini, hem de tarihini iyi bilmemektedir.

3- Sizce Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

Türk toplumu sosyal, siyasi ve ekonomik alanda daha bilinçli, katılımcı ve aktif hale getirilmelidir. Bunun yolunda toplumu eğitmek ve bilinçlendirmekten geçer. Toplumun üzerinden öncelikle genç kuşaktaki yabancılaşma ve uyumsuzluk problemlerine dikkatle eğilmek gerekir. Gençlik kendi değerlerinden uzaklaşmakta ve bu onları buradaki yapı ve kültüre de yaklaştırmamaktadır. Gençler tam bir kültür şoku yaşamakta ve bu da onların uyumlarını olumsuz yönde etkilemektedir.

4- Sizce sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Sivil örgütler iyi yönlendirme ve bilgilendirmede bulunursa bu çok faydalı olur. Ayrıca çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetler aracılığı ile genç kuşak kendi kültürüne yaklaştırmalı kafalarında yaşadıkları karmaşa giderilmeli ve iki kültürle de barışık uyumlu hale getirilmelidir. Burada da sivil örgütlere büyük sorumluluk ve görev düşmektedir.

Yalçın YAĞCI [Türkevi Müdürü]

1- Sizce Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Türk topluluğunun problemlerini şöyle sıralayabiliriz.

- Ekonomik
- Siyasal
- Sosyal
- Dil
- İşsizlik olarak ifade edebiliriz.

2- Sizce Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

- Türk sivil örgütünün yeri ve tanıtımı
- Ekonomik sorunları
- Organizasyon ile ilgili sorunlar
- Hollanda'daki çeşitli makamlar ile yaşanan sorunlar
- Hitap ettiği kitle ile ilgili yaşanan sorunlar olarak sınıflandırılabilir.

3- Sizce Türk Toplumunun problemleri nasıl çözülür?

Türk toplumundaki eğitimsizlik, bilinçsizlik, yabancı olmanın getirdiği çekingenlik gibi sorunlar giderilmelidir. Türk toplumu ile buradaki kurumlar arasında sağlıklı bir köprü oluşturulmalıdır. Her iki tarafı da bilgilendirip bilinçlendirme de fayda vardır.

4- Sizce sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Sivil örgütler yeterli ve bilinçli bir yapılanma ile biraz önce ifade ettiğim köprü görevini yapabilir. Hem siyasal ve sosyal hem de kültürel zemin de Türk toplumuna faydalı çalışmalarda bulunabileceğine inanıyorum.

Bu bilinçli ve yeterli yapıda örgütlenmeye Türkevi Derneği örnek gösterilebilir. Biz Türkler Hollanda toplumunda azınlık olarak yaşamaktayız. Hem kimliğimizi hem de haklarımızı savunacak, ayrıca bizi geliştirecek örgütlenmelerin yararlı olacağı inancındayım.

Hüseyin GÜNDÜZ [Kuzey Hollanda İslam Federasyonu]

1-Sizece Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Türk toplumu 30 yılı aşkın bir geçmişi olmasına rağmen halen yabancı olduğunu zannediyor ve planlarını buna göre yapıyor.Hollanda'da kurumsallaşma eksikliği var, dolayısıyla ikinci sınıf vatandaş muamelesi görüyor. Hollanda siyaseti ile ilgilenmiyor, aktif olarak katılmıyor.

2- Sizece Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Türk sivil örgütleri

- Kendini en iyi biçimde tanıtmaya
- Ekonomik ve sosyal alanda
- Faaliyet binası ve ortamı bulmada problem yaşamaktadır.

3- Sizece Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

- İnsanların eğitim seviyesini yükseltme
- Buradaki Türklerin ölüncüye kadar burada yaşayacakları bilincini verme
- Kurumsal çalışmalar yapmakla çözülür.

4- Sizece sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Sivil örgütler Hollanda makamlarıyla insanlarımızın haklarını hukuklarını korumak için ilişki kurmalıdır. Türk makamlarının bu noktada aktif ve faydalı olduğuna inanmıyorum. Sivil örgütler kültürel faaliyetlerde aralarında işbirliği yaparak daha geniş kapsamlı ve etkin faaliyet düzenlemeli ve geniş kitlelere ulaşmalıdır.

Haydar ZENGİN [SPBA Vakfı]

1- Sizce Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Türk vatandaşlarımız sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi problemlerle karşılaşmaktadır. Bu alanlarda yeteri kadar yönlendirilmemekte toplum içinde asgari müştereklerde bir araya gelinmemektedir.

2- Sizce Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Buradaki sivil örgütlerimiz çeşitli faaliyetler için zemin, ekonomi ve alan bulmakta zorlanmaktadır. Ayrıca sivil örgütlerimiz daha çok siyasal faaliyetler ağırlık vermektedirler. Ancak buradaki toplumun daha çok sosyal ve eğitim alanlarında desteğe ihtiyacı vardır.

3- Sizce Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

Öncelikle devlet ve buradaki yetkili kişiler bir araya getirilmeli bir tartışma platformu oluşturulmalı ve sorunlar, çözüm yolları belirlenerek gereken yapılmalıdır veya buradaki sivil örgütler biraraya gelerek öncelik verilmesi gereken konuları tesbit etmeli, faaliyetlerini buna göre yeniden düzenlemelidirler. En azından faaliyetlerin ağırlıklı kısmını eğitim ve sosyal ihtiyaçlar almalıdır.

4- Sizce sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

21 yy da kalıcı olan Avrupalı Türklerin eğitim ve ekonomik sorunlarını çözmeye sivil örgütlerin çok önemli payı olacaktır. Sivil örgütler saptamalar ve getirdikleri çözümlerle bu konudaki değişim ve oluşuma hizmet edecek yegane güçtür. Bu gücün yerinde ve etkili kullanılması problemleri çözer inancındayım.

Fatma AKTAŞ [Avrasya Kadınlar Birliği Bşk]

1- Size Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Buradaki Türk topluluğunun problemlerini geniş bir açıdan ele alarak incelemek gerekir. Özetlersek sosyal, ekonomik, eğitim problemleri başı çekmektedir. Özellikle Türk toplumunun ortak problemleri yanı sıra kadınlarımız da birçok sorunla karşı karşıyadır. Aile içindeki konumu, sosyal faaliyetlerinin kısıtlılığı pasif yaşam tarzı bunların başında gelmektedir.

2- Size Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Türk sivil örgütleri gelir kaynağı sınırlılığı bina sorunu, makamlarla yaşanan sorunlar gibi birçok problemle karşı karşıyadır. Ayrıca Türk toplumunun lobi faaliyetleri zayıftır. Bu problemleri aşabilmek için hem lobi faaliyetlerine ağırlık verilmeli, hem de siyasal etkinliklerin içinde yer almalıyız.

3- Size Türk topluluğunun problemleri nasıl çözülür?

Öncelikle bilimsel bir çalışma ile gerekirse yardım alarak problemlerin tanımı ve çözüm yolları araştırılmalı tektek ele alınmalı, çok zaman alsa bile hiç olmazsa temelden sorunlar teker teker çözüm aşamasına getirilmelidir. Türk aile yapısı ve sorunları da bu bağlamda incelenmelidir.

4- Size sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Sivil örgütler planlı, bilinçli ve bilimsel bir yaklaşımla sorunları belirleyip çözüm yollarını araştırırlarsa çok faydalı olacağı inancındayım. Kültürel faaliyetlere de bu bağlamda hız verilmeli ve bunlarda bilinçli bir amaca hizmet etmelidir. Türk toplumu olarak Hollanda siyasal yaşamı içinde daha etkili bir şekilde yer almalıyız. Çünkü hayati önemdeki kararlar siyasi mekanizmalar tarafından alınmaktadır.

Celil GÜNDOĞDU [Gazeteci]

1- Sizce Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Size klişeleşmiş bir cevap vereceğim çünkü sorunlar bence hala aynı rotada sürüklenmektedir burada Türklerin işsizlik, uyum, dil, kültür ve siyasal haklarıyla ilgili sorunlar devam etmektedir.

2- Sizce Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Bence Türk Sivil örgütleri yapılanma, ekonomi ve ait oldukları zeminle ilgili sorunlar yaşamaktadır. Siyasi örgütlenmeden çok kültürel zemine oturmuş bir örgüt yapısının daha başarılı olacağı inancındayım. Bu tür bir örgütlenme hem kimliğin korunmasına yardımcı olacak, hem de Türk toplumu tarafından desteklenecektir. Türk toplumunun siyasi örgütlenmelerle kazanacağı bir şey olmadığı artık anlaşılmıştır.

3- Sizce Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

Problemlerin ortak bir zeminde tespiti ve kalıcı çözümler gerekmektedir. Sivil örgüt yapıları siyasi kimliklerinden sıyrılarak bir araya gelmeli güçlerini birleştirmeli ve ortak problemlere uygun çözüm yollarını geliştirmelidir.

4- Sizce Sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Sivil örgütler birikimleri ve yönlendirmeleriyle sorunlara etkili çözüm getirebilirler. Sorunlar daha çok eğitim ve bilgilendirme süreci ile ilgili oluşuna göre bu alanda yoğunlaşabilirler. Özellikle kültürel sosyal faaliyetler bunu noktada önemli bir anahattır. Bunları kullanarak kitlelere hızlı ve etkili bir ulaşım mümkündür. Ayrıca bu sivil örgütlenmeler, basın-yayın organları ile desteklenmelidir. Basın ve yayın desteği ile Türk toplumu hızlı bir şekilde bilinçlenip aydınlatılacaktır.

Bünyamin MANTICI [Öğretmen]

1- Sizde Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Bence Türk topluluğunun en önemli problemi dili ve kültürünün yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmasıdır. Elbette siyasal, ekonomik, sosyal problemleri de vardır ama bence en hayati önemi şu an bu tehlikedir. Bu tehlike özellikle yeni genç nesilde ortaya çıkmıştır. Ancak özünde Türk topluluğu kimliğinin değerlerini hızla kaybetmektedir.

2- Sizde Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Türk sivil örgütleri öncelikle amaçlarını ve hizmet alanlarını iyi belirlemek zorundadır. Temsil ettiği gruba sorumluluklarını en iyi biçimde yerine getirmek durumundadır. Bu doğrultuda ekonomik alan ve organizasyon problemleriyle karşılaştıklarını düşünüyorum.

3- Sizde Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

Türk toplumu haklarını, kültürünü, varlığını korumak zorundadır. Örneğin bugün Hollanda eğitim sisteminde Türkçe derslerinin azaltılması ve önem verilmeyişi Türk kültürüne büyük darbe vurmaktadır. Çünkü bir anlamda kültürü yaşatan dildir. Çeşitli platformlarda bu dile getirilmeli önlem alınmalı yeni kuşaklar bu tehlikeden uzak tutulmalıdır. Konu siyasal ve sosyal platformlarda önemle vurgulanmalı Türk topluluğunun hakları savunulmalıdır.

4- Sizde sivil örgütlerin Türk toplumunun Problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Sivil örgütler Türk toplumunun sesi olmalıdır. Hakların korunum ve savunulmasında Türk toplumuna gerekli desteği sağlamalı ve kültürel toplantı, seminer ve diğer faaliyetlerle çeşitli alandaki açıkları kapatma eğiliminde olmalıdır. En önemlisi Türk Dili ve Tarihinin ayrıca Türk Kültürü'nün yoğun eğitim programları ile Türk topluluğuna ulaştırılması sağlanmalıdır. Bunu gerçekleştirecek tek çözüm, şimdilik sivil örgütlerdir diyebiliriz.

Erol EVREN [İşadamı]

1- Sizde Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Türk toplumunun en önemli sorunu bence işsizlik ve ekonomidir. Daha sonra sosyal, ailesel ve kültürel sorunlar sayılabilir. Buradaki Türk esnaf bilinçli değildir, çoğunlukla dili dahi yeterli bilmez yada bir iş yeri açarken gereken ön araştırmalarda bulunmaz böylece açtıkları iş yerleri kısa sürede iflas etmektedir. Burada daha bilgili, profesyonel yaklaşım gösteren yeni kuşaklara ihtiyaç vardır ve sanıyorum buda yavaş yavaş gelişmektedir.

2- Sizde Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Türk sivil örgütlerinin en önemli problemleri bence finans ve kendini yeterince tanıtmadır. Çünkü ekonomi zayıf olunca faaliyetlerde zayıflamaktadır iyi bir sivil örgüt çalışmasının yollarından biri de ekonomisinin güçlü olmasıdır. Sivil örgütlerin ekonomilerinin güçlenmesi için Türk topluluğu tarafından desteklenmesi ve maddi durumu iyi olan insanların sivil örgütlerde yer alması gerekmektedir.

3- Sizde Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

Öncelikle Türk topluluğu arasında birlik ve beraberlik şarttır. İnsanlar eğitilir bilinçlendirilir ve güçlerini bir araya getirirlerse çözülmeyecek sorun yoktur. Ayrıca Türk topluluğu bugün Hollanda'da ekonomik açıdan gittikçe güçlenmektedir. Ticaretle uğraşan insan sayısı artmaktadır. Ancak bu insanların biraraya gelip güçbirliği yapmaları gerekmektedir.

4- Sizde sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Sivil örgütler isterlerse bu konuda çok etkili bir rol oynayabilir. Özellikle kültürel faaliyetlerle insanları yakınlaştırıp ortak bir amaç doğrultusunda eğitip geliştirebilirler. Türk topluluğu da sivil örgütlere mali destek sağlayabilirse onları daha yapıcı ve etkin kılabilir.

Hacı KARACAER [Hollanda İslam Federasyonu Yöneticisi]

1- Sizce Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Türk topluluğu bugün kültürel, dini ve siyasi sorunlar yaşamaktadır. Özellikle kültürünü, kendi yapısını yeterince tanımamaktadır. Bu sonuç da normaldir. Çünkü Türk Toplumunun ilk gelenlerinin kalıcı olmadıkları için böyle problemler yok sayılmıştır. Fakat şimdi durum değişmiş, Türk Toplumunu Hollanda'da ve Avrupa'da kalıcı olmuştur.

2- Sizce Türk sivil örgütlerinin Problemleri nelerdir?

Öncelikle hizmetlerin geniş kapsamlı ve zamanlaması iyi bir biçimde ulaştırılması önemlidir. Organizasyonların her açıdan başarılı planlanıp uygulanması yararlılık sürecinde etkili olmaktadır. Planlama, bina, organizasyon sürecindeki unsurlar başlıca problemlerdir.

3- Sizce Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

Türk toplumu ile Hollanda'daki kurumlar arasındaki iletişim ve işbirliği sağlanmalıdır. Topluma gerekli eğitim ve bilinç kazandırılmalıdır. Türk topluluğu etkin, eğitilmiş ve her konuda bilinçli hale getirilmelidir. Hollanda Türk toplumu içinde müslüman bir azınlık olarak yaşayacağı için, içinde bulunduğu şartlara göre kimliğini ve inançlarını koruyacak oluşumlara destek olmalıdır.

4- Sizce Sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Sivil örgütler topluluğu yönlendirmede önem taşır bu nedenle bu örgütlerin duyarlı ve sorumlu davranmaları gerekir. Sivil örgütler Türk toplumuna ihtiyaçları olan konularda rehberlik etmeli faaliyetlerini bu doğrultuda düzenlemelidir. Uyum sağlama özelliğine sahip kurslar, çalışmalar düzenlenmelidir.

Muhammed El FERS [Gazeteci]

1- Sizde Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Türklerin en önemli problemi ayrımcılığa tabi tutumlarıdır. Türklere Hollanda'da ikinci sınıf insan muamelesi yapılmakta ve bir kısım Hollandalı tarafından Türklerin buraya artık yerleştiklerini kabul edilmemektedir. Türkler herhangi bir suçla suçlanmada, işten çıkarılmada ilk akla gelen isim olmaktadır.

2- Sizde Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Türk sivil örgütlerinin problemleri dağınık tam organize olamamış bir örgütlenme yapısı içinde olmalarıdır. Örgütler siyasaldan çok kültürel sosyal bir dokuya bürünürse daha faydalı olur inancındayım. Türk toplumu, Hollanda siyasi yaşamı içinde yer alır ve uyum içinde kimlik değerlerini korur ise, bunu yeniden ve daha akılcı örgütlenme ile gerçekleştirilebilir.

3- Sizde Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

Türk sivil örgütleri iyi organize olmalı, Türk topluluğunun haklarını en iyi biçimde korumalıdır. Türk topluluğunu her açıdan Hollanda toplumuna olumlu biçimde tanıtmak, iki toplum arasında uzlaşma köprüsü kurmak önem taşımaktadır. Türklerin özde uyumlu, iyi, suça yatkın olmama ve gelişmeye müsait insanlar olduğu Hollanda toplumuna empoze edilmelidir.

4- Sizde sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Sivil örgütler problem çözümünde çok etkin olabilirler bu da iyi bir organizasyon ve faaliyete bağlıdır. Sivil örgütler kültürel ve sosyal faaliyetlerle hem kendi insanlarını geliştirebilir hem de dışarıya tanıtım sürecinde etkili olabilirler. Hollanda'da Türkler zaten örgütlüdürler. Ancak bu örgütlenmelerini daha akılcı ve daha işbirliği ile yaparlarsa, problemlerin çözümü kolaylaşır.

Ömer ERDEM [Türk Federasyonu Başkan vekili]

1- Sizce Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Bence Türk topluluğunun en önemli meselesi asimilasyon ve milli kültür, kimliğine sahip çıkma sorunudur. Türk topluluğu burada asimile edilmek kendi kimliğinden uzaklaştırılmak istenmektedir. Milli varlığımızın devamı açısından bu çok tehlikeli bir düşünce biçimidir.

2- Sizce Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Türk sivil örgütlerinin en önemli problemi organizasyon ve finansal sorunlarıdır. Sivil örgütler gerektiğinde bir arada faaliyette bulunmalıdır. Organizasyon ve faaliyetlerinde temel amaç bu toplumun dilini, kültürünü, kimliğini korumak ve bunu yeni kuşaklara aktarmak olmalıdır.

3- Sizce Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

Türk toplumu kendi kültürel, ulusal mirasına sahip çıkmak ve burada bu mücadeleyi vermek zorundadır. Buda eğitim ve bilinçli yönlendirme sonucu oluşur. Özellikle yeni nesile bu hassas durum en iyi biçimiyle anlatılmalı, bilgilendirilmeli ve bu mücadelede onlarda rol oynamalıdır.

4- Sizce sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Aslında iyi organize edilmiş, amaçları belirlenmiş faaliyetleri planlanmış bir sivil örgüt yapısı elbetteki Türk toplumunun sorunlarını çözmede başarılı olacaktır. Sivil örgütler düşünsel anlamda toplum üzerinde etkilidir. Kendi kültürümüzün öğeleri nesillere sistemli ve bilinçli şekilde aktarılmalıdır. Bunu da çeşitli organizasyon ve faaliyetlerle [kurslar, seminerler, toplantılar] sivil örgüt kuruluşları başarabilir.

İsmail ŞİMŞEK [Türk-İslam Dayanışma Vakfı Bşk.]

1- Sizce Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Türk toplumunun kendi inanç, kültür ve değer sistemlerini koruması bence en önemli sorundur, kültürel farklılaşmanın yaşandığı böyle bir ortamda bir milletin her anlamda varlığını koruması ve bunu yeni kuşaklara aktarması güç bir iştir.

2- Sizce Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Türk sivil örgütlerinin mali, siyasi ve sosyal problemleri vardır. Herşeyden önce temsil ettiği grupla tam bir bütünlük sağlama ve ortak hareket edebilme önem taşır. Bu bütünlük ekonomik, sosyal amaç gibi unsurları içerir.

3- Sizce Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

Sivil örgütler problemlerin çözüm aşamasında etkin bir konuma sahip olmak istiyorlarsa atak ve milli bilince sahip davranmak zorundadırlar. Siyasi, kültürel ve sosyal alanlarda girişimde bulunmak, Türk topluluğunun haklarını savunmak bu örgütler için önem taşımaktadır. Kendi içlerinde etkin bir örgütlenme, yaşanan toplumun devlet, sosyal yapısını çok iyi bilmek ve bunu bizim toplumumuzun yararına kullanmak kanımca önem taşır.

4- Sizce sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Türk toplumunun sosyal kültürel ihtiyaçlarına yönelik faaliyetlerde bulunan bazı örgütlerin etkili olduğuna inanıyorum. Ancak, bu konuda daha etkin işbirliğinin olması gerekir. Birinin eksik bıraktığı açığı diğeri tamamlayabilir. Yani Türk Toplumundaki örgütlenmelerin çeşitliliği iyibir işbölümü ile Türk toplumunun yararına kullanılabilir. Ortak gayelerde birleşmek ve genelde Türk toplumunun çıkarlarını korumak, ayrıca işbölümü ile topluluğun ihtiyaçlarını karşılamak, sivil örgütlerin asıl amacı olmalıdır.

Peter HOVING [Türkolog-yazar]

1- Size Türk toplumunun problemleri nelerdir?

Türk toplumunun Hollanda'ya göç eden ilk nesilleri eğitimsiz, ikinci nesilse politiktir ve bence üçüncü nesil uyum sağlamıştır. Büyük ihtimalle sonraki nesillerde tam bir asimilasyon söz konusu olacaktır. Aslında Türk toplumu içinde Alevi kesim sünnilerden daha fazla uyuma yatkınlık göstermektedir. Sanıyorum en fazla 50 yıl sonra bu toplulukta Türk kimliği kaybolacaktır.

2- Size Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Türk sivil örgütleri daha çok siyasi amaçlı kurulmaktadır oysa sizin toplumunuza kültürel-sosyal amaçlı örgütlenme daha uygundur. Çünkü siyasi amaçlı örgütler de kendi içlerinde dağınık ve ortak hedeflerden yoksundur bu da karmaşa yaratmaktadır.

3- Size Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

Türk toplumu kendi kimliğini korumak yerine bu topluma uyum sağlamak, asimile olmak için çabalamalıdır. Eğitim, sosyalleşme, amaçlar kısaca herşey bunun için olmalıdır. İki toplum arasında ortak bağlar değerler oluşturulmalıdır.

4- Size sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Türk sivil örgütleri kendi insanlarını doğru yöne kanalize etmek zorundadır. Onlara bu ülkede yaşamak için gereken eğitim, bakış açısı, kültür gibi unsurları vermeleri daha çok insanlarını bu ülkeye asimile etmek için çalışmalılar. Bunun için kurslar, seminerler, paneller, toplantılar düzenlenmeli bunların amaçları da bireylerin bu toplumda yaşamak için gerek duyacakları bilgilerden oluşturulmalıdır.

İbrahim ÖZDEMİR [HTİB sekreteri]

1- Sizde Türk Topluluğunun problemleri nelerdir?

Türk toplumunun en önemli problemi bu ülkede yapılan eşitsizlik ve ayrımcılıktır. Bunlar bu ülkeye insanımızın uyumunu güçleştirmektedir. Gençler uyuşturucu madde bağımlılığına hızla yönelmektedir. Hak ve hukuksal eşitlik sağlanmak zorundadır ve ayrıca dil [anadil] eğitimine de önem verilmelidir.

2- Sizde Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Türk sivil örgütleri daha iyi yapılanmak ve amaç belirlemek, etkin olmak zorundadır. Bunları yaparken aynı zamanda ekonomik ve alan problemini de çözmüş olmalıdır. Örgütlerin Hollanda'daki kurumlarla bağlantıları iyi olmalı ve gelişmelerden haberdar olmalıdırlar. Etkin ve daha güçlü bir örgütlenmeye gitmek şarttır.

3- Sizde Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

Türk toplumu insanca, hak ve hukuk kuralları çiğnenmeden yaşamak amacıyla olmalıdır. Gerekirse bu konudaki ayrımcı yasaların değiştirilmesi için sivil örgütler yaptırım uygulama gücüne ulaşmalıdır. Türk toplumu iyi bir iş, iyi bir eğitim eşit koşullara kavuşmalıdır.

4- Sizde sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Sivil örgütler yukarda da belirttiğim gibi her anlamda aktif davranmalıdır. Sağcı dernekler Türk toplumunda uyumu güçleştirmektedir. Biz dini eğitime karşı değiliz ama verilecekse de bu işin eğitimini almış kaliteli, gerçek din adamları tarafından verilmelidir. Sivil örgütler toplumun daha insancıl koşullara sahip olması için siyasi alanda da mücadele vermelidirler. Dayanışma hem Hollanda içinden hem de Avrupa düzeyinde aranmalıdır. Hızlı gelişme temposuna ayak uydurmak zorundayız. Aksi takdirde potada eririz ve politik faktör olmaktan uzaklaşırız.

Arif SOYTÜRK [Diyanet Vakfı Başkanı]

1- Sizde Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Hollanda da yaşayan Türk topluluğunun sosyal, kültürel, ekonomik problemleri olduğu bir gerçektir. Ama en önemlisi manevi değerlere sahip çıkmak ve toplumumuzun dinine, kültürüne bağlı kalmasını sağlamaktır. Kimliği korunması ve sosyal ihtiyaçların istismar edilmeden karşılanması önemlidir.

2- Sizde Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Türk sivil örgütleri sosyal ve kültürel amaçlı örgütlenmelerdir. Türk toplumunun manevi ihtiyaçlarına cevap vermelidir. Sanıyorum bu örgütlerin yapısal ve ekonomik sorunları vardır. Ancak en önemli sorun, Türk toplumunun birlik ve dayanışmasını sağlayacak tam bir sivil örgütler dayanışması henüz oluşmamıştır. Ancak bu konuda oldukça başarılı teşebbüsler vardır.

3- Sizde Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

Türk toplumu özellikle yeni kuşaklar iyi eğitilmeli kültürel ve manevi değerler ağırlıklı olarak verilmelidir. Problemlerin çözümünde Türk devletinin buradaki kurumlarıyla bağlantıya geçilmeli ortak işbirliği yapılmalıdır.

4- Sizde sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Sivil örgütler sosyal ve kültürel amaçlı çalıştıklarında oldukça faydalı olabilirler. Gençleri dini, milli konularda yetiştirmek, gerekli eğitimi vermek problemin çözümünde önemli bir aşamadır. Halkı eğitici, öğretici kurslar dersler, seminerler, tertip edilirse çok iyi olabilir. Türk toplumunun kimlik değerlerini koruyabilmek için Türkiye'den eğitimci ve din görevlisi ihtiyacının karşılanması gerekir.

Veyis GÜNGÖR [Türkevi Başkanı]

1- Sizce Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Bugün Türk topluluğunun en önemli sorunu Türk kimliğini korumak ve asimile olmadan ayakta durabilmektir. Kendi milli benlik ve kültürümüzü muhafaza etmek ve bunu yeni kuşaklara aktarabilmek hepimizin en önemli görevi olmalıdır.

2- Sizce Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Sivil örgütler iyi yapılanmalı ve maddi kaynaklarını iyi belirlemelidir. Sivil örgütlenmede siyasal örgütlenmeden ziyade sosyal-kültürel yapılanmaya önem verilmelidir. Türk kimliğinin ve Türk kültürünün Avrupa'da varlığı artık bir gerçektir. Ancak bu kimliği yaşatılması bir sivil örgüt için en önemli gaye olmalıdır. Çünkü sivil örgütlerin varlık sebebi, temsil ettikleri kitlenin temel sorunlarıdır.

3- Sizce Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

Türk toplumunun problemlerini akılcı bir biçimde tespit edip duruma göre çözüm geliştirmek gereklidir. Toplumumuzun eğitim, kültür seviyesi, yükseltilmeli, sivil organizasyonların çabalarıyla eğitim sürecine gerekli katkıda bulunulmalıdır.

4- Sizce sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Sivil örgütler toplumsal problemlerin çözümünde oldukça etkili bir role sahiptir. Toplumu geliştirme, bilinçlendirme anlamında bir çok faaliyet sürdürülmektedir. Toplum için hassasiyeti olan, önemli sorunlar tespit edilmekte ve gerekli girişimlerde bulunmaktadır. [kurslar, paneller, seminerler vb.] sivil örgütler bence daha çok sosyo-kültürel alanda faaliyet göstermeli, aydınlatma ve geliştirme sürecine katkıda bulunmalıdır. Bunun yanında Türk toplumunun bugün yaşadığı en önemli sorunlar, sırasıyla; dil ve kültürün yeni nesillere aktarılması ve kimliğin uyum sürecinde asimile olmamasıdır. İşte sivil örgütlenmenin Türk toplumunun bu sorunlarını çözüme önemi ortaya çıkmaktadır. Türk toplumunun sadece Hollanda'da değil, tüm Avrupa'da ciddi bir sayıya ulaştığı gözönüne alınırsa, Türk dilinin ve kültürünün Batı Avrupa'da yerleşik ve kabul edilir olma zamanı gelmiştir.

Hikmet YILDIZELİ [Türk Federasyonu eski Başkanı]

1- Sizce Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Türk topluluğunun aşmak zorunda olduğu en önemli meselesi kendi milli kültür ve benliğine sahip çıkmasıdır. Bu görüldüğü kadar kolay değildir çünkü bu süreçte kültür değişimi çok hızlı yaşanmaktadır. Ayrıca sosyal ve ekonomik problemler de ön plana çıkmaktadır.

2- Sizce Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Türk sivil örgütlerinin konumu ve yapısının belirlenmesinde problemler yaşanmaktadır. Bu örgütlerin bünyesinde çalışan insanların da her alanda yeterli olmaları gerekmektedir. Niteliksiz, dil problemi olan bireylerin çalışması verimi olumsuz etkilemektedir.

3- Sizce Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

Halkı eğitmek, hakları, hukuki konumu konusunda bilgilendirmek önemlidir. Problemlerin kaynağında genelde bilgisizlik ve uyumsuzluk yatmaktadır. Uyumsuzluk daha çok çikara dayalı ve Türkiye iç siyasetinden etkilenen gruplardan kaynaklanmaktadır. Problemlerin çözümü ise artık burada kalıcı olduğumuzun farkına varmak ve kimliğimizle inancımızla yaşamının yolunu bulmak için biraraya gelmekle olur.

4- Sizce sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Sivil örgütler özellikle sosyal amaçlı olanlara burada büyük sorumluluk düşmektedir. Halkı bilinçlendirme, eğitme sürecinde sivil örgütlerin önemli payı vardır. Geçmişte bizim de yaptığımız gibi, birçok sivil örgütlenme bugün artık ihtiyaçlara cevap veremez durumdadır. Türk toplumunun temel ihtiyaçlarını tesbit edecek ve buna yönelik faaliyetler yürütecek güçlü sivil örgütlenmelere ihtiyaç vardır diyebiliriz.

Hasan AYHAN [DİDF Başkanı]

1- Sizde Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Türk topluluğunun sorunu bence adalet ve eşitlik platformundadır. İşçimiz adil bir biçimde çalışmalı haklarını almalı sömürülmemelidir. Çünkü kapitalist ülkelerde göçmenlerin sömürülmesi eğilimi hep var olmuştur. İnsanımızın haklarını, özgürlüklerini korumak ve sürdürmek en önemli sorunumuzdur.

2- Sizde Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Türk sivil örgütleri siyasi ve sosyal platformlarda aktif olmalı, bilinçli çalışmalı ve eylemlerini iyi belirleyip etkin kılmalıdır. Bağlantılar özellikle Hollanda hükümeti ile ilgili olanlar iyi kurulmalı ve etkin biçimde kullanılmalıdır.

3- Sizde Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

İnsanımız sömürüldüğü, ikinci plana itildiği konularda bilinçlendirilmeli ve eğitilmelidir. Haklarını ve bunu kendi lehine nasıl kullanacağını iyi bilmelidir. Hollanda Türk Topluluğu, dağınık bir durumdadır. Halbuki emekçilerin, çıkarlarını nasıl koruyacakları bellidir. Bu da güçbirliğinden geçmektedir. Eğer bu güçbirliği sağlanır ve haklarını koruyacak örgütlenmeler gerçekleşirse, problemlerin büyük bölümü kendiliğinden çözülecektir.

4- Sizde sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Bireylerin aydınlanma sürecinde elbette sivil örgütlerin payı ve sorumluluğu büyüktür. İnsanımızın haklarının korunması ve bireylerin geliştirilmesinde her türlü gayret ve çabayı göstermek genelde sivil örgütlere düşmektedir. Sadece sosyal değil siyasal ortamda da bireylerin hakları ve özgürlükleri aranmalı, problemleri çözümlenmelidir.

İsmail GÜNGÖR [Akörenliler Derneği Yöneticisi]

1- Sizce Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Türk topluluğunun sosyal, ekonomik, hakların korunması konusunda problemleri vardır. Ayrıca kültürünün muhafaza edilmesi de ayrı bir sorundur. Geçmişte sorunlar daha fazla ve çözümsüzdür. Biz, çok daha zor şartlarda çalışmış, yıllarca bir camiye hasret çekmiştik. Gene de dilimizi ve inancımızı kaybetme korkumuz yoktu. Şimdiki nesilde bu korku var.

2- Sizce Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Türk sivil örgütlerinin mali, faaliyet alanı ve ortamı, organizasyon konularında sıkıntıları olduğu bir gerçektir. Ancak bugün bu sorunları aşabilecek eğitimde ve bilgede gençlerimiz var. Bunlar, bu sorunların üzerine eğilmeye başlamışlardır. İnanıyorum kısa zamanda Türk toplumu bu sorunları çözecektir.

3- Sizce Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

Türk toplumuna kültürel yapısı, geçmişi, hakları, bilgisel eksiklikleri konularında gerekli eğitim verilmelidir. Problemlerin çözümü bence eğitimden geçer. Bilgisizlikten kaynaklanan hatalar önemli sorunları da beraberinde getirir.

4- Sizce sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Sivil örgütler aslında problemlerin çözümünde anahtar pozisyonundadır. Yukarıda ifade ettiğimiz eğitim ve bilgilendirme sürecini ancak örgütler verebilir. Bunlar eksiklikler konusunda planlama yaparak gerekli faaliyetleri belirler ve uygularlar. Siyasi alandan öte problemin çözümü bence bilgilendirme işleminden geçmektedir. Çünkü eğitmezseniz bireyler hakları, yapıları, eksiklikleri tam olarak analiz edemezler. Dolayısıyla her alanda kısır döngü yaşanmaya başlanır.

Hatice Can ENGİN [IOT sorumlu müdürü]

1- Sizde Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Burada yaşayan Türk topluluğunun Hollanda toplumuna uyum sürecinde zorlandıklarını düşünüyorum. Ayrıca Türk topluluğunun haklarının korunması, emeklerinin karşılığını almaları önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

2- Sizde Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Sivil örgüt yapısının aktif olarak yeniden düzenlenmesi gerektiğine inanıyorum. Daha eylemsel ve yaptırım gücü yüksek önlemler alınabilir. Pasif ve sivil bir yapının başarılı olacağını sanmıyorum.

3- Sizde Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

Öncelikle diğer sivil örgütlerin daha dikkatli çalışmaları gerekmektedir. Daha aktif ve eylemsel platformlarda Türk çalışanın hakları gözetilmeli ve korunmalıdır. Uyum sürecinde bireyler aydınlatılmalı, bilgilendirilmeli ve bu süreç mümkün olduğu kadar kolaylaştırılmalıdır.

4- Sizde sivil örgütlerin Türk toplumunun Problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Sivil örgütler sorunlarının çözümünde yapıcı etkide bulunabilir ancak faaliyetlerini başkalarını zarara sokmadan ve bilinçli yapmaları şarttır. Sadece bilgilendirme ya da sosyal kültürel alanda değil aynı zamanda siyaseten de hakların özgürlüklerin aranması ve elde edilmesi gereklidir.

Osman MEMİŐOĐLU [Türkevi Yöneticisi]

1- Sizde Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Hollanda'da yaşayan Türk topluluğunun en önemli sorunu bence milli kültür, ahlak ve toplumsal değerlerinin yozlaşmadan korunmasıdır. Manevi değerler ön plana alınmalıdır.

2- Sizde Türk Sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Türk sivil örgütlerinin en önemli problemi yapılanma, gelir temini ve organizasyon probleimidir.

3- Sizde Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

İlk etapta manevi problemlerin çözümüne ağırlık verilmelidir ve bence bu noktada en önemlisi yeni kuşaklara manevi değerlerin aktarılmasıdır. Çünkü bu değerler olmadan bir toplumun ayakta durması mümkün değildir. Toplumsal kültür, gelenek, ahlakın aynen, büyük bir özenle korunması gençliği de yozlaşmaktan, kimliğinden uzaklaşmaktan korur.

4- Sizde sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Türk sivil örgütleri Türk toplumunun değerlerini korumada önemli paya sahip olabilir. Bu noktada sivil örgüt aldığı koruyucu önlemlerle bireyleri istediği konularda aydınlatabilir. Mesela seminerler, sempozyumlar düzenleyerek değer aktarımını bireylere sunar. Bu noktada sivil örgütlerde çalışan bireylerinde eğitilmiş, bilinçli insanlar olmaları gerekir. Sivil örgüt bireyler için adeta bir rehber görevi yapar.

Mehmet Akgül [Türkevi yöneticisi]

1- Sizce Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Türk topluluğunun en önemli problemi bence Türk kimlik ve kültürünün yaşatılıp korunmasına ilişkin problemlerdir. Türk kimliğinin değerleri özellikle yeni kuşaklarda tam bilinmemekte, özümsememekte bu konuda büyük problemlerle karşılaşmaktadır.

2- Sizce Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Öncelikle gelir kaynağı ile ilgili sorunlar vardır ayrıca Hollandalı kurumlara iletişim ve işbirliği alanında sorunlar yaşanmaktadır.

Bir diğer problemde temsil edilen grubun aktif katılım ve destek vermemeleri de önemli bir problemidir.

3- Sizce Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

Öncelikle Türk insanına kimliği ile ilgili bilinç verilmelidir. Eğitim seviyesi yükseltilmeli ve bireyler Hollandadaki kurumlar ve özlük hakları konusunda bilinçlendirilmelidir. Madem bu ülkede yaşıyoruz o halde tam uyum için gereken çaba gösterilmelidir.

4- Sizce Sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisi nedir?

Öncelikle sivil örgütler planlı, programlı davranmalıdır. Bireyler özlük hakları, dil, kültür gibi konularda yayınlar, toplantılar, seminerlerle bilinçlendirilmelidir. Hitap edilen grubun ihtiyaçları, yapısı, eksiklikleri sivil örgüt tarafından iyi belirlenip o doğrultuda çalışmalar yapılmalıdır.

Sevgi GÜNGÖRMÜŞ [ATKB Yöneticisi]

1- Sizde Türk topluluğunun problemleri nelerdir?

Bence burada bulunan Türk topluluğu zaman zaman haksızlık, adaletsizlik ve sömürü ile karşılaşmaktadır. Haklarının bilincinde olmadığı zaman çok çabuk zor duruma düşebilmektedir. Toplumsal bağlamda özellikle kadınların konumu daha kötüdür. Eğitim seviyesi, hakları ve çalışma hayatında büyük haksızlıklara uğramakta ezilen kesim içinde en ağır bedeli kadınlar ödemektedir.

2- Sizde Türk sivil örgütlerinin problemleri nelerdir?

Türk sivil örgütleri hedef belirlemede hatalar yapmakta ve Türk toplumunun haklarını korumada zayıf kalmaktadır. Sadece öğüt vermekle bu iş olmaz, aktif davranmak her platformda Türk toplumunun haklarını savunmak ve sonuç almak gerekmektedir.

3- Sizde Türk toplumunun problemleri nasıl çözülür?

Problemlerin kaynağında bilinçsizlik, pasiflik ve bilgisizlik yatmaktadır. Siyaseten gerekli aktif adımlar atılmamakta, boş söylemlerle yetinilmektedir. Bu durgunlukla da problemin geçerli çözümü mümkün değildir.

4- Sizde sivil örgütlerin Türk toplumunun problemlerinin çözümünde etkisin nedir?

Sivil örgütler bence Türk toplumunun problem çözme sürecinde yetersiz ve pasif kalmaktadır. Sadece bir takım toplantılar düzenlemekle, panellerle bu iş olmaz. Yani sadece kendi aramızda değil Hollanda makamları ve toplumuyla da iletişime girmek zorundayız ortak hedef belirleyip uzlaşma yoluna gidersek sanıyorum daha başarılı sonuçlar alabiliriz.

ÖZGEÇMİŞ

1962 yılında Ağrı'da doğdu. İlk, Orta ve Lise eğitimini Ağrı'da tamamladı. 1986 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünden mezun oldu. Yüksek Lisansını 1994 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Davranış Bilimleri alanında yaptı. 1989 yılından itibaren Atatürk Üniversitesi Ağrı Eğitim Fakültesinde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. Çalışma alanları; Davranış Bilimleri, Örgüt Psikolojisi ve Kültür Sosyolojisi.